

ปรัชญา

และบัญญัติ

บรรยายโดย อ.อาณัติชัย เหลืองอมรชัย

บันทึกการสอน โดย ศรชัย ชยาภิวัฒน์ - ๒๕๕๑

สารบัญ

	หน้า		หน้า		หน้า
ก) ที่มาและความหมายของปฏิฐาน	- 1	ข) ชาติ กบกับการหาปัจจัย		ง) ปัจจัย ๒๔ โดยย่อ (โดยพระอภิธรรม)	
๑) เหตุปัจจัย	- 5	๑) สิ่งที่ควรรู้ในปัจจัย ๒๔	- 45	๑) โครงสร้าง	- 72
๒) อารัมมณปัจจัย	- 6	๒) หาปัจจัย - สหชาติ	- 46	๒) ภาเถที่ ๑ - ๒	- 73
๓) อธิปตปัจจัย	- 8	๓) หาปัจจัย - อารัมมณชาติ	- 48	๓) ภาเถที่ ๓ - ๕	- 74
๔) อนันตรปัจจัย	- 12	๔) หาปัจจัย - อนันตรชาติ	- 50	๔) ภาเถที่ ๖ - ๑๒	- 75
๕) สมันตรปัจจัย	- 12	๕) หาปัจจัย - วัตถุปุเรชาติ	- 51	๕) ภาเถที่ ๑๓ - ๑๗, ๒๐	- 76
๖) สหชาติปัจจัย	- 13	๖) หาปัจจัย - ปัจจชาติ	- 51	๖) ภาเถที่ ๑๘ - ๑๙, ๒๑ - ๒๔	- 77
๗) อัญญมัญญปัจจัย	- 13	๗) หาปัจจัย - อาหารชาติ	- 51	๗) สรุป ๒๔ ภาเถโดยย่อ	- 78
๘) นิสสยปัจจัย	- 14	๘) หาปัจจัย - รูปชีวิตินทริยชาติ	- 51	จ) บัญญัติ	
๙) อุปนีสสยปัจจัย	- 16	๙) หาปัจจัย - ปกตูปนีสสยชาติ	- 52	๑) โครงสร้าง ปฏิจ. ปฏิฐาน. บัญญัติ	- 79
๑๐) ปุเรชาติปัจจัย	- 18	๑๐) หาปัจจัย - นานักขณิกกัมมชาติ	- 52	๒) บาลีที่ ๑, ๒	- 80
๑๑) ปัจจชาติปัจจัย	- 20	๑๑) สรุป ๕ ชาติ ใน ปฏิจจสมุปบาท	- 53	๓) บาลีที่ ๓	- 81
๑๒) อาเสวนปัจจัย	- 22	๑๒) สรุป กุญแจ การหาอำนาจปัจจัย	- 54	๔) บาลีที่ ๕ - ๘	- 82
๑๓) กัมมปัจจัย	- 24	ค) ปัจจัย กบองค์ ๑๒ ในปฏิจจสมุปบาท		๕) บาลีที่ ๔	- 83
๑๔) วิปากปัจจัย	- 27	๑) เหตุ คู่ที่ ๑ อวิชา -> สังขาร	- 55	๖) บาลีที่ ๕	- 84
๑๕) อาหารปัจจัย	- 28	๒) เหตุ คู่ที่ ๒ ตัณหา -> อุปาทาน	- 57		
๑๖) อินทริยปัจจัย	- 30	๓) เหตุ คู่ที่ ๓ อุปาทาน -> กัมมภาวะ	- 58		
๑๗) ฌานปัจจัย	- 33	๔) สันธิ คู่ที่ ๑ สังขาร -> วิญญาน	- 59		
๑๘) มรรคปัจจัย	- 35	๕) สันธิ คู่ที่ ๒ เวทนา -> ตัณหา	- 61		
๑๙) สัมปยุตตปัจจัย	- 37	๖) สันธิ คู่ที่ ๓ ภาวะ -> ชาติ	- 60		
๒๐) วิปยุตตปัจจัย	- 38	๗) ปัจจุบันผล คู่ที่ ๑ วิญญาน -> นามรูป	- 62		
๒๑) อัคตปัจจัย	- 42	๘) ปัจจุบันผล คู่ที่ ๒ นามรูป -> สฬายตนะ	- 64		
๒๒) นัตตปัจจัย	- 42	๙) ปัจจุบันผล คู่ที่ ๓, ๔ สฬายตนะ -> ผัสสะ -> เวทนา	- 68		
๒๓) วิคตปัจจัย	- 42	๑๐) ตารางสรุป ชาติ และปัจจัย กบองค์ ๑๒	- 70		
๒๔) อวิคตปัจจัย	- 42				

การจำแนกปัจจัย โดยชาติทั้ง ๕

ชาติ	ปัจจัยธรรม (ปจ.)	ช่วยอุปการะแก่ ปัจจยูปันธธรรม (ปย.)	จำนวนปัจจัย	ปจ. --- ช่วยอุปการะแก่ ---> ปย.	ข้อสังเกต
๑. สหชาติชาติ	ส.	ปจ. และ ปย. เกิดพร้อมกัน	๑๕ <i>(ญ.๔ ก.๔ ต.๗)</i>	นามรูป ---> นามรูป	มีคำว่า " เกิดพร้อมกัน / ประกอบกัน / ปฏิสนธิกาล "
๒. อารัมมชาติ	อว.	ปจ. คือ อารมณฺ์ ปย. คือ ผู้รู้อารมณฺ์	๘	บัญญัติ, นามรูป ---> นาม <i>(ปรหมัตถ์ ๔, บัญ.) (๘๘, ๕๒)</i>	มีคำว่า " กระทำอารมณฺ์ให้เป็นสามัญ / โดยอธิปไตยอารมณฺ์ "
๓. อนันตรชาติ	นัน.	ปจ. เป็นนามเท่านั้น ปย. เป็นนามที่เกิดติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน	๗	นาม ---> นาม	เกิดติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน เช่น วิถีจิต จิตแต่ละดวงเกิดติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน (เว้น จิตจิต หรือปรินิพพานจิต ของพระอรหันต์)
๔. วัตตูปเรชาติชาติ	วัต.	ปจ. เป็นรูปที่เกิดก่อนๆ และกำลังตั้งอยู่ ช่วย ปย. เป็นนามที่เกิดหลังๆ	๖	รูป ---> นาม	มีคำว่า " รูปเกิดก่อนๆ ช่วยนามที่เกิดหลังๆ / ปวัตติกาล " <i>(ถ้า ร - น ในปฏิสนธิกาล เป็น สหชาติ. เท่านั้น)</i>
๕. ปัจฉาชาติชาติ	ปัจ.	ปจ. เป็นนามที่เกิดหลังๆ ช่วย ปย. เป็น รูปที่เกิดก่อนๆ	๔	นาม ---> รูป	มีคำว่า " นามที่เกิดหลังๆ ช่วย รูปที่เกิดก่อนๆ / ปวัตติกาล " <i>(ถ้า น - ร ในปฏิสนธิกาล เป็น สหชาติ. เท่านั้น)</i>
๖. อาหารชาติ	หว.	ปจ. คือ รูป ช่วย ปย. คือ รูปที่อยู่ในกาลาปเดียวกัน และกาลาปอื่นๆ ด้วย	๓	รูป ---> รูป	มีคำว่า " กัมมชโอชา " มุ่งหมายเอา กพพิภราหาร เท่านั้น แสดงในปฏิจ. นามรูป ---> สพายตน (ข้อ ๑๖)
๗. รูปชีวิตินทริยชาติ	รูป.	ปจ. คือ รูป ช่วย ปย. คือ รูป ในกาลาปเดียวกัน	๓	รูป ---> รูป	มีคำว่า " รูปชีวิตินทริย " แสดงในปฏิจ. นามรูป --> สพายตน (ข้อ ๑๕)
๘. ปกตูปนิสสยชาติ	ป.	ปจ. คือ จิต เจ รูป บัญ. (มีกำลังมากเกิดก่อน) ช่วย ปย. จิต เจ (เกิดหลัง)	๒	บัญญัติ, นามรูป ---> นาม <i>(ปรหมัตถ์ ๔, บัญ.)</i>	ไม่ได้เกิดติดต่อกัน และไม่ได้เกิดขึ้นโดยการกระทำให้เป็นอารมณฺ์ <i>(อยู่เฉยๆ มีวิปากสง เป็นปกต. แต่อันนี้คิดแล้วมีเวทนา เป็นอารัมมณ.)</i>
๙. นานักขณิกกัมมชาติ	นว.	ปจ. เจตนากรรมที่ต่างขณะ ช่วย ปย. คือ นามรูป (วิปากในปัจจุบัน)	๑	นาม ---> นามรูป	แสดงในปฏิจ. อยู่ ๒ คู่ คือ สังขาร --> วิญญาณ, กัมมภว --> ชาติ

การศึกษาในมหาปฏิฐานให้เข้าใจ และนำไปใช้ได้

๑. ต้องรู้ปัจจัย ๒๔ และความหมาย	๔. รู้องค์ธรรมของปฏิจสมุปบาท ทั้ง ๑๒ องค์
๒. ต้องรู้องค์ธรรม ทั้ง ๒๔ ปัจจัย	๕. รู้วิถีจิตพอสังเขป
๓. สามารถจำแนกปัจจัย ๒๔ เป็น ๔๗ และนำสู่ ๕ ชาติได้	๖. รู้สังคหณฺ์ + สัมปโยคณฺ์

ปัจจัย

ว่าโดย ย่อ 24
ว่าโดย พิศดาร 47

ได้แก่ ปัจจัยที่มี 1 ปัจจัยมี **14 ปัจจัย** + ปัจจัยที่มีมากกว่า 1 ปัจจัยมี **10 ปัจจัย**
ได้แก่ ปัจจัยที่มี 1 ปัจจัยมี **14 ปัจจัย** + ปัจจัยที่มีมากกว่า 1 ปัจจัยมี **33 ปัจจัย**

ว่าโดย ชาติได้ ๙ ชาติ

ชาติทั้ง 9 ปัจจัย 24		① สหชาติชาติ ๑๕	② อารัมมชาติ ๘	③ อนันตรชาติ ๖ หรือ ๗	④ วัตถุประสงค์ชาติ ๖	⑤ ปัจฉาชาติชาติ ๔	⑥ อาหารชาติ ๓	⑦ รูปชีวิติน- ทริยชาติ ๓	⑧ ปกตูปนิสสยชาติ ๑ หรือ ๒	⑨ นานักขณิก- กัมมชาติ ๑
1	เหตุป.จ.	ก ✓ ๑								
2	อารัมมณป.จ.		✓ ๑							
3	อธิปติป.จ. 2	ก 1.สหชาติอธิปติ. ๒	2.อารัมมณอธิปติ. ๒							
4	อนันตรป.จ.			✓ ๑						
5	สมนันตรป.จ.			✓ ๒						
6	สหชาติป.จ.	ญ ✓ ๓								
7	อัญญมัญญป.จ.	ก ✓ ๔								
8	นิสสยป.จ. 3	ญ 1.สหชาตนิสสย. ๕	2.วัตถุประสงค์ปุเรชาตนิส ๓		3.วัตถุประสงค์ปุเรชาตนิสสย. ๑					
9	อุปนิสสยป.จ. 3		1.อารัมมณูปนิสสย. ๔	2.อนันตรูปนิสสย. ๓					3.ปกตูปนิสสย. ๑ (สุทธปกตูปนิสสย.)	
10	ปุเรชาตป.จ. 2		1.อารัมมณปุเรชาต. ๕		2.วัตถุประสงค์ปุเรชาต. ๒					
11	ปัจฉาชาตป.จ.					✓ ๑				
12	อาเสวนป.จ.			✓ ๔						
13	กัมมป.จ. 2	ก 1.สหชาตกัมม. ๖		ปกตูปนิสสยนานัก.กัมม. ๕ (มรรคเจต. → มัคคานันตรผล)					มิสสกปกตูปนิสสย-๒ นานักขณิกกัมม.	2.นานักขณิกกัมม. ๑
14	วิปากป.จ.	ก ✓ ๗								
15	อาหารป.จ. 2	ก 1.นามอาหาร. ๘					2.รูปอาหาร. ๑			
16	อินทริยป.จ. 3	ก 1.สหชาติอินทริย. ๕			2.ปุเรชาตอินทริย. ๓			3.รูปชีวิตินทริย. ๑		
17	ฌานป.จ.	ก ✓ ๑๐								
18	มัคคป.จ.	ก ✓ ๑๑								
19	สัมปยุตตป.จ.	ก ✓ ๑๒								
20	วิปยุตตป.จ. 4	ก 1.สหชาติวิป. ๑๓	2.วัตถุประสงค์ปุเรชาตวิป. ๖		3.วัตถุประสงค์ปุเรชาตวิป. ๔	4.ปัจฉาชาตวิป. ๒				
21	อัคริยป.จ. 6	ญ 1.สหชาติอัคริย. ๑๔	2.อารัมมณปุเรชาตอัคริย. ๗		3.วัตถุประสงค์ปุเรชาตอัคริย. ๕	4.ปัจฉาชาตอัคริย. ๓	5.อาหารอัคริย. ๒	6.อินทริยอัคริย. ๒		
22	นัตถิยป.จ.			✓ ๖						
23	วิคตป.จ.			✓ ๗						
24	อวิคตป.จ. 6	ญ 1.สหชาติอวิคต. ๑๕	2.อารัมมณปุเรชาตอวิคต. ๘		3.วัตถุประสงค์ปุเรชาตอวิคต. ๖	4.ปัจฉาชาตอวิคต. ๔	5.อาหารอวิคต. ๓	6.อินทริยอวิคต. ๓		
แบ่งกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> ญ. ๔ ส นิ ถิ อะ ก. ๔ อัญญา สัม วิป ล. ๗ เห ธิ กัม หา อิน ฌา มัค 	<ul style="list-style-type: none"> 1.อารัมมณ. 2.อารัมมณอธิ + อารัมมณ 3.วัตถุประสงค์ ๒ 4.อารัมมณป.๓ 	<ul style="list-style-type: none"> 1.อนันตร., สมนันตร., อนันตรูปนิส., นัตถิ., วิคต. 2.อาเสวน. 3.ปกตูปนิส. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.วัตถุประสงค์ ๕ (เว้นปุเรชาติน.) 2.ปุเรชาตินทริย. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.ปัจฉา.๔ 	<ul style="list-style-type: none"> 1.อาหาร.๓ 	<ul style="list-style-type: none"> 1.รูปชีวิตินทริย.๓ 	<ul style="list-style-type: none"> 1.ปกตูปนิสสย. 2.มิสสกปกตูปนิสสย. 	<ul style="list-style-type: none"> 1.นานักขณิกกัมม. 	

ปัจจัย ๒๔ / พิศดาร ๔๗		ปัจจัย ช่วยอุปการะแก่ ปัจจัยอุปบันธรรม		แบ่งเป็น ๖ พวก					วิ-วิ	นร-น	
				๖-น	๕-น-นร	๑-น-วิ	๑-วิ-น	๒-นร-น			๓-นร-นร
๑. เหตุ ปจ.		เหตุ ๖	--> สเหตุกจิต ๗๑, ๕๒ (-โม.โน โม.๒), สเหตุกจิตตชรูป, สเหตุกปฏิ.กัมมชรูป		๑						
๒. อารัมมณ.		๘๕, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.	--> ๘๕, ๕๒				๑				
๓. อธิปติ.	สหชาติอธิปติ.	อธิปติ อธ.๔	--> สาธิปติขวณะ๕๒ (ขวณะ ๕๕ -โมท.๒ หสิ.๑), ๕๑, สาธิปติจิตตชรูป		✓						
	อารัมมณอธิปติ.	อิกฺขุณิปปันนรูป ๑๘, ๘๔, ๔๗, นิพ.	--> โลก.๘, ม.ก.๘, ม.ก.๕.๔, โลกุต.๘, ๔๕						๑		✓
๔. อนันตร.		๘๕, ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ	--> ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ		๑						
๕. สมันตร.		= อนันตร.			๒						
๖. สหชาติ.	(๑)	๘๕, ๕๒	←→ ๘๕, ๕๒		✓						
	(๒)	มหาภูตรูป ๔	←→ มหาภูตรูป ๔						๒		✓
	(๓)	ปฏิ.๑๕, ๓๕, ททวักดู	←→ ปฏิ.๑๕, ๓๕, ททวักดู						✓		
	(๔)	๗๕, ๕๒	--> จิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป			✓					
	(๕)	มหาภูตรูป ๔	--> อุปาทายรูป ๒๔								✓
๗. อัญญมัญญ.		= สหชาติ. ข้อ (๑), (๒), (๓)							๓		
๘. นิสสย.	สหชาตนิสสย.	= สหชาติ. ข้อ (๑), (๒), (๓), (๔), (๕)								✓	
	วัตถุปุระชาตนิสสย.	วัตถุรูป ๖ ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่	--> ๘๕ (-อรูป.วิ.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ				✓			๔	
	วัตถุอารัมมณปุระชาตนิสสย.	ททวักดู	--> โม.๑., กามขวณะ ๒๕, ตทา.๑๑, อิกฺขุ. ๒, ๔๔				✓				
๙. อุปนิสสย.	อารัมมณูปนิสสย.	= อารัมมณอธิปติ									✓
	อนันตรูปนิสสย.	= อนันตร.			✓				๒		
	ปกคูปนิสสย.	๘๕, ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ, ๒๘, บัญ.(ที่เป็นพละ)	--> ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ					✓			
๑๐. ปุระชาต.	วัตถุปุระชาต.	= วัตถุปุระชาตนิสสย.									
	อารัมมณปุระชาต.	ปัจจุบันนิปปันนรูป ๑๘	--> กามจิต ๕๔, อิกฺขุ. ๒, ๕๐ (-อัปป์มัญญา)				๑				
๑๑. ปัจจชาต.		๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ	--> จตุสมภูฏานิกรูป ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่			๑					
๑๒. อาเสวน.		โลกีขวณะ ๔๗, ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ	--> ขวณะ ๕๑ (-ผลจิต ๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ		๓						
๑๓. กัมม.	สหชาตกัมม.	เจตนา ๘๕	--> ๘๕, ๕๑ (-เจตนา), จิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป			๒					
	น่านักขณิกกัมม.	เจตนา ๓๓	--> วิปาก ๓๖, ๓๘, กัมมชรูป (ปกั. วัก. ญกั.)								
๑๔. วิปาก.		วิปาก.๓๖, ๓๘	--> วิปาก.๓๖, ๓๘, วิปากจิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป		๓						
๑๕. อาหาร.	รูปอาหาร.	จตุสมภูฏานิกโอรุที่เป็นอัมมัตตะ, อูคฺชโอรุที่เป็นพหิทธะ	--> รูปที่เหลือในกาลาเดียวกันและรูปกาลาอื่น							๕	✓
	นามอาหาร.	นามอาหาร. อธ.๓	--> ๘๕, ๕๒, จิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป		✓						
๑๖. อินทริย.	สหชาตอินทริย.	นามอินทริย อธ.๘	--> ๘๕, ๕๒, จิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป		✓						
	ปุระชาตอินทริย.	ปสาทรูป ๕	--> ทวิ.๑๐, ๓				✓			๖	
	รูปชีวิตินทริย.	รูปชีวิตินทริย	--> กัมมชรูปที่เหลือในกาลาเดียวกัน								✓
๑๗. ฌาน.		องค์ฌาน ๕	--> ๗๕ (-ทวิ.๑๐), ๕๒, จิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป		๔						
๑๘. มัคค.		องค์มรรค ๘ --> สเหตุกจิต ๗๑, ๕๒, สเหตุกจิตตชรูป, สเหตุกปฏิ.กัมมชรูป		๕							
๑๙. สัมปยุตต.		= สหชาติ. ข้อ (๑)			๔						
๒๐. วิปยุตต.	สหชาติวิปยุตต.	= สหชาติ. ข้อ (๑), (๔)								✓	
	วัตถุปุระชาตวิปยุตต.	= วัตถุปุระชาตนิสสย.					✓				
	วัตถุอารัมมณปุระชาตวิปยุตต.	= วัตถุอารัมมณปุระชาตนิสสย.					✓				
	ปัจจชาตวิปยุตต.	= ปัจจชาต.				✓					
๒๑. อัตถิ.	สหชาติัตถิ. / อวิกต.	= สหชาติ. ข้อ (๑), (๒), (๓), (๔), (๕)								✓	
๒๔. อวิกต.	วัตถุปุระชาตัตถิ. / อวิกต.	= วัตถุปุระชาต.					✓				
	อารัมมณปุระชาตัตถิ. / อวิกต.	= อารัมมณปุระชาต.					✓				
	ปัจจชาตัตถิ. / อวิกต.	= ปัจจชาต.				✓					
	อาหารัตถิ. / อวิกต.	= รูปอาหาร.									✓
	อินทริยัตถิ. / อวิกต.	= รูปชีวิตินทริย.									✓
๒๒. นัตถิ.		= อนันตร.			๕						
๒๓. วิคต.		= อนันตร.			๖						

๑. เหตุปัจจัย

ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นเหตุ

- นาม เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป (น → นร)

ที่มาเหตุ ๖ :

เหตุ - เป็นธรรมที่ทำให้ผลธรรมเกิดขึ้น ตั้งมั่นและเจริญขึ้น

- พระพุทธองค์ทรงแสดง

๑. เหตุเหตุ ได้แก่ เหตุ ๖

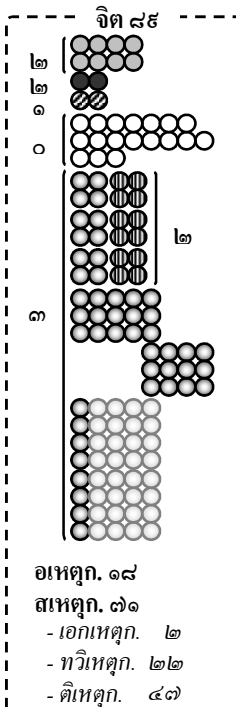
๒. ปัจจัยเหตุ ได้แก่ มหาภูตรูป ๔ ให้อุปาทายรูป ๒๔ เกิด

๓. อุดมเหตุ ได้แก่ อกุ. / กุ.กรรม ให้อกุ. / กุ.วิปาก เกิด

๔. สาธารณเหตุ ได้แก่ อวิชา ให้ปัจจัยทั้งหลายเกิด

ในเหตุปัจจัย นี้ ทรงมุ่งหมายข้อ ๑ คือ เหตุเหตุ ได้แก่ เหตุ ๖

เหตุ ๖	อโสกณ	โสกณ	กุศล	อกุศล	อพยา.	กุ.ชาติ	อกุ.ชาติ	วิ.ชาติ	กิ.ชาติ	ปุ.	โสดา.	สกทา.	อนา.	อร.
๑ โลกเหตุ - โลก เจ.	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	-
๒ โทสเหตุ - โทส เจ.	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	✓	✓	-	-
๓ โมหเหตุ - โมห เจ.	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	✓	✓	✓	-
๔ อโสกเหตุ - อโสก เจ.	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๕ อโทสเหตุ - อโทส เจ.	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๖ อโมหเหตุ - ปัญญา เจ.	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

เหตุ ๖ เป็นปัจจัยให้ สเหตุกจิต ๑๒ ได้อย่างไร

อกุศลเหตุ - โล, โท, โม ---> อกุ.๑๒, ๒๓(-โม.เจ.> โม.๒)

กุศลเหตุ - อโล, อโท, อโม ---> กุ.๒๑, ๓๘

วิปากเหตุ - อโล, อโท, อโม ---> วิปากสเหตุก.๒๑, ๓๘

กิริยา - อโล, อโท, อโม ---> กิริยาสเหตุก.๑๗, ๓๕

เหตุ ๖ → สเหตุก.๑๒ เจ.๕๒ (-โม.เจ. > โม.๒)

เหตุ ๖ เป็นปัจจัยให้ สเหตุกจิตตขรูป + สเหตุกปฏิบัติ ได้อย่างไร

ภพก่อน ภาพนี้

ปฏิบัติ → ปวัตติกาล = เหตุ ๖ + สเหตุกจิตตขรูป →

อุปบุญ. → อเหตุก.ณ.อกุ.๑ / อเหตุก.ณ.กุ.๑

บุญ. → สเหตุกปฏิบัติสนธิกัมมขรูป

= ม.วิปาก.๘ (เหตุ ๓ + ๒) /

= รูป.วิปาก.๕ (เหตุ ๓) /

= อรูป.วิปาก.๔ (เหตุ ๓)

เหตุ ๖ → สเหตุกจิตตขรูป, สเหตุกปฏิบัติสนธิกัมมขรูป

สรุปองค์ธรรมรวมของ เหตุปัจจัย คือ

เหตุ ๖ → สเหตุกจิต ๑๒, เจ.๕๒ (-โม.เจ. > โม.๒)

สเหตุกจิตตขรูป,

สเหตุกปฏิบัติสนธิกัมมขรูป

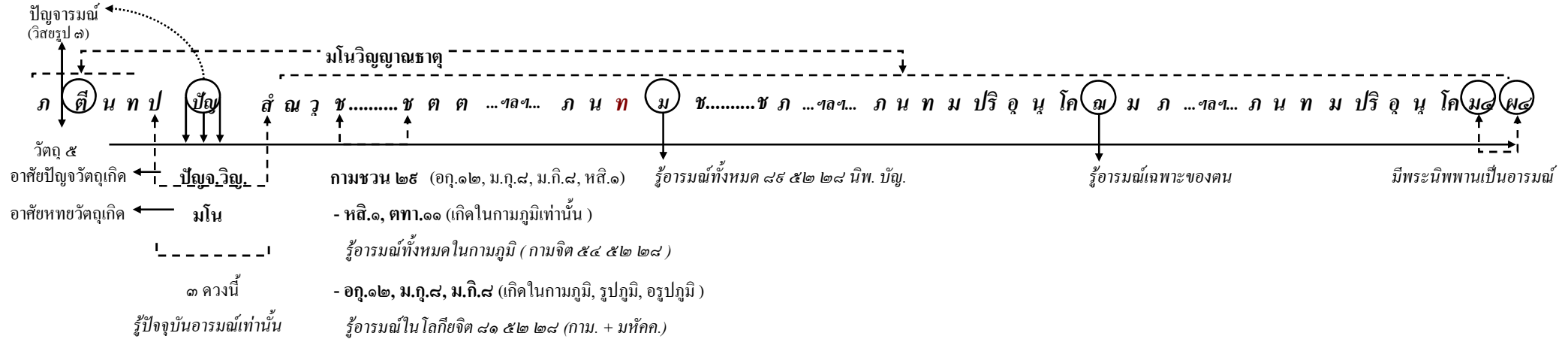
→ = เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่

๒. อารมณ์ปัจจัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นอารมณ์*

- *บัญญัติ นามรูป เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นาม*

(บัญญัติ → น)

☑ เมื่อว่าโดยอารมณ์ธรรมทั้งหลายเป็นอารมณ์ได้ทั้งหมด จิต ๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพพาน, บัญญัติ และผู้รู้อารมณ์ จิต ๘๘, ๕๒

การรู้อารมณ์ในวิถี

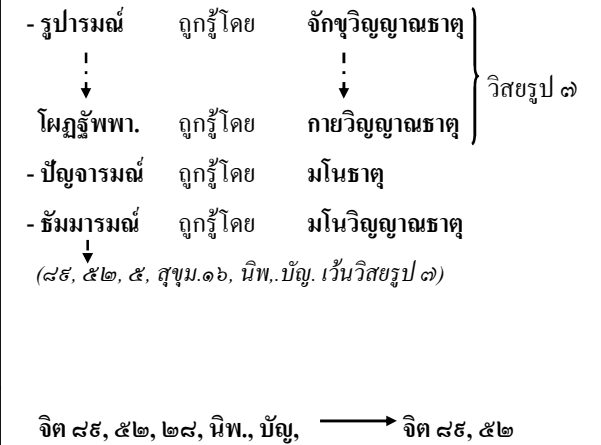
๑. ป (ปัญ) ส	- ทวิ.๑๐, มโนธาตุ ๓	รู้ปัญจกรรมที่เป็นปัจจุบันอารมณ์เท่านั้น แต่อาศัยวัตถุเกิดไม่เหมือนกัน
๒. ช... ช	- กามชวณ ๒๘ - อกุ.๑๒, ม.กุ.๘, ม.กิ.๘	รู้อารมณ์ทั้งหมดในกามภูมิ ได้แก่ กาม. ๕๔, ๕๒, ๒๘ รู้อารมณ์ทั้งหมดในกามภูมิ, รูปภูมิ, อรูปภูมิ ได้แก่ กาม. มหัค. ๘๑, ๕๒, ๒๘
๓. ม	- มโนทวาร.	รู้อารมณ์ได้ทั้งหมดโดยไม่มีเหลือ ได้แก่ กาม. มหัค. โลกุต. ๘๘, ๕๒, ๒๘, บัญญัติ
๔. ฌ	- ปฐมฌาน - ทุติ > จตุ. ฌาน - ปัญจฌาน	รู้อารมณ์บัญญัติ ๒๕ (กสิน ๑๐, อสุก. ๑๐, อานาปา.๑, โภกฐาสะ ๑, เมตตา ๑, กรุณา ๑, มุทิตา ๑) รู้อารมณ์บัญญัติ ๑๔ (กสิน ๑๐, อานาปา.๑, เมตตา ๑, กรุณา ๑, มุทิตา ๑) รู้อารมณ์บัญญัติ ๑๒ (กสิน ๑๐, อานาปา.๑, อุเบกขา ๑)
๕. ฌ	- อากาสา.ฌาน - วิญญา.ฌาน - อากิญ.ฌาน - เนวสัญญา.ฌาน	รู้อารมณ์บัญญัติ - กสิณทุกขมาภูมิกาสบัญญัติ รู้อารมณ์มหัคคต - อากาसानัญญาตนฌาน รู้อารมณ์บัญญัติ - นัตถิกาวบัญญัติ รู้อารมณ์มหัคคต - อากิญจัญญาตนฌาน } มีอารมณ์เฉพาะของคน
๕. มค ผล	- มัคควิถี	มีพระนิพพานเป็นอารมณ์

จิตรับอารมณ์แน่นอน ๔	
๒๕ > ทวิ.๑๐ มโน.๓ ฌ.๓ ม.วิ.๘ หลิ.๑	> อา.๖ ที่เป็นกาม.
๖ > วิญ.๓, เน.๓	> ฌัม. ที่เป็นมหัคค.
๒๑ > รูป.๑๕ -อภิ.๒, อา.๓, กิญ.๓	> ฌัม. ที่เป็นบัญญัติ.
๘ > โลกุต.๘	> ฌัม. ที่เป็นนิพพาน
จิตรับอารมณ์ไม่แน่นอน ๓	
๒๐ > อกุ.๑๒, ม.กุ.วิ.๘, ม.กิ.วิ.๘	เกิดได้ใน อา.๖ ที่เป็นกาม.มหัค.บัญญัติ.(-โลกุต.๘)
๕ > ม.กุ.ส.๔, กุ.อภิ.๑	เกิดได้ใน อา.๖ ที่เป็นกาม.มหัค.โลกุต.บัญญัติ.(-อร.มหัค.ผล)
๖ > ม.กิ.ส.๔, กิ.อภิ.๑, มโน.๑	เกิดได้ใน อา.๖ ที่เป็นกาม.มหัค.โลกุต.บัญญัติ. โดยไม่มีเหลือ

ตารางอารมณ์ ๖

อารมณ์ (ตัวผู้รู้)	รู้อารมณ์โดย ธรรมาริขฐาน (ผู้รู้)	รู้อารมณ์โดย ปุคคลาธิษฐาน (ผู้รู้)
๑. ปัญจอารมณ์ ที่เป็นปัจจุบันอารมณ์	- ทวิ.๑๐, มโนธาตุ ๓	- ปุถุชน + ฆานลาภิบุคคล + พระอริยบุคคล
๒. กามจิต ๕๔, ๕๒, ๒๘ ที่เป็นกามธรรมอย่างเดียว	- ตทา.๑๑, หลี.๑ (ชวน)	- ปุถุชน + ฆานลาภิบุคคล + พระอริยบุคคล ที่อยู่ในกามภูมิ ๗
๓. กามจิต ๕๔, ๕๒, ๒๘ + มหัคค.๒๗, ๓๕ โลกีย.๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ. โลกีย.๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ. + ม.๓, ผ.๓, นิพพาน จิต.๘๗, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ. (เป็นเตกาลิก อตี. ปัจ. อนา.) + อรม.๑, อรผ.๑ จิต.๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ. (โดยไม่มีเหลือ)	<p style="text-align: center;">ชวน ๒๘</p> <hr/> <p style="text-align: center;">- อกุ.๑๒, ม.กุ.วิป.๔, ม.กิ.วิป.๔</p> <p>ปุถุชน } พระอริยต่ำ ๓ } - ม.กุ.ตี.๔</p> <p>พระอรหันต์ } - ม.กิ.ตี.๔</p>	<p>ปุถุชน + ฆานลาภิบุคคล - คิดถึงได้ คือ อกุ., ม.กุ.ตี. / วิป (วิปัสสนา, กัมมสกตญาณ ฟังพระสัทธรรม)</p> <p>พระอริยต่ำ ๓ - คิดถึงได้ คือ อกุ. (ตามกิลเลสที่เหลือตามสมควรเฉพาะตน) ม.กุ.ตี. / วิป</p> <p>พระอรหันต์ - คิดถึงได้ คือ ม.กิ.ตี. (เมื่อพิจารณา), ม.กิ.วิป. (ถ้าไม่ได้พิจารณา)</p>
๔. อารมณ์โดยเฉพาะของรูป - กรรมฐาน ๒๕ } - กรรมฐาน ๑๔ } บัญญัติ - กรรมฐาน ๑๒ }	- รูป.กุ.๕ - รูป.กิ.๕ (เกิดเฉพาะในฉานวิถีนั่น)	<p>- ฆานลาภิบุคคล เข้าฉานสมาบัติ รู้อารมณ์กรรมฐาน ออกจากฉานเป็น ม.กุ.ตี.๔ รู้อารมณ์ จิต.๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ.</p> <p>- พระอริยต่ำ ๓ เข้าฉานสมาบัติ รู้อารมณ์กรรมฐาน, เข้าผลสมาบัติ รู้อารมณ์นิพพาน ออกจากฉานเป็น ม.กุ.ตี.๔ รู้อารมณ์ จิต.๘๗, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.</p> <p>- พระอรหันต์ เข้าฉานสมาบัติ รู้อารมณ์กรรมฐาน, เข้าผลสมาบัติ รู้อารมณ์นิพพาน ออกจากฉาน เป็น ม.กิ.ตี.๔ รู้อารมณ์ จิต.๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.</p>
๕. อารมณ์โดยเฉพาะของอรุรูป ๑. กตัตถุขมาฏี., ๒. อากาสนัญญา. ๓. นัตถิกาวะ, ๔. อากัญญัญญา.	- อรูป.กุ. / กิ.	- ฆานลาภิบุคคล + พระอริยบุคคล
๖. พระนิพพาน	- โลกุตตรจิต ๘	- พระอริยบุคคล

สรุปองค์ธรรมรวมของ อารมณ์ปัจจุัย คือ

๓. อธิปไตยปัจจัย

ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นอธิบดี

- นามรูป เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป (นร → นร)

มี ๒ เนื้อความ

→ เป็นอธิบดีแล้ว เกิดพร้อม ประการหนึ่ง = สหชาติอธิปไตย ปัจจัย (น-นร)

→ เป็นอธิบดีแล้ว เป็นอารมณ์ ประการหนึ่ง = อารัมมณชาติอธิปไตย ปัจจัย (นร-น)

๑. เป็นอธิบดีแล้วเกิดพร้อม มี อธ. ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา (ปัญญา) ที่แสดงพร้อมกัน

---> นามรูป ที่เกิดพร้อมกัน ด้วยอำนาจแห่ง **สหชาติอธิปไตยปัจจัย**

๒. เป็นอารมณ์ที่พึงเอาใจใส่เป็นพิเศษ

---> นาม ด้วยอำนาจแห่ง **อารัมมณชาติอธิปไตยปัจจัย**

๑. สหชาติอธิปไตยปัจจัย

- ฉันทเจตสิก ทำหน้าที่เป็นอธิบดีอารมณ์ เรียกว่า
- วิริยะเจตสิก " " "
- จิต ๘๘ " " "
- ปัญญาเจตสิก " " "

- ฉันทอธิปไตย
- วิริยอธิปไตย
- จิตตอธิปไตย
- วิมังสอธิปไตย

} เป็น **นามธรรม** ที่มีกำลัง

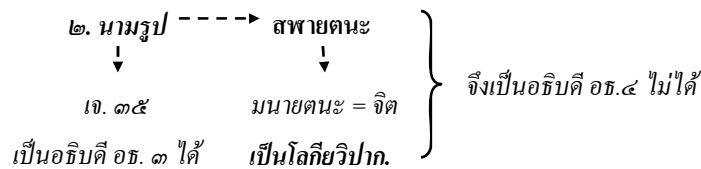
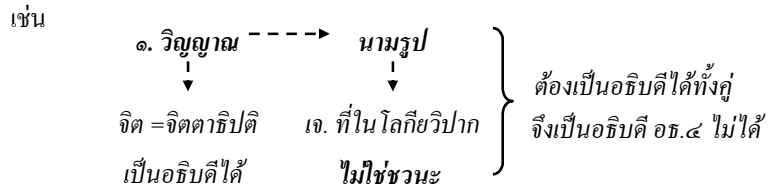
→ **ขวนะ ๕๕** = อกุศล.๑๒, ม.กุ.๘, ม.กิ.๘, หลี.๑, มหัค.กุ.๘, มหัค.กิ.๘, โลกุต.๘
เว้น โมห.๒ (มีเหตุเดียว) เว้น หลี.๑ (ไม่มีเหตุประกอบ)

* อธ. ตัวใดเป็น ปัจจัยประธานแล้ว อีก ๓ ตัวที่เหลือทำหน้าที่เป็นปัจจัยอุปบัน สหชาติธรรม

* อเหตุ.๑๘ เป็นอธิบดีไม่ได้เพราะ ไม่มีเหตุ

* ม.วิปาก.๘, มหัคคตวิปาก. ๘ เป็นผล จึงเป็นอธิบดีไม่ได้ เพราะไม่มีกำลัง

* ไม่มีการแสดง สหชาติอธิปไตยปัจจัยใน ปฏิจสงมุปบาท ภูโลเลย

อธิบดี อธ. ๔ ---> ขวนะ ๕๒ เรียกว่า สาธิปไตยขวนะ ๕๒ (เว้น โม.๒, หลี.๑), เจ.๕๑ (เว้น วิจิ), สาธิปติจิตตชรูป

** สาธิปติจิตตชรูป - เกิดในปวัตติกาล เพราะมีขวนะเกิดได้และมีจิตตชรูปเกิดพร้อม
ในปฏิสนธิกาล ไม่มีสาธิปติปฏิสนธิกัมมชรูป เพราะในปฏิสนธิจิตไม่มีขวนะ

สรุปองค์ธรรม

= อธิบดี อธ.๔ --> สาธิปติขวนะ ๕๒ (ขวนะ ๕๕ เว้น โมห.๒ หลี.๑), ๕๑, สาธิปติจิตตชรูป

๒. อารัมมณาริบัติปัจจัย

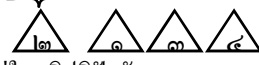
อธ. อิกฺขณิปปันนรูป ๑๘, ๘๔, ๔๗, นิพ.

--> โลก.๘, ม.กฺ.๘, ม.กิ.ส.๔, โลกุต.๘, ๔๕

จาก อารัมมณปัจจัย

อธ. ๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.

- สามัญ
- อธิบัติอารมณ เป็นอารมณหนึ่ง อยู่ในอธิบัติปัจจัย

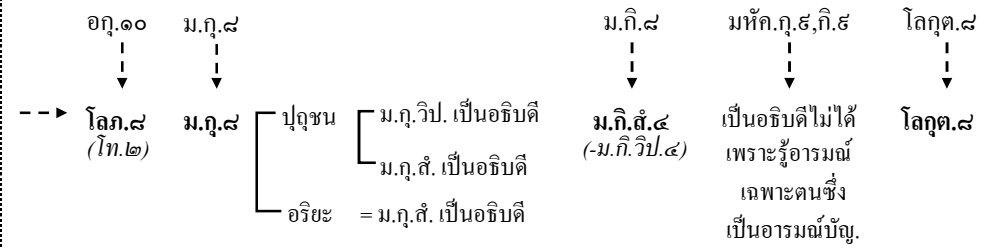
๑. สหชาตาริบัติปัจจัย อธ. อธิบัติ อธ.๔

๒. อารัมมณาริบัติปัจจัย อารมณต้องเป็นอิกฺขณารมณเท่านั้น

- ๑๒ - นิปปันนรูป ๑๘ เป็นรูปปรมัตถ์ - นำรักนำยินดีได้ จึงเรียกว่า อิกฺขณิปปันนรูป ๑๘
- ๑๐ - อนิปปันนรูป ๑๐ เป็นอาการของปรมัตถ์ - นำรักนำยินดีไม่ได้
- ๘๘ - เป็นอนิฏฺฐารมณ ๕ ดวง โทส.๒, โมห.๒, ทุกข์กาย ๑ เป็นอธิบัติอารมณไม่ได้ แต่เป็นอารมณสามัญได้ จึงเหลือ อิกฺขณารมณ = ๘๔, เจ.๔๗ (-โทจทุก.๔, วิจิ.๑)
- นิพ. - เป็นอธิบัติอารมณ ของพระอริข ในขณะทีรู้พระนิพพานใหม่ๆ ถ้าชื้อนไปนึกถึงพระนิพพานทีเคยได้ ก็เป็นเพียง อารมณสามัญ เท่านั้น
- บัญญัติ. - ไม่เป็นอธิบัติปัจจัย ดังนั้น อารมณใดเป็นบัญญัติ ก็เป็นอธิบัติอารมณไม่ได้

--> ๘๘, ๕๒

--> สติปัตติขวัณ๕๒ (ขวัณ๕๕ เว้น โมห.๒ หลิ.๑), ๕๑, สติปัตติจิตตขรูป

รู้อารมณ

สภาพรู้อารมณ

ผู้รู้อารมณ (บุคคล)

- อิกฺขณิปปันนรูป ๑๘ (ยินดีพอใจในรูป)	- โลก.๘, โลกีย.กฺ.๑๗, โลกีย.วิปาก.๓๑ (ทุกข์กาย ๑), กิริยา ๒๐, เจ. (เว้น โท.๒, โมห.๒, ทุกข์กาย.๑, มัค.๔, ผล.๔, นิพ.)	โลก.๘	--> - ปุณฺชน / อริยต่า ๓ --> - ฌานลาภีบุคคล / อริยต่า ๓
- ๘๑, ๕๒, ๒๘	← สามัญ	ม.กฺ.วิป.๔	←> - ปุณฺชน / ฌานลาภีบุคคล
- โลกีย.กฺ.๑๗, ๓๘	← อธิบัติ	ม.กฺ.ส.๔	←> - ปุณฺชน / ฌานลาภีบุคคล ←> - อริยต่า ๓
- โลกีย.กฺ.๑๗, ๓๘	← อธิบัติ		
ม.ต่า.๓, ผล.ต่า.๓, นิพ.	← สามัญ	ม.กิ.ส.๔	←> - พระอรหันต์
- อธ., อธ., นิพ.	← อธิบัติ	โลกุต.๘	←> - พระอรหันต์
- พระนิพพาน	← อธิบัติ		

เพราะ อารมณตัวถูกรู้และผู้รู้อารมณ เป็น กุศลเหมือนกัน

อธิปัตติ

อธิปัตติ

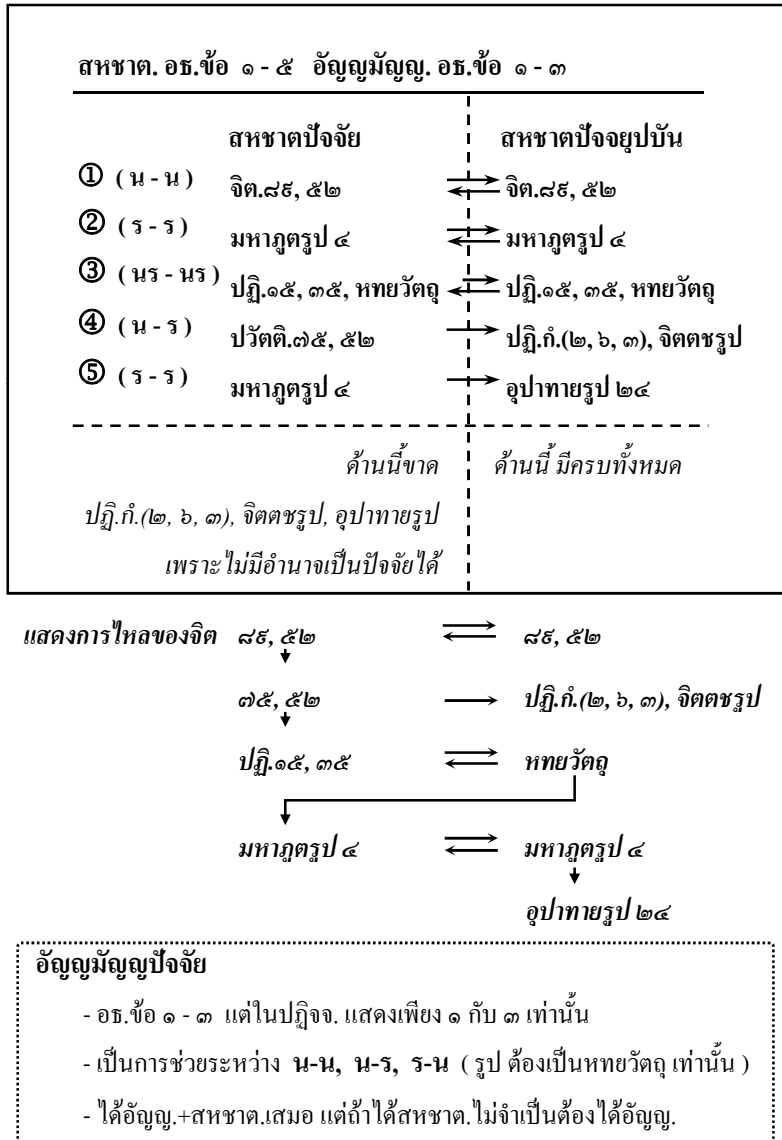
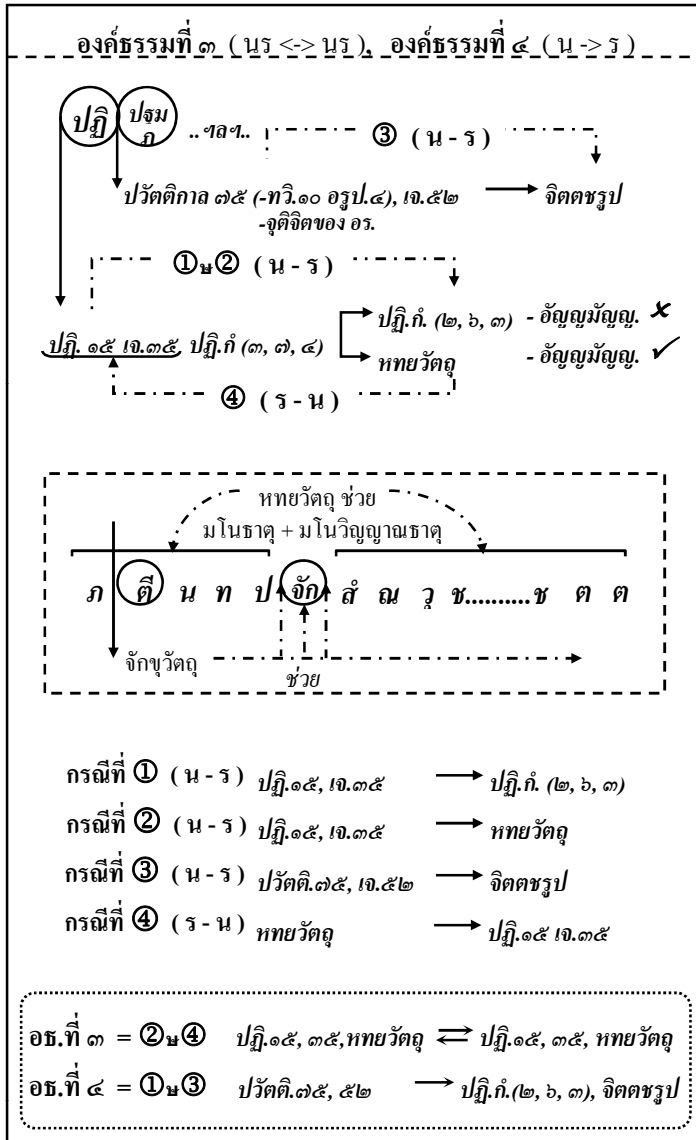
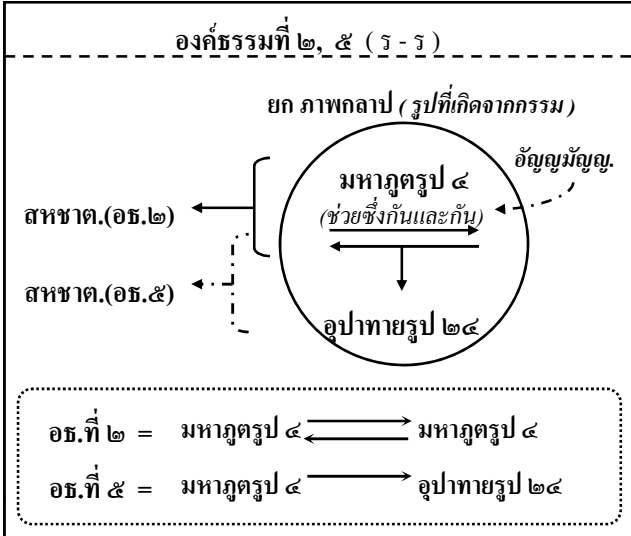
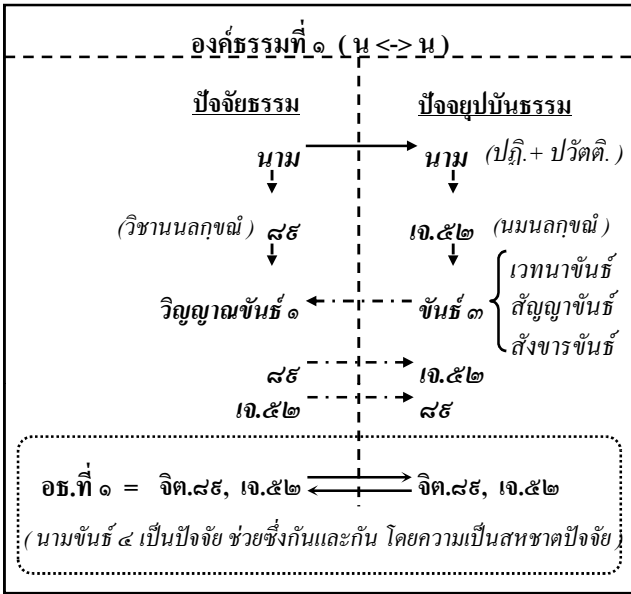
สามัญ

☑ เปรียบเทียบ " อารัมมณปัจจัย กับ อารัมมณาธิปัตติปัจจัย "

อารัมมณ (ถูกรู้) อารัมมณปัจจัย (สามัญ / อธิปัตติ) ๘๕ ๕๒ ๒๘ นิพ. บัญ.	สถาปนามชธรรม (ผู้รู้) อารัมมณาปัจจัยุบบัน ๘๕, ๕๒	อารัมมณ (ถูกรู้) อารัมมณาธิปัตติปัจจัย อิกฺกุณฺนิปตฺถนรูป ๑๘, ๘๔, ๔๗, นิพ.	สถาปนามชธรรม (ผู้รู้) อารัมมณาธิปัตติปัจจัยุบบัน โลก.๘, ม.กุ.๘, ม.ก.ธ.๔, โลกุต.๘, ๔๕
<p>๑. ปัจจัยารมณ ที่ เป็นปัจจัยุบบัน (เป็นอารมณอย่างสามัญ)</p>	<p>- ทวิ.๑๐, มโนธาตุ ๓ - รู้อารมณอย่างสามัญ</p> <p>จักขุวัตถุ. อาศัยจักขุวัตถุเกิด } เป็นปัจจัยุบบันอารมณ มโนเรตฺต. อาศัย หทยวัตถุเกิด } แต่รู้สามัญเหมือนกัน</p> <p>โลกะ - ฝักใฝ่ในอารมณ ได้อ่านปัจจัย ๑.อารัมมณ ปจ. ๒.อารัมมณาธิปัตติ ปจ. โทสะ → ได้ อารัมมณ ปจ. โมหะ →</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
<p>๒ รู้อารมณทั่วไปในกามจิต ๕๔, ๕๒, ๒๘ ที่เป็นกามชธรรม</p>	<p>- ตทา.๑๑, หตฺถิป.๑ - รู้อารมณอย่างสามัญ</p>		
<p>๓. โลกียจิต ๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญญัติ</p>	<p>- อกุศล ๑๒</p> <p>- โลก.๘ ไปรู้อารมณ - โท.๒, โม.๒, ทุกข์กาย (ไม่ฝักใฝ่) = อา.สามัญ - ที่เหลือ ๗๖ (ฝักใฝ่) } = อา.อธิปัตติ - นิปตฺถนรูป ๑๘ } - อนิปตฺถนรูป ๑๐ } = อา.สามัญ</p> <p>- โทส.๒ } ไปรู้อารมณ ๘๑ = อา.สามัญ - โมห.๒ }</p> <p>- ม.กุ.วิป.๔ ของ ปุณฺชน, ฆานลาภี., พระอริยะต่ำ ๓ - ม.ก.วิป.๔ ของ พระอรหันต์</p>	<p>- ๗๖ (-โท.๒, โม.๒, ทุกข์กาย ๑) - อิกฺกุณฺนิปตฺถนรูป ๑๘</p>	<p>- โลกมุล.๘</p>
<p>๔. ๘๗, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ. (เตกาลิก + กาลวิมุต)</p>	<p>- ม.ก.ธ.๔</p>	<p>- โลกียก. ๑๗ (๘+๕), ๓๘ - โลกียก. ๑๗, ๓๘ - ม.๓, ผ.๓, พระนิพพาน = พระอริยะต่ำ ๓</p>	<p>- ม.กุ.วิป.๔ = ปุณฺชน + ฆานลาภี. - ม.ก.ธ.๔ = ปุณฺชน + ฆานลาภี. = พระอริยะต่ำ ๓</p>
<p>๕. ๘๕, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ. (เตกาลิก + กาลวิมุต)</p>	<p>- ม.ก.ธ.๔ ของ พระอรหันต์</p>	<p>- อรม., อรพ., พระนิพพาน</p>	<p>- ม.ก.ธ.๔ = พระอรหันต์ ไปรู้อารมณ ม.๓ ผ.๓ ได้ แต่เป็นอารมณสามัญ</p> <p>- พระนิพพาน - โลกุตตรจิต ๘</p>

๖. สหชาติปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเกิดพร้อมกัน
 ๗. อัญญมัญญปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความแก่กันและกัน

} นามรูป เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป (นร ↔ นร)

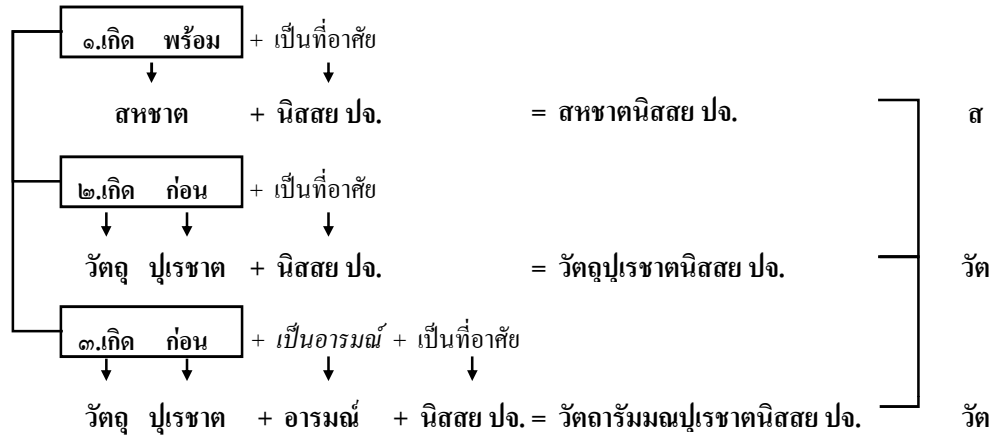
๘. นิสสยปัจจัย

ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นที่อาศัย

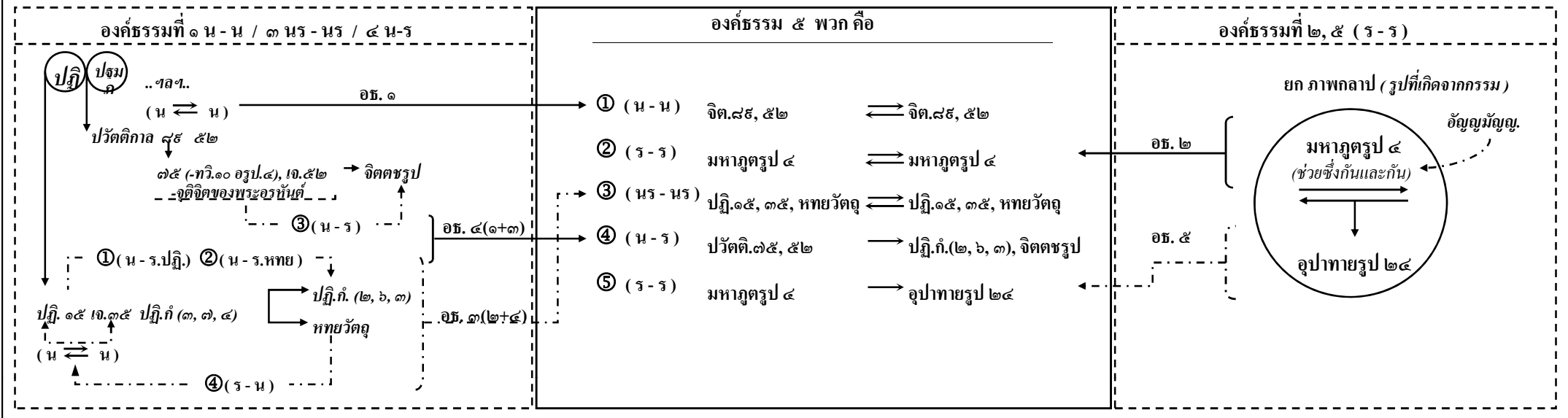
- นามรูป เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป

(นร → นร)

✓ นิสสยปัจจัย มี ๓ เนื้อความ

๑. สหชาตนิสสย ปจ. (นร - นร) ใน ปฏิสนธิกาล และปวัตติกาล

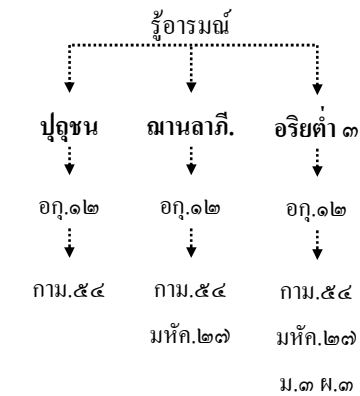
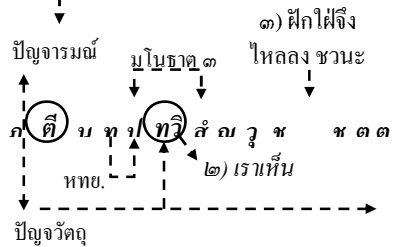
๘. อุปนิสสยปัจฉัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก* - *บัญญัตินามรูป* เป็นปัจฉัยช่วยอุปการะแก่ *นาม* (*บนร → น*)

✓ อุปนิสสยปัจฉัย มี ๓ เนื้อความ

- ญ → ๑. *อาร์มมณฺญ* ปนิสสยปัจฉัย - ว่าโดยอาร์มมณฺญที่มีกำลังแก่กล้า และเป็นที่อาศัยด้วย
- ฐ → ๒. *อนันตฺร* ปนิสสยปัจฉัย - ว่าโดยการเกิดติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน และเป็นที่อาศัยที่มีกำลังแก่กล้า
- ตุ → ๓. *ปกฺต* ปนิสสยปัจฉัย - เหตุธรรม ที่ กระทำไว้แล้วอย่างดี ทั้งภายในและภายนอกที่มีกำลังแก่กล้า และเป็นที่อาศัยของนามธรรมหลังๆ (*ญ.+อญ.*) (*กระทำสำเร็จแล้ว*)

๑. อาร์มมณฺญปนิสสยปัจฉัย (นร - น)

๑) อภิขณา/โทมนัส

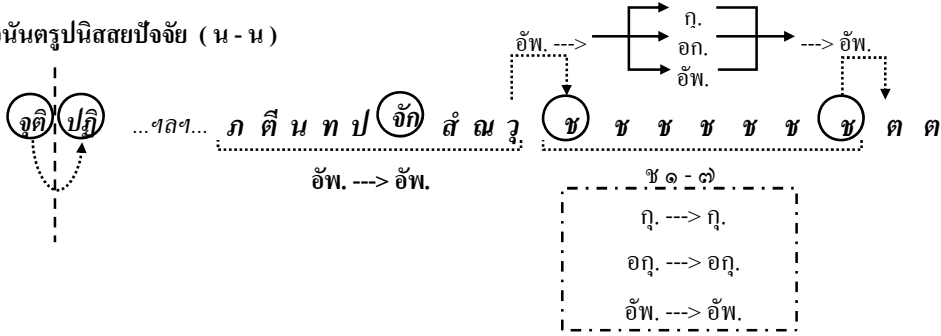

อาร์มมณฺญ ปัจฉัย	อาร์มมณฺญ ปัจฉยูปัน	อาร์มมณฺญา. + ญ. ปัจฉัย	อาร์มมณฺญา. + ญ. ปัจฉยูปัน
อช. = ๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.	๘๘, ๕๒	อช. = อิกฺกุณฺนิปผันนรูป ๑๘, ๘๔, ๔๗, นิพ.	โลก.๘, ม.ญ.๘, ม.ก.ส.๔, โลกุต.๘, ๔๕
ปัญจารมณฺญ ที่เป็นปัจฉยูปัน	ทวิ.๑๐ + มโนธาตุ ๓	X	X
กามจิต ๕๔, ๕๒, ๒๘, บัญ.	ตทา.๑๑, หติ.๑ (รวมได้ในทุกบุคคล)	X	X
กาม.+ มหัค. = โลกีย.๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ.	อกุ.๑๒ ม.ญ.วิป.๔ ม.ก.วิป.๔	อิกฺกุณฺนิป.๑๘, ๗๖ (-โม.๒.โท.๒, ทุกข์ ๑) (โลก.๘, โลก.ญ.๑๗, โลก.วิ.๓๑, กิ.๒๐) } อธิปัตติ	โลก.๘
๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ.	ม.ญ.ส.๔	โลกีย.ญ.๑๗, ๓๘ } อธิปัตติ	ม.ญ.วิป.๔
+ ม.๓, พ.๓, นิพ.			ปัญุ., ฉานลาภี. อริยะไปรู้โลกีย เป็นสามัญ
๘๗, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.			
๘๗, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.	ม.ก.ส.๔	โลกีย.ญ.๑๗, ๓๘ } อธิปัตติ	ม.ญ.ส.๔
+ อรม., อรม.		ม.๓, พ.๓, นิพ. } อธิปัตติ	ปัญุ., ฉานลาภี. อริยะตํ ๓
๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.	ม.ก.ส.๔	อรม., อรม., นิพ. } อธิปัตติ	ม.ก.ส.๔
			พระอรหันต์
		พระนิพพาน } อธิปัตติ	โลกุต.๘
			พระอริยบุคคล

** จิตเป็นกุศล (ปัจฉยูปัน) นี้ก็ถึงอาร์มมณฺญที่เป็นกุศล (ปัจฉัย) ขณะนั้นเป็นอธิปัตติอาร์มมณฺญ

** อาร์มมณฺญของฉานลาภี. รู้ใน ฉานเป็นบัญญัติ. เป็นสามัญอาร์มมณฺญ

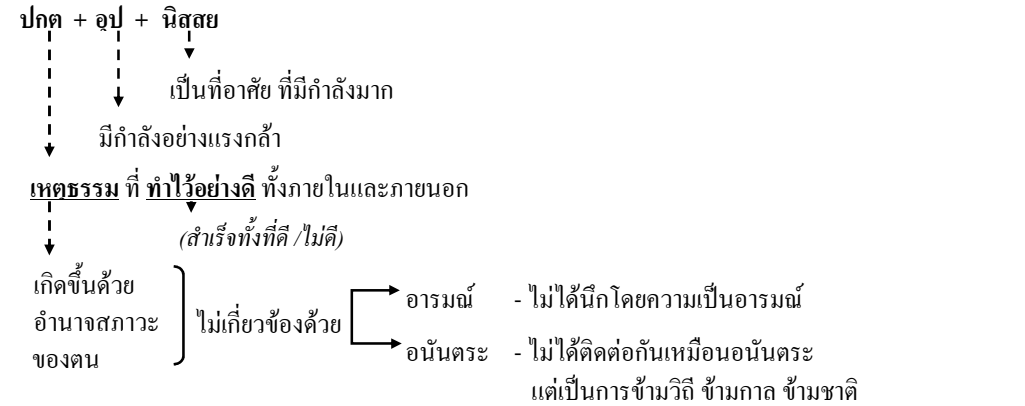
๒. อนันตรูปนิสสยปัจฉัย (น - น)

อ. = ๘๘, ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ → ๘๘, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

๓. ปกตฺปนนิสสยปัจฉัย (บนร - น)

อ. = ๘๘, ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ, ๒๘, บัญญัติ (ที่เป็นพลวะ) → ๘๘, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

ภ น ท	ภก่อน	ภพนี้ เป็นคนที่มีจริต
ภ น ท (ม) ข ข ต ต	ช ช ช ช ช ช ช	
ทานกุศล	โทสะ	โทสจริต
"	โลภะ	ราคจริต
"	โมหะ	วิตกจริต+ โมหจริต
"	ศรัทธา	ศรัทธาจริต
"	ปัญญา	พุทธิจริต

✓ เหตุภายใน ภายในอก เป็นเหตุให้ปกตฺ. เกิดได้อย่างไร

๑. อกุศล
 ๒. กุศล
 ๓. อภัยภาค
 ๔. บัญญัติ
- *** นอกจาก ๔ ข้อข้างต้นเป็นเหตุกรรมภายใน ชื่อว่า อุปเสวิตเหตุ

✓ ปกตฺปนนิสสยปัจฉัย เรียกอีกชื่อว่า " มหาปเทศ "

✓ เหตุที่พระพุทธองค์ไม่ทรงแสดง พระนิพพาน เป็นปกตฺปนนิสสยปัจฉัย

๑. พระนิพพาน จะเกิดขึ้นได้ อยู่ในฐานะกระทำให้เป็นอารมณ์ของพระอริยเท้านั้น
๒. พระนิพพาน เป็น อสังขตธรรม ที่ไม่ได้ปรุงแต่งให้ผลเกิดขึ้น
๓. แต่ผู้รู้อารมณ์ในพระนิพพาน ได้แก่ ม.ก.ต.๔, ม.ก.ต.๕, โลกุต.๘ กระทำพระนิพพานให้เป็นอารมณ์ ฉะนั้น ม.ก.ต.๔, ม.ก.ต.๕, โลกุต.๘ ต่างหากที่เป็น ปกตฺปนนิสสยปัจฉัย

✓ สรุป อ. ปกตฺปนนิสสยปัจฉัย ได้ ๒ ส่วน คือ

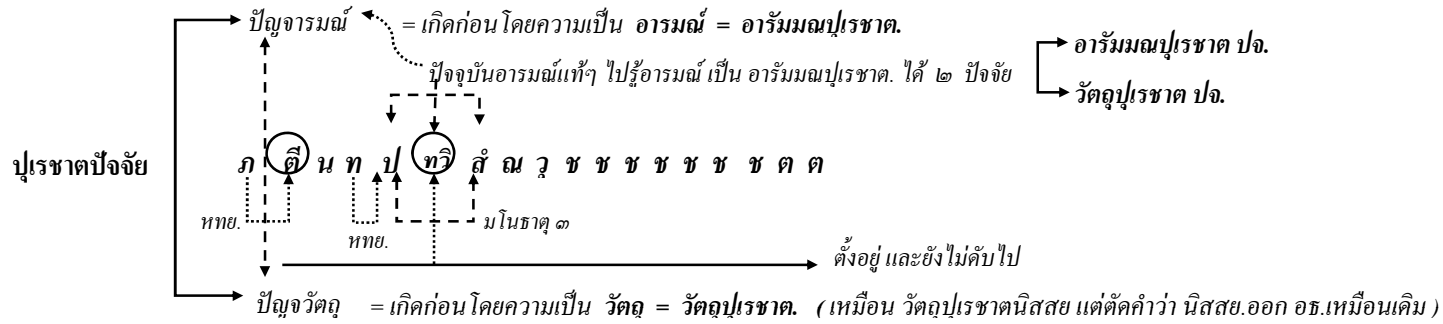
๑. สุตฺรปกตฺ. = ๘๘, ๕๒, ๒๘, บัญ. → ๘๘, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ (ไม่ได้คิดต่อกัน + ไม่ได้เป็นอารมณ์) (เวินเจตนากรรม ๓๓)
๒. มิสสกปกตฺ. = เจตนากรรม ๓๓ → วิปาก ๓๖, ๓๘ (คิดต่อกันได้)

** สุตฺรปกตฺ. + มิสสกปกตฺ. จะแสดงละเอียดใน กัมมปัจฉัย

๑๐. ปุเรชาตปัจฉัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความ เกิดก่อน*

- รูป เป็นปัจฉัยช่วยอุปการะแก่ นาม (ร → น)

✓ ว่าโดยเนื้อความมี ๒ อย่าง คือ โดยความเป็น วัตถุ ประการหนึ่ง โดยความเป็น อารมณ์ ประการหนึ่ง

๑. วัตถุปุเรชาตปัจฉัย องค์ธรรม คือ

วัตถุรูป ๖ ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่ --> ๘๕ (เว้น อรูป.วิ.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

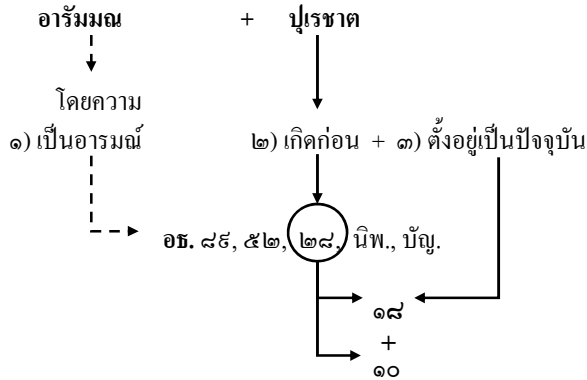
- วัตถุรูป ๖ ช่วย วิญญาณธาตุ ๗ (มโนธาตุ ๓, มโนวิญญาณธาตุ)
- ปัจฉัย ต้องเป็น รูป
- ปัจฉยูปบัน ต้องเป็นนาม
- ว่าโดยกาล ต้องเป็นปวัตติกาล
- ว่าโดยภูมิ ต้องเกิดใน ปัญจโวหารภูมิ

✓ รูปเป็นปัจฉัย ช่วย นาม มี ๖ อย่าง

๑. รูปนั้น ต้องตั้งอยู่แล้วยังไม่ดับไป	ชื่อว่า วัตถุปุเรชาต ปจ.	= วัตถุ ๖	ปัจฉัยแม่ชื่อว่า	ปุเรชาต ปจ.
๒. รูปนั้น ต้องเป็นที่อาศัยของ นาม	" วัตถุปุเรชาตนิสสย ปจ.	= วัตถุ ๖	" "	นิสสย ปจ.
๓. รูปนั้น ต้องเป็นใหญ่อีกด้วย	" ปุเรชาตินทริย ปจ.	= วัตถุ ๕ (ปสาทรูป ๕)	" "	อินทริย ปจ.
๔. รูปนั้น ต้องไม่ประกอบด้วย นาม	" วัตถุปุเรชาตวิปยุตต ปจ.	= วัตถุ ๖	" "	วิปยุตต ปจ.
๕. รูปนั้น ต้องยังคงมีอยู่	" วัตถุปุเรชาตัตถิ ปจ.	= วัตถุ ๖	" "	ัตถิ ปจ.
๖. รูปนั้น ต้องยังไม่ปราศจากไป	" วัตถุปุเรชาตอวิคต ปจ.	= วัตถุ ๖	" "	อวิคต ปจ.

๒. อารัมมผลปุเรชาตปัจจย

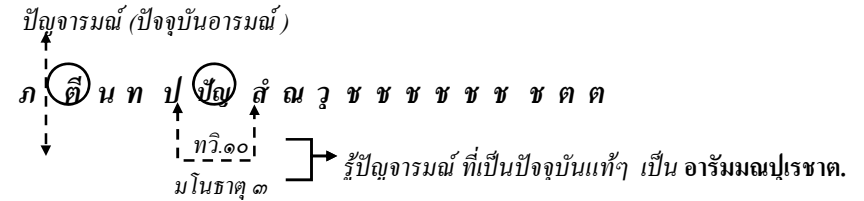
- การหาอารัมม

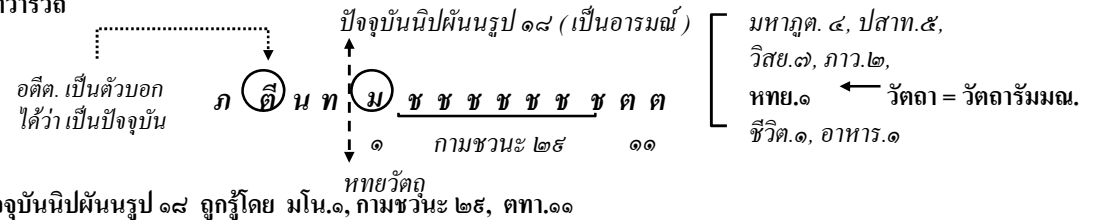
*** สูตร ๑) + ๒) + ๓) = ปัจจุบันนิปผันนรูป ๒๕ (เป็นอารัมม)

- การหาผู้อารัมม

วิธีที่ ๑ ปัญจทวารวิธี

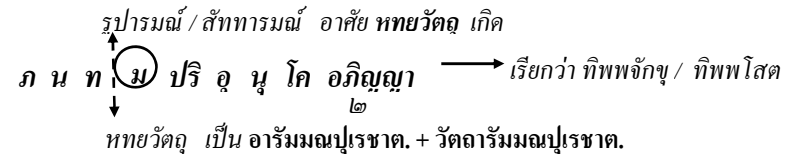

วิธีที่ ๒ มโนทวารวิธี

= ปัจจุบันนิปผันนรูป ๒๕ ถูกรู้โดย มโน.๑, กามชวณะ ๒๕, ตทา.๑๑
 * ถ้ายก หทย. เป็น อารัมมผลปุเรชาต. + วัตถุอารัมมผลปุเรชาต.
 * ถ้ายก ๑๑ (- หทย.) เป็น อารัมมผลปุเรชาต. เท่านั้น

วิธีที่ ๓ อภิญญาวิธี

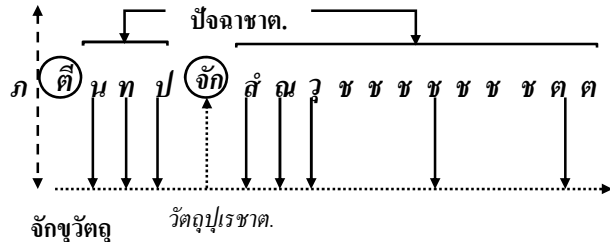
สรุปวิธีที่ ๑ + ๒ + ๓ เป็นอารัมมผลปุเรชาต ได้ทั้งหมด

อารัมม	ผู้รู้อารัมม	
วิธีที่ ๑ = ปัจจุบัน ปัญจการมม	--> ทวิ.๑๐, มโนธาตุ ๓	* อับ. มีสัตว์บัญญัติเป็นอารัมม แต่ขณะนี้นำมาเป็นอารัมมไม่ได้ เพราะต้องการรูป ที่เป็นปัจจุบันอารัมมเท่านั้น
วิธีที่ ๒ = ปัจจุบัน นิปผันนรูป ๒๕	--> มโน.๑, กามชวณะ ๒๕, ตทา.๑๑	
วิธีที่ ๓ = ปัจจุบัน รูปารมม / สัททการมม	--> อภิญญา. ๒	
<u>= ปัจจุบัน นิปผันนรูป ๒๕</u>	<u>--> กามจิต ๕๔, อภิญญา.๒, เจ.๕๐ (-อับ)</u>	

๑๑. ปัจจชาติปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความ เกิดทีหลัง

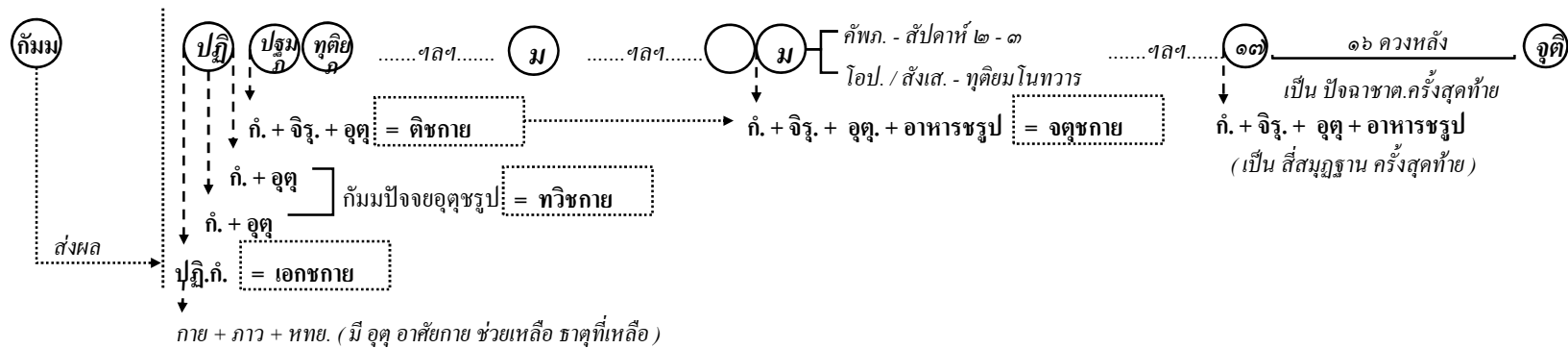
- นาม เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ รูป (น → ร)

✓ นามที่เกิดหลังๆ ช่วยอุปการะแก่รูปที่เกิดก่อนๆ

*** นามที่เกิดก่อนๆ จะช่วยรูปที่เกิดหลังๆ ไม่ได้ เพราะตัวเองดับไปก่อนที่รูปจะเกิด

✓ ปัจจชาติ ตั้งแต่เราเกิด ถึง ปัจจุบัน เป็นมาได้อย่างไร

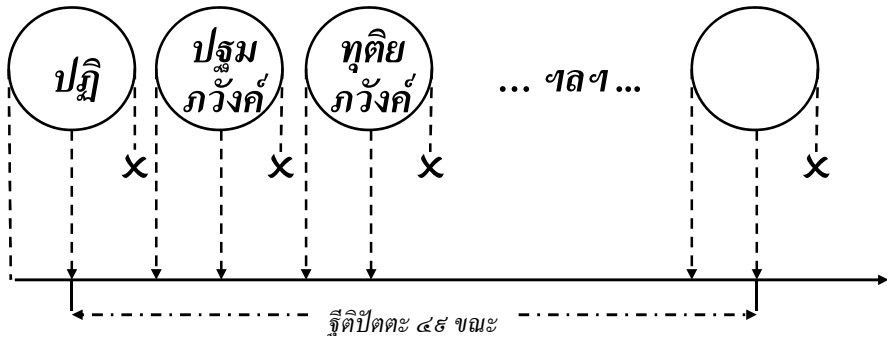

- กัม + อุตุ เกิดทุกๆ ขณะของจิต
- จิรฺ เกิดครั้งแรกที่ อุปาทกขณะของปฐมกัมมังค์ และเกิดเฉพาะที่อุปาทกขณะของจิตแต่ละดวง
- ปฐมกัมมังค์ ทำหน้าที่ ปัจจชาติ. ให้เอกชกาย + ทวิชกาย = ๒ สมภูฐานิกรูป
- ทุตติกัมมังค์ ทำหน้าที่ ปัจจชาติ. ให้เอกชกาย + ทวิชกาย + ตชกาย = ๓ สมภูฐานิกรูป
- จิตที่เกิดหลัง ทุตติกมโน. ทำหน้าที่ ปัจจชาติ. ให้ จตชกาย = ๔ สมภูฐานิกรูป
- จิต ๑๖ ดวงก่อนจิต ทำหน้าที่ ปัจจชาติ. ครั้งสุดท้าย แสดงว่าคนเราก่อนตาย จิตจะทำหน้าที่ ปัจจชาติ. เป็นครั้งสุดท้าย

- ข้อสังเกต - นามหลังๆ ---> รูปก่อนๆ
- เกิดในปวัตติกาล
- เกิดในปัจจุโวการภูมิ
- ปัจจชาติ. ทำหน้าที่ อุปถัมภกัตตติ คืออุปถัมภ์ให้รูปนั้น ตั้งอยู่และเจริญขึ้น ไม่ได้ทำให้รูปเกิดขึ้น

✓ สรุป องค์ธรรม ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ --> จตสมภูฐานิกรูป ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่

✓ ปัจจชาติ. มีอำนาจช่วยรูป ที่อุปาทกขณะ + ฐิติขณะ เท่านั้น

- สหชาติ. ช่วยรูปได้ทั้ง ๓ ขณะ
- วัตตปุเรชาติ. ช่วยรูปได้ตรง ฐิติขณะ ๔๕ เท่านั้น (เว้นขณะเกิดดับ)
- ปัจจชาติ. ไม่เกิดในอรุณ + อสังข.
- ปัจจชาติ. ยกเว้นบุคคล ๒ จำพวก ไม่เกิด ปัจจ. คือ
 ๑. พวกอสังขัตตพรหม
 - ปัจจุบันมีชีวิตนวกกลาป (รูป) และไม่มีนาม
 - แต่รูปนี้ถูกช่วยโดย กัมมวิญญาณในอดีต โดยความเป็น ปกตูปนิสสข ปจ.
 ๒. ผู้ที่กำลังเข้านิโรธสมาบัติ
 - จิต + เจ. + จิตตขรูรูป คับ เหลือ ดิขกาย (กั + อุต + อาหาร)
 - นามจึงไปช่วยรูปไม่ได้ โดยความเป็น ปัจจชาติ ปจ.
 - แต่รูปนี้ อยู่ได้โดยอาศัยอำนาจ ฌานสมาบัติ ๘ / ๘
 - และอำนาจของ อนาคามีมรรค, อรหัตตมรรค โดยความเป็น ปกตูปนิสสข ปจ.

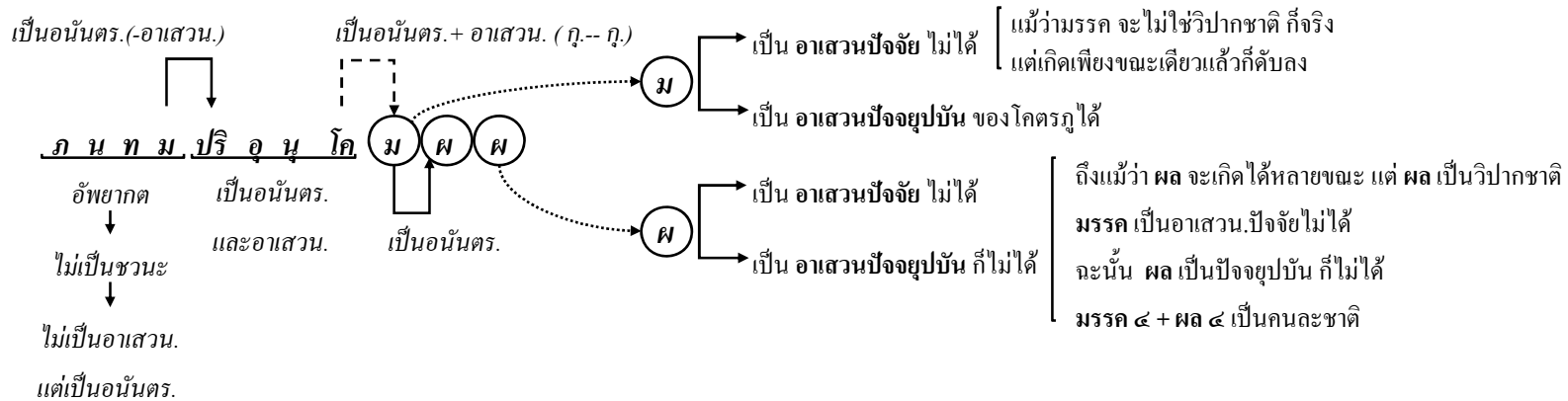
๑๒. อาเสวนปัจจัย ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความ เสพบ่อยๆ

- นาม เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นาม (น → น)

- ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเสพบ่อยๆ
- ธรรมที่ทำหน้าที่ **เสพอารมณ์** ได้แก่ **ขวนะ** และ เกิดขึ้นบ่อยๆ คือ การเกิดติดต่อกัน
- ถูกรับรองเนื่องความมาแล้วใน อนันตร. + สมันตร. + อนันตรูปนิสสย.
(อนันตร. พุดถึง ทั้งวิถี แต่อาเสวน. พุดถึง ขวนะ เท่านั้น)

* คุณสมบัติ

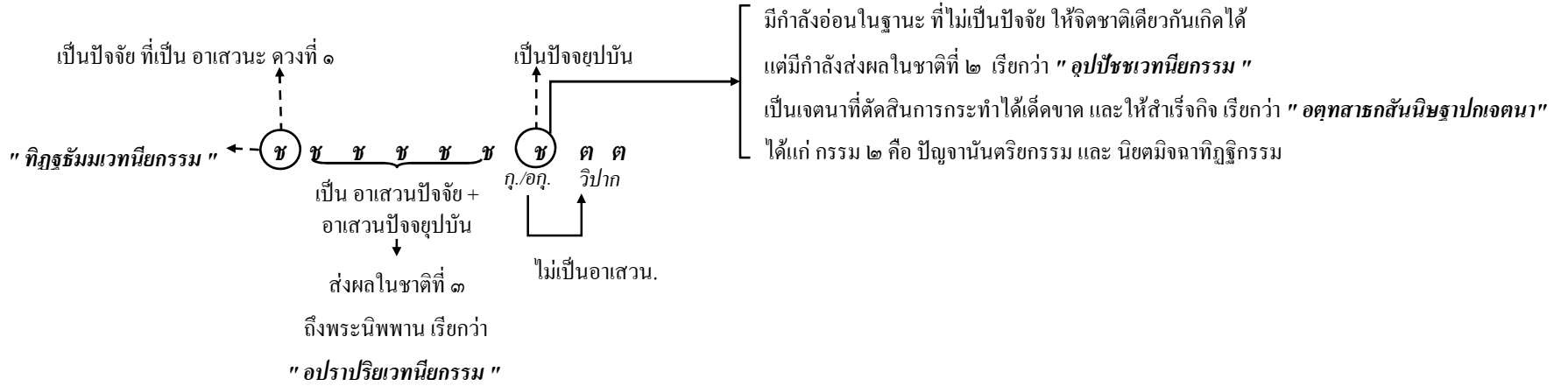
๑. จิตต้องทำหน้าที่เป็น ขวนะ (ขวนะ = กามขวนะ ๒๕ + อัปปนาขวนะ ๒๖ = ขวนะ ๕๑)
(ปัจจัยธรรม และปัจจุปปันธรรม ต้องเป็นจิต ชาติเดียวกัน เช่น กุ. --> กุ., อกุ. --> อกุ., อัพ. --> อัพ.)
๒. ต้องเกิดซ้ำกันอย่างน้อย ๓ / ๔ (มคควิถี), ๕ / ๗ (เกิด/ตาย) ขณะ
๓. ต้องไม่ใช่ วิปากชาติ (เป็นอนันตร. ได้แต่เป็นอาเสวน. ไม่ได้)

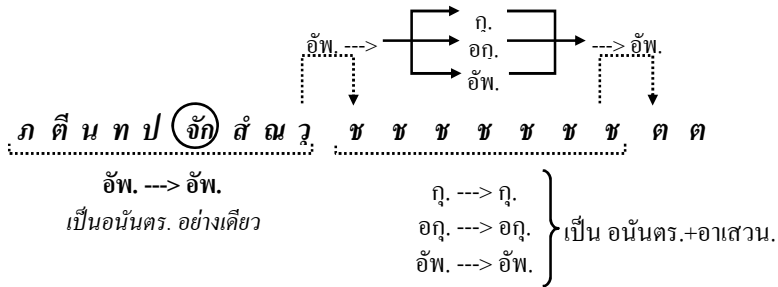
* สรุป องค์ธรรม

โลกีย์ขวนะ ๔๗ (-โลกุต.๘), ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ --> ขวนะ ๕๑ (- ผลจิต ๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

* การส่งผลของ ชวนะ ๗ ขณะ

* ขณะจิตเกิดมีการเกิดของ อนันตร และ อาเสวน. อย่างไร

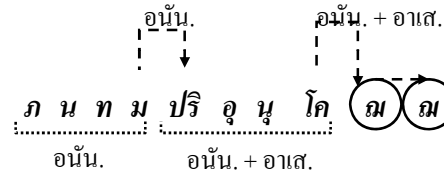

* อนันตรปึงจัย มีคุณสมบัติ น ---> น ได้ ๗ บท

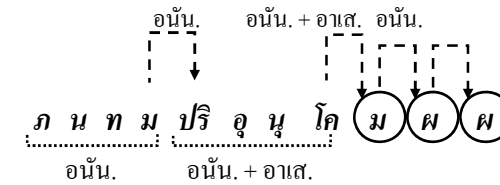
กุ. ---> กุ.	อกุ. ---> อกุ.	อ.พ. ---> อ.พ.	อาเสวนะปึงจัย = ๗ บท
กุ. ---> อ.พ.	อกุ. ---> อ.พ.	อ.พ. ---> กุ.	
		อ.พ. ---> อกุ.	

- กุ ---> อกุ / อกุ ---> กุ ไม่มีทางเป็นอนันตรปึงจัยได้เลย
- อวิชชา ---> โมห. = อกุศลทั้งคู่
- ปุญญ. ---> ม.กุ.๘, รูป.กุ.๕ = กุศลทั้งคู่
- กุ. เกิดก่อน ช่วย อกุ.เกิดทีหลังได้โดยความเป็นปกติสุข.

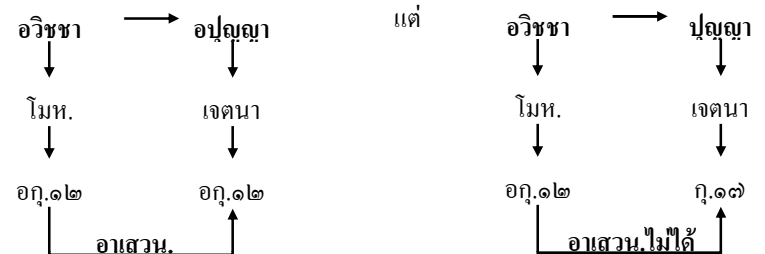
- ฌานวิถี

- มัคควิถี

<< ในปฏิจ.ไม่มีวิถีนี้เลย เพราะเป็น โลกิยะ

๑๓. กัมมปัจจัย

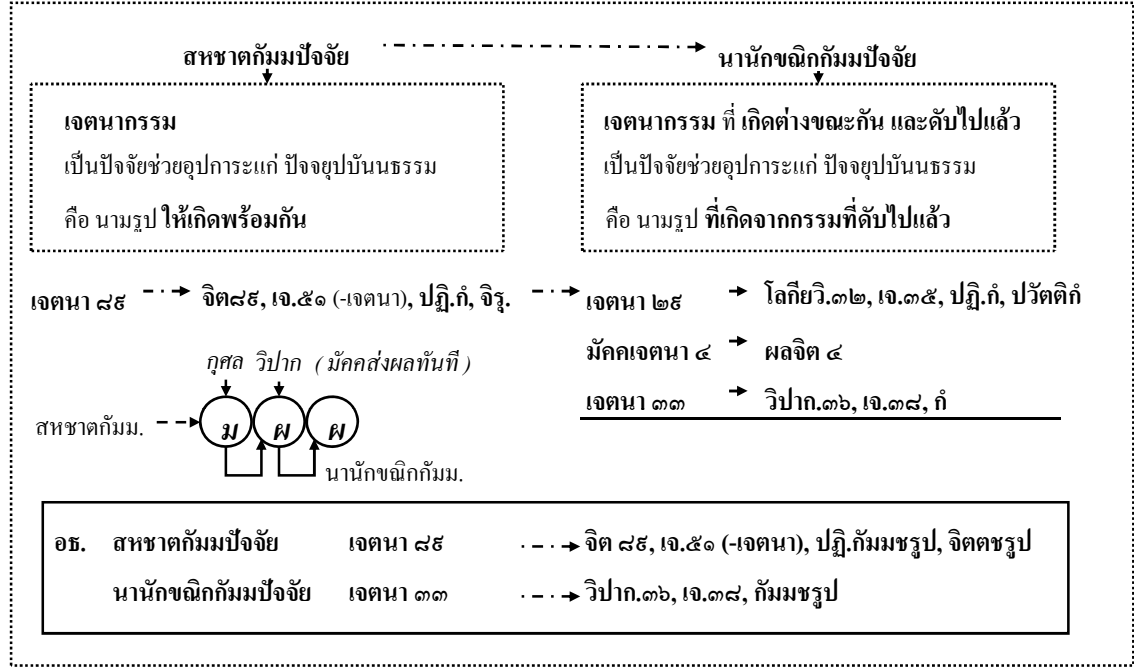
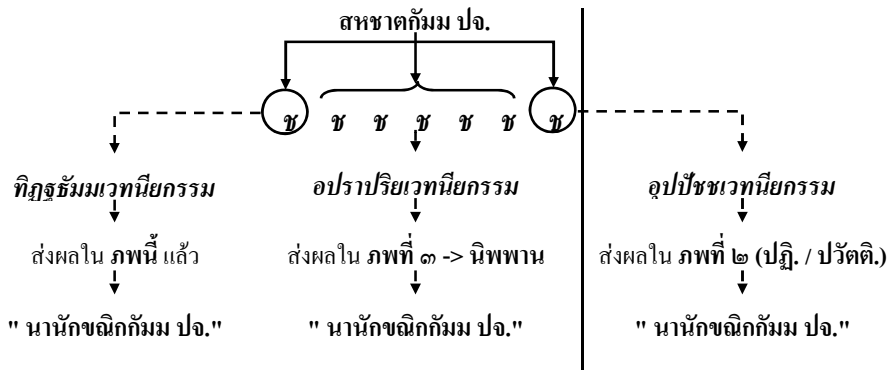
กรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความ ประสงค์เพื่อให้กิจต่างๆ สำเร็จลง

- นาม เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป

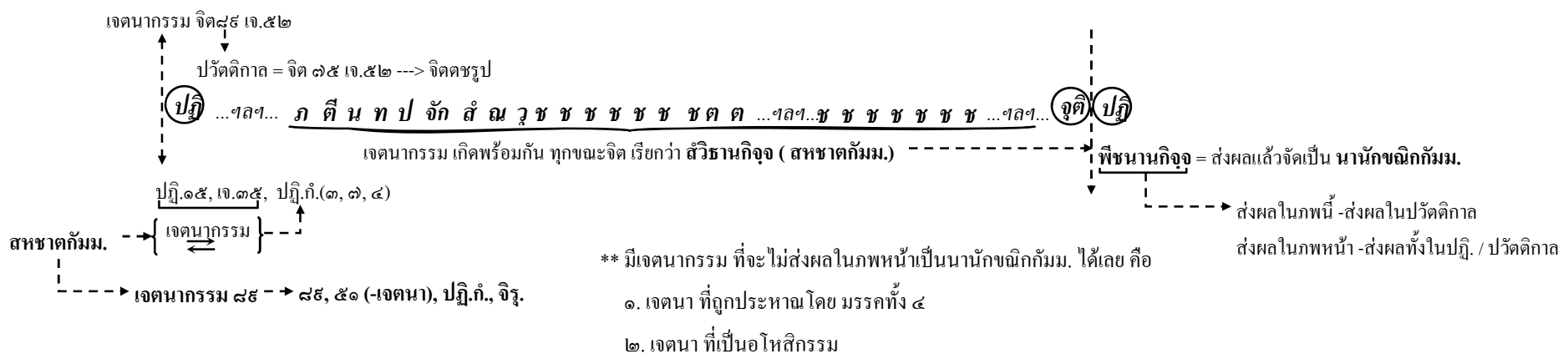
(น → นร)

* การปรุงแต่งมี ๒ อย่าง

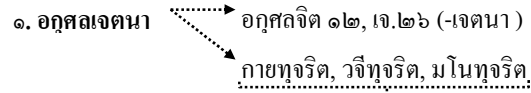
๑. เจตนากรรมที่ปรุงแต่ง สหชาตกรรม คือ นามรูปให้สำเร็จลง โดยที่ยังไม่มีการส่งผล เรียกว่า " สหชาตกัมมปัจจัย "
๒. เจตนากรรมที่สำเร็จในคราวนั้นๆ กลับมาส่งผลในกาลต่อมา เจตนาที่ต่างขณะกัน เรียกว่า " นานักขณิกกัมมปัจจัย "

* ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต มี " สหชาตกัมม " เกิดขึ้นได้อย่างไร

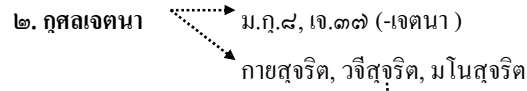

*** นานักขณิกกัมม ส่งผลได้อย่างไร**

จิตตชรูป

- เมื่ออกุศลเจตนา สำเร็จลง เรียกว่า **สหชาติกัมม**. เป็น กายสังขาร, วาจีสังขาร, จิตตสังขาร ส่งผลได้ทั้งในปฏิสนธิกาลและปวัตติกาล ถ้าส่งผลในปวัตติกาล ได้ทั้งภพนี้และภพหน้า ถ้าส่งผลในปฏิสนธิกาล ได้เฉพาะภพหน้า
- เมื่ออกุศลกรรมสำเร็จลง และจะส่งผลเรียกชื่อใหม่ว่า **นานักขณิกกัมม**. เป็น " **อบุญญาภิสังขาร** "

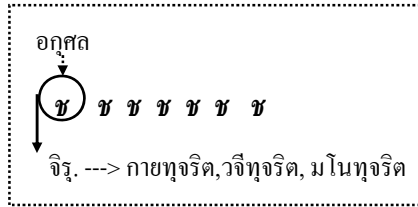
จิตตชรูป

- เมื่ออกุศลเจตนา สำเร็จลง เรียกว่า **สหชาติกัมม**. เป็น กายสังขาร, วาจีสังขาร, จิตตสังขาร
- เมื่ออกุศลกรรมสำเร็จลง และจะส่งผลเรียกชื่อใหม่ว่า **นานักขณิกกัมม**. เป็น " **บุญญาภิสังขาร** "

*** การส่งผลในปวัตติกาล มี ๔ อย่าง**

๑. กาล - กาลสัมปัตติ สมัยที่มีกษัตริย์ที่เป็นสัมมาทิฎฐิ หรือยังมีคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 - กาลวิปัตติ สมัยที่มีกษัตริย์ที่เป็นมิฉฉาทิฎฐิ หรือไม่มีคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว
๒. คติ - คติสัมปัตติ เกิดในกามสุคติภูมิ ๗
 - คติวิปัตติ เกิดในอบายภูมิ ๔
๓. อุปธิ - อุปธิสัมปัตติ ร่างกายสมบูรณ์
 - อุปธิวิปัตติ ร่างกายไม่สมบูรณ์
๔. ปโยค - ปโยคสัมปัตติ มีความเพียรชอบ (สัมมาวายามะ)
 - ปโยควิปัตติ มีความเพียรไม่ชอบ

** ถ้า สัมปัตติ ทั้ง ๔ ปรากฏ แสดงว่า กุศลวิปากมีโอกาสส่งผล
 ** ถ้า วิปัตติ ทั้ง ๔ ปรากฏ แสดงว่า อกุศลวิปากมีโอกาสส่งผล

✓ ความต่างกันของ สหชาติกัมม. และ นานักขณิกกัมม.

- สหชาติกัมมปัจจัย

๑. มุ่งหมาย เจตนา ในจิตทุกๆ ดวง (เจตนาในจิต ๘๕)
๒. ปัจจัย เป็น นาม (เจตนา) ---> นามรูป (ปัจจุปปัน)

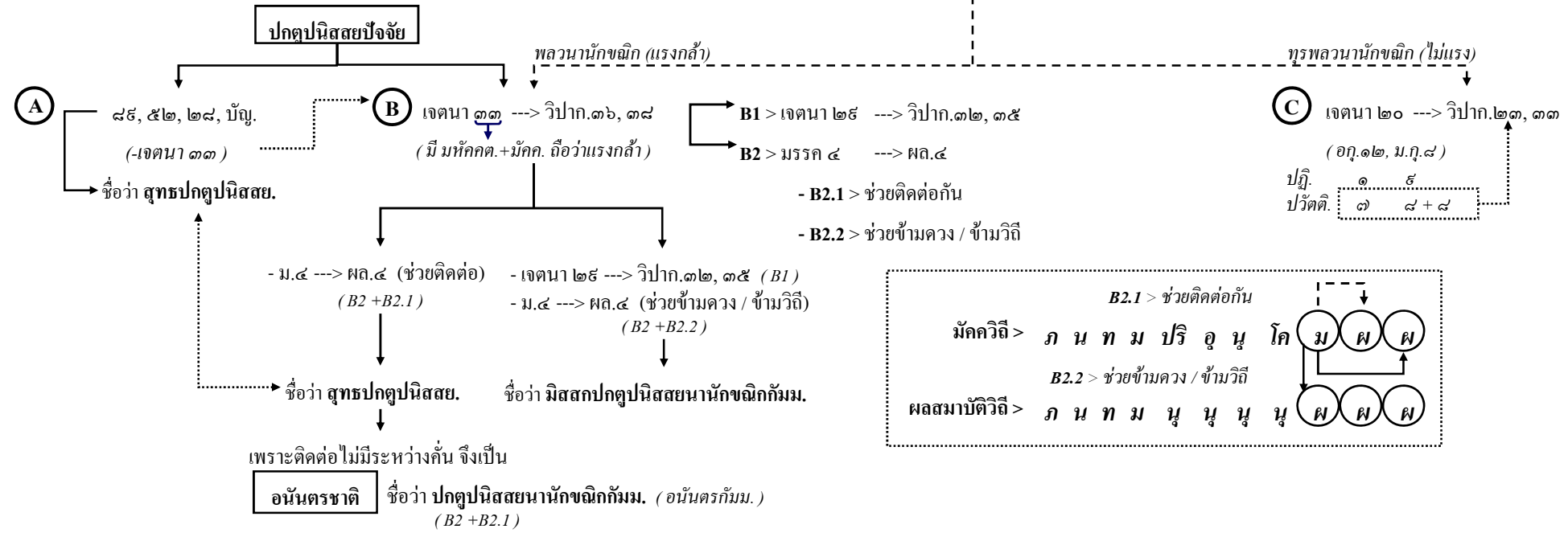
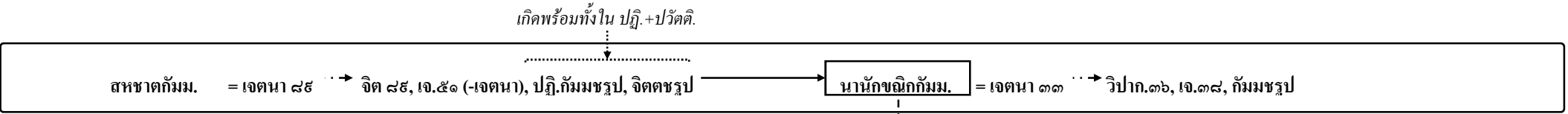
รูป	- ปฏิสนธิกัมมชรูป	}	มุ่งหมายเอารูปที่เกิดพร้อม
	- จิตตชรูป (ในปวัตติกาล)		
๓. ปัจจัยธรรม และปัจจุปปันนธรรม เกิดพร้อมกัน
๔. การเกิดนั้น สหชาติกัมม. ต้องเกิดก่อน

- นานักขณิกกัมมปัจจัย

๑. มุ่งหมาย เจตนา ในจิตที่เกิดต่างขณะกัน
๒. ปัจจัย เป็น นาม (เจตนา) ---> นามรูป (ปัจจุปปัน)

รูป	- ปฏิสนธิกัมมชรูป	}	มุ่งหมายเอารูปที่เกิดจากกรรม (รวมเรียกว่า กัมมชรูป)
	- ปวัตติกัมมชรูป		
๓. ปัจจัยธรรม และปัจจุปปันนธรรม เกิดต่างขณะกัน
๔. การเกิดนั้น นานักขณิกกัมม. เกิดในภายหลัง
๕. นานักขณิกกัมม. ยังแสดงใน ปกตูปนิสสยนานักขณิกกัมม. และอนันตรกัมม. ได้

* นานักขณิกกัมม. เกี่ยวข้องกับ ปกตูปนิสสย. และ อนันตร อย่างไร

ถ้อย A ได้ ปกตฺ.ชนิด สุทธ. ถ้อย B1 ได้ ปกตฺ.ชนิด มิสสก. นานัก.ชนิด พละ.

ถ้อย C ได้ นานัก.ชนิด ทูลพละ. ถ้อย B2.1 ได้ ปกตฺ.ชนิด สุทธ. นานัก.ชนิด พละ. อนันตรชาติ

ถ้อย ม.๔ --> ผล.๔ ติดต่อกันได้ ๓ ชาติ - นานักขณิกกัมมชาติ, ปกตูปนิสสยชาติ, อนันตรชาติ

๓ ปัจฉัย - นานักขณิกกัมมปจ., สุทธปกตูปนิสสยปจ., ปกตูปนิสสยนานักขณิกกัมมปจ.

ถ้อย ม.๔ --> ผล.๔ ติดต่อกันได้อำนาจปัจฉัย **ทั้งหมด**

ได้ ๘ ปัจฉัย คือ อนันตร.๕ (-อาเสวน.)+ปกตูปนิสสยนานักขณิกกัมม., สุทธปกตูปนิสสย., นานักขณิกกัมม.

(ถ้าเป็น ขวนะ ช่วย ขวนะ ได้ อนันตร.๕ + อาเสวน.)

*** ในปฏิจสงมรูปบาท**

สังขาร → วิญญาน

↓

ปกตฺ.-มิสสก

↓

นานัก.-พละ.

เวทนา → ตัณหา

↓

ปกตฺ.-สุทธ.

กัมม. → ชาติ

↓

ปกตฺ.-มิสสก

↓

นานัก.-พละ.

** คราวใดได้นานัก. คราวนั้นต้องได้ ปกตฺ. เสมอ
 แต่ถ้าคราวใดได้ ปกตฺ. คราวนั้นไม่จำเป็นต้องได้นานัก.

๑๔. วิปากปัจจัย

ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความ เป็นวิปาก คือเข้าถึงความสุขและหมดกำลังลง

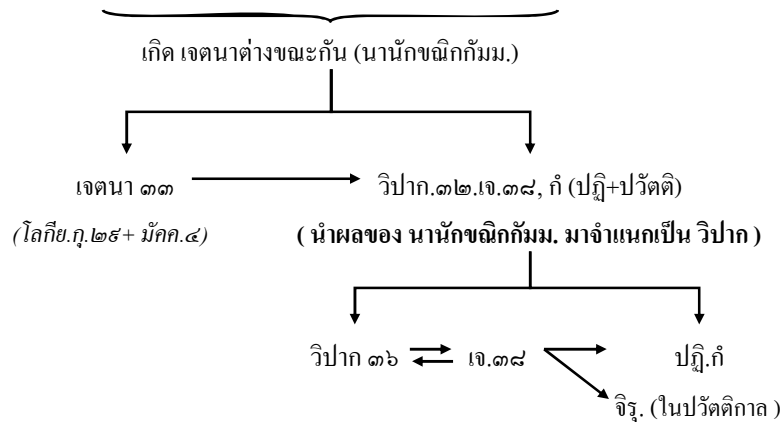
- นาม เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่ นามรูป

(น → นร)

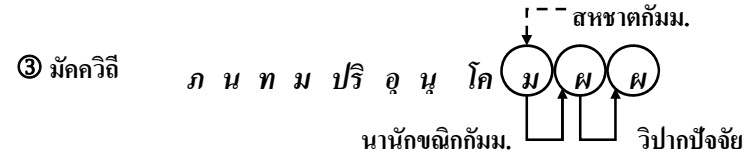
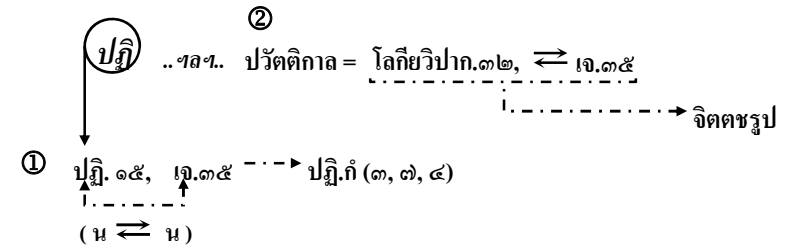
- ๑. วิปากปัจจัย - พระพุทธองค์ทางนำผลของ นานักขณิกกัมมปัจจัย มาแสดง
- ๒. วิปากปัจจัย - เป็นธรรมที่ไม่มีการชวนขยายให้ผลเกิดขึ้น
(ธรรมที่มีการชวนขยายให้ผลเกิดขึ้น ได้แก่ กุศล และอกุศล)
- ๓. วิปากปัจจัย - จึงเป็นจิตที่สงบ ไม่ปรากฏอาการใดๆ จะมีมากในขณะที่นอนหลับ
(ภวังคจิตทั้งหลายเป็นวิปาก)

✓ วิปากปัจจัย เป็นผลของ นานักขณิกกัมมปัจจัย ได้อย่างไร

เพราะมี สหชาตกัมม ปจ. - เจตนา๘๘ ---> จิต ๘๘ เจ.๕๑ (-เจตนา), ปฏิ.กัม + จิร.

✓ สรุปองค์ธรรม

- ① ปฏิ.๑๕, เจ.๓๕ \leftrightarrow ปฏิ.กัม
- ② โลกียวิปาก๓๒, เจ.๓๕ \leftrightarrow จิตตชรูป
- ③ ผล.๔, เจ.๓๖ \leftrightarrow ผล.๔, เจ.๓๖

อธ. วิปาก.๓๖, เจ.๓๘ --> วิปาก.๓๖, เจ.๓๘, วิปากจิตตชรูป, ปฏิ.กัมมชรูป

๑๕. อาหารปัจจัย

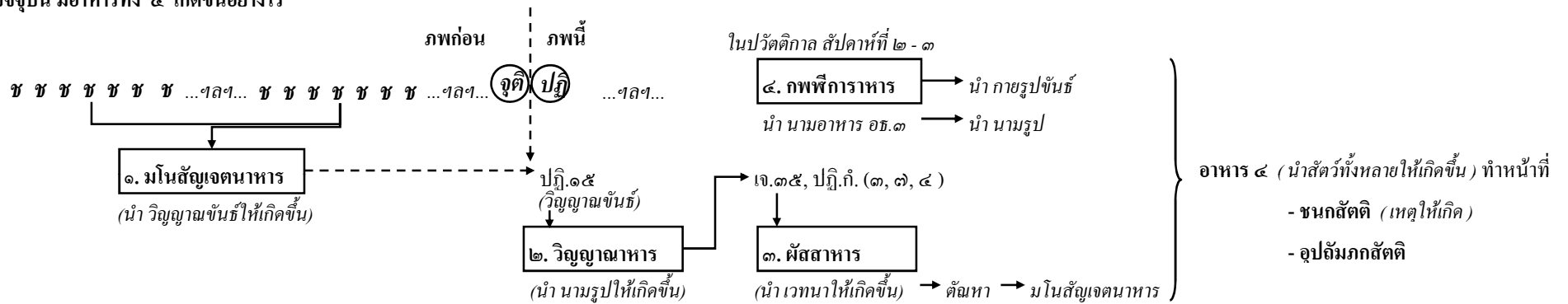
ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้นำ ให้สัตว์ทั้งหลายใน ๓๑ ภูมิ

(นร → นร)

- รูปอาหาร = กพพีการารหาร - ข้าวปลาอาหารต่างๆ = ธรรมชาติที่เป็นผู้นำให้ **อาหารขรูป** เกิด --> รูปขันธ์เกิด
- นามอาหาร = มโนสัญเจตนาหาร = ธรรมชาติที่เป็นผู้นำให้ **วิปากวิญญาณขันธ์ มีปฏิสนธิจิต** เป็นต้น เกิด
- = ผัสสาหาร = ธรรมชาติที่เป็นผู้นำให้ **เวทนาขันธ์** เป็นต้น เกิด
- = วิญญาณาหาร = ธรรมชาติที่เป็นผู้นำให้ **เจตสิกขันธ์ ๓ และปฏิสนธิกัมมขรูป** เกิด

- อช. ได้แก่ โอชาที่อยู่อาหารต่างๆ
- อช. ได้แก่ เจตนาเจตสิก ที่ในจิตทั้งหมด
- อช. ได้แก่ ผัสสเจตสิก ที่ในจิตทั้งหมด
- อช. ได้แก่ จิตทั้งหมด

* ตั้งแต่เกิด ถึงปัจจุบัน มีอาหารทั้ง ๔ เกิดขึ้นอย่างไร

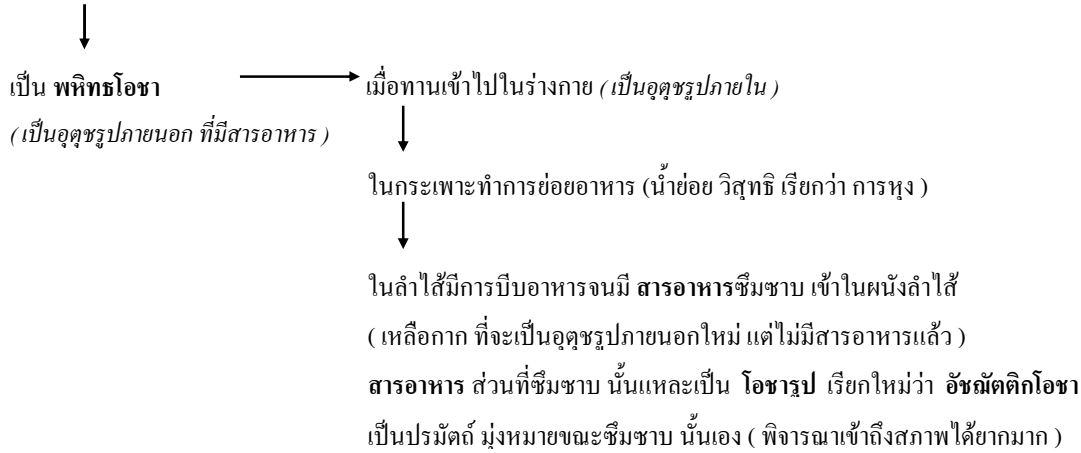
*** อาหาร ๔ เป็นสมุทัย เป็นเหตุแห่งทุกข์ให้เกิดขึ้น คือ สภาพรูปนาม

- กามภูมิ ๑๐ (-นिरขภูมิ) = นามอาหาร + รูปอาหาร
- นيرขภูมิ, รูปภูมิ, อรูปภูมิ = นามอาหาร
- อสัญญัตตภูมิ = นามอาหาร หล่อเลี้ยงทางอ้อม คือ มโนสัญเจตนาหาร ชนิด สัญญาวิราคภาวณา และเจตนาในรูปปัญจมณาน (รูปพรหม, อรูปพรหม, อสัญญัตตพรหม)

* ในวิสุทธิมรรค อาหารทั้ง ๔ นำกลับมาให้

- กพพีการารหาร นำความอยาก/ความใคร่ เป็นภัย
- มโนสัญเจตนาหาร นำการเกิด เป็นภัย (** สำคัญที่สุด เพราะถ้ามี มโนสัญเจ. แล้ว วิญญาณาหาร ในปฏิสนธิก็เกิดขึ้น ตามด้วย ผัสสาหารและกพพีการารหาร แล้ววนเป็นมโนสัญเจ. ใหม่ สร้างภพสร้างชาติต่อๆ กันไป จะถูกทำลายด้วยอำนาจแห่ง อรหัตตมรรค เท่านั้น)
- ผัสสาหาร นำการกระทบ เป็นภัย เพราะรูปภายในกระทบรูปภายนอก เมื่อนั้น ผัสสะ ไปรับกระทบ วัฏฏะ ก็เกิดขึ้น
- วิญญาณาหาร นำสภาพนามรูปอันเป็นทุกข์ให้เกิด เป็นภัย

* กพพิการอาหาร เป็นปัจจัยให้รูปเกิดขึ้น

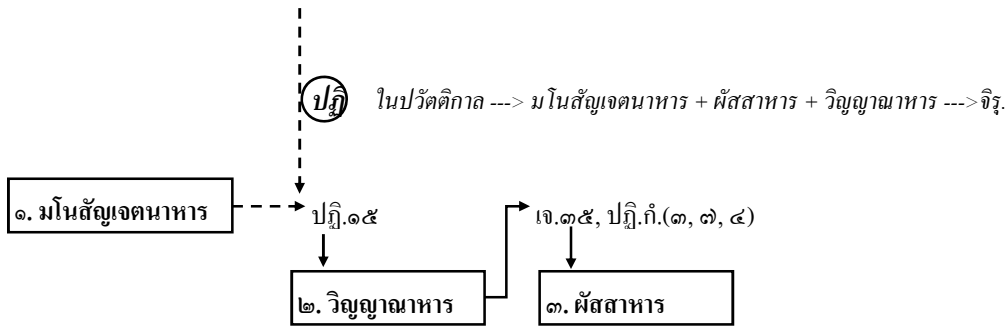

** โอชารูป เข้าไปหล่อเลี้ยงในรูปทั้งหมด ประกอบด้วยสมุฏฐานทั้ง ๔

- กัมมชรูป ๑๘ --> กัมมชกลาป ๘
- จิตตชรูป ๑๕ --> จิตตชกลาป ๘
- อุตุชรูป ๑๓ --> อุตุชกลาป ๔
- อาหารชรูป ๑๒ --> อาหารชกลาป ๒

รูปอาหาร. อช
 จตุสมุฏฐานิกโอชาที่เป็นอัษณัตตะ,
 อุตุชโอชาที่เป็นพหิตช --> รูปที่เหลือในกลาปเดียวกันและรูปกลาปอื่น

* นามอาหาร อช.๓

- * เพราะมีมนสิเจตนาหาร --> เจตนา เป็นปจ.ให้สหชาตธรรม ๘๕, เจ.๕๑ (-เจตนา)
- * เพราะมีผัสสาหาร --> ผัสส เป็นปจ.ให้สหชาตธรรม ๘๕, เจ.๕๑ (-ผัสสะ)
- * เพราะมีวิญญาณาหาร --> จิต ๘๕ เป็นปจ.ให้สหชาตธรรม เจ.๕๒
- = นามอาหาร ๓ เป็นปจ.ให้สหชาตธรรม ๘๕, เจ.๕๒, ปฎิ.กั.

นามอาหาร. อช
 นามอาหาร อช. ๓ --> ๘๕, ๕๒, จิตตชรูป, ปฎิ.กัมมชรูป

เช่น

อกุศลเจตนา --> อกุ.๑๒, เจ.๒๖ (-เจตนา), จิตตชรูป (เช่น ขกมือตีสุนัข)
(มนสิเจ.)

มหากุศลเจตนา --> ม.กุ.๘, เจ.๓๗ (-เจตนา), จิตตชรูป (เช่น ขกของใส่บาตร)
(มนสิเจ.)

๑๖. อินทรีปจจัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้ปกครอง*

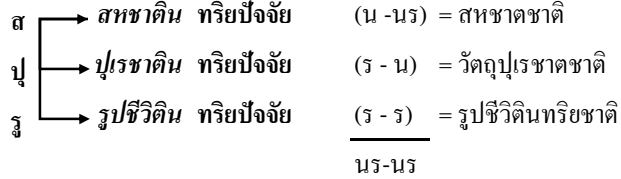
(น ร → นร)

* ว่าโดย เนื้อความ มี ๓ คือ

๑) เป็นใหญ่ โดยการ เกิดพร้อม

๒) เป็นใหญ่ โดยการ เกิดก่อน

๓) เป็นใหญ่ โดยการ รักษารูปในกลาง
เดียวกัน

* ว่าโดย โวหาร

- นามอินทรี ๑ธ.๘ มีชีวิตินทรี เจ. เป็นต้น ---> นามรูป ในปฎิ. + ปวัตติ.

- ปสาทรูป ๕ (- หทย. เพราะไม่ใช่อินทรี) ---> ปัญญาญาณธาตุ (ทวิ.๑๐, เจ.๗) ในปวัตติกาล

- รูปชีวิตินทรี ---> อุปาทินรูป (รูปที่เกิดจากกรรม)
(จิต, อุตุ, อาหาร ไม่มีรูปชีวิติรักษา)

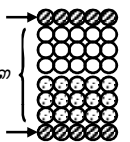
* จำแนก อินทรี ๒๒ (เป็นอารมณ์หนึ่งในวิปัสสนาภูมิ ๖) ให้เข้ากับ ๓ เนื้อความ

โลกีย	๑. จักขุนทรี ๒. โสตินทรี ๕. กายินทรี	}	- ปุเรชาตินทรี ปจ. (ร - น)	- สหชาตินทรีปจ. นามอินทรี ๑ธ.๘ (น - นร)
	๓. มานินทรี ๔. ชิวหินทรี		(ได้วัตถุประสงค์ เพราะ หทย. ไม่มีความเป็นใหญ่)	
	๖. อิตดินทรี ๗. ปุริสินทรี	- ชื่อว่าอินทรี แต่ ไม่จัดเป็น อินทรีปจจัย		
	๘. ชีวิตินทรี	รูปชีวิต	- รูปชีวิตินทรี ปจ. (ร - ร) ต้องอยู่ในกลางเดียวกัน	
		ชีวิตินทรี (นามชีวิต)	(๑)	
	๙. มนินทรี	(๒)		
	๑๐. สุชินทรี ๑๑. ทุกชินทรี ๑๒. โสมนัสสินทรี	}	(๓) เวทนินทรี	
	๑๕. สัทธินทรี	(๔)		
	๑๖. วิริยินทรี	(๕)		
๑๗. สตินทรี	(๖)			
๑๘. สมาธินทรี	(๗)			
โลกุตตร	๑๙. ปัญญินทรี	}	(๘) ปัญญินทรี (ฝ่ายโลกีย + โลกุตตร)	
	๒๐. อนัญญาตัญญูสามินทรี			
	๒๑. อัญญินทรี			
	๒๒. อัญญาตาวินทรี			

จำแนกอินทรี โดย ภูมิ

	กาม.	รูป.	อรุพ.	โลกุตตรธรรม
อินทรี ๑ - ๗, ๑๐, ๑๑, ๑๓	✓	-	-	-
อินทรี ๑๒	✓	✓	-	✓
อินทรี ๘ - ๙, ๑๔ - ๑๕	✓	✓	✓	✓
อินทรี ๒๐ - ๒๒	-	-	-	✓

- ข. ที่เป็นผู้ปกครองในการรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ที่ตนไม่เคยรู้ - ปัญ.เจ. ที่ใน โสคาปัตติมรรค ๑
- ข. ที่เป็นผู้ปกครองในการรู้แจ้งอริยสัจ ๔ ที่ตนเคยรู้ - ปัญ.เจ. ที่ใน มรรคบน ๓ ผลค่า ๓
- ข. ที่เป็นผู้ปกครองในการรู้แจ้งอริยสัจ ๔ สิ้นสุดลงแล้ว - ปัญ.เจ. ที่ใน อรหัตตผลจิต ๑

* ๖.อิตตินทรีย์ ๗. บุริสินทรีย์ ชื่อว่าอินทรีย์ แต่ไม่ชื่อว่า อินทรีย์ปัจจัย เพราะ

๑. ธรรมที่จะเป็นปัจจัยได้ต้องมีอำนาจใดอย่างหนึ่งใน ๓ อย่าง (ปจ.๒๔ มี ๕ ชาติ ๓ อำนาจ)

- ๑) ชนกสัตว์ ปัจจัยธรรม ช่วย ปัจจุปปันธรรม ที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น = อนันตรชาติ, ปกคลุมนิสสยชาติ, นานักขณิกกัมมชาติ
- ๒) อุปถัมภกสัตว์ ปัจจัยธรรม ช่วย ปัจจุปปันธรรม ที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งอยู่ = ปัจจาสทชาติ
- ๓) อนุपालกสัตว์ ปัจจัยธรรม รักษา ปัจจุปปันธรรม ให้อยู่ได้ (ชีวิตรูปเป็นผู้รักษา) = รูปชีวิตินทริยชาติ

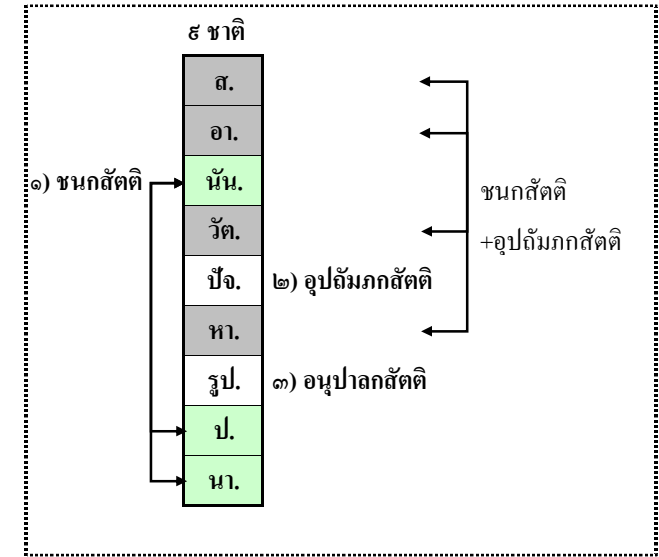
๒. กาวรูป ๒ ไม่มีอำนาจใดอย่างหนึ่งใน ๓ อย่างข้างต้น แต่กาวรูป ๒ เป็นใหญ่ปกครองลักษณะรูป ๔ อย่างได้ แต่ไม่เป็นปัจจัยในลักษณะรูป ๔ (เป็นปัจจุปปันไม่ได้เลย)

- ๑) ลิงค รูปร่าง, หน้าตา, มือ, เท้า
 - ๒) นิमितต เครื่องหมาย (หนวดเครา)
 - ๓) กุตุต การละเล่นต่างๆ
 - ๔) อากัปป์ กิริยาอาการต่างๆ
- *** กาวรูป ๒ จึงถูกเรียกว่า เป็น อินทรีย์ได้ แต่ไม่เป็น อินทรีย์ปัจจัย เพราะเป็นใหญ่ปกครองเพียงลักษณะเครื่องหมายเท่านั้น ไม่ได้เป็นสภาวะแห่งรูปนาม

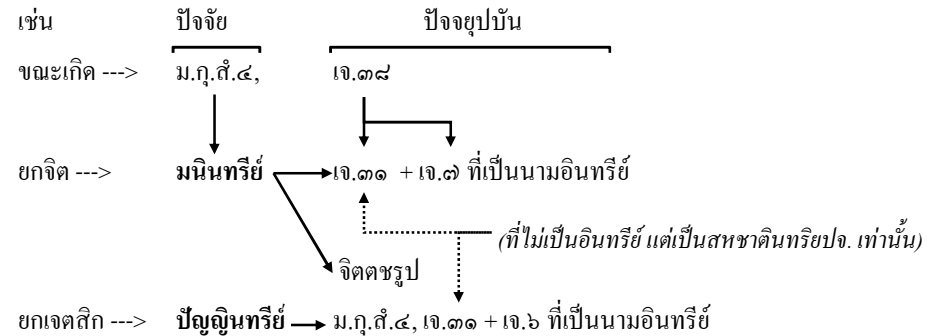
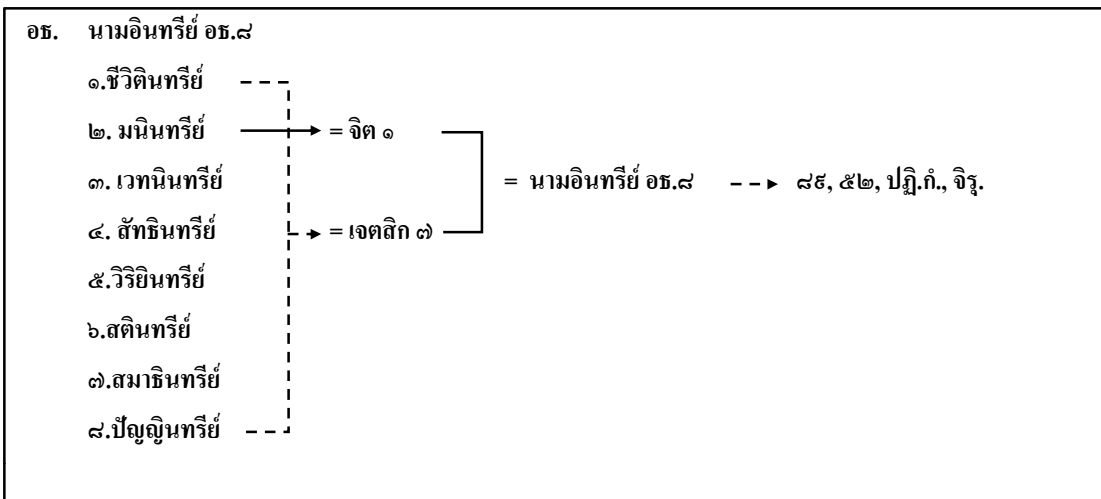
๓. ธรรมที่จะเป็นอินทรีย์ปัจจัยได้นั้น ต้องปรากฏมีอยู่ในขณะนั้น ในปฏิสนธิกาล มีกาวรูป ๒ แล้ว แต่ลักษณะรูป ๔ อย่างปรากฏในภายหลัง เรียกว่า ปวัตตินิยาม

*** ถ้าพูดถึงอินทรีย์ = ๒๒ ในฐานะเป็นใหญ่เป็นผู้ปกครองลักษณะทั้ง ๔ แต่ถ้าพูดถึง อินทรีย์ปัจจัย = ๒๐ (-กาวรูป ๒)

๔. ในภาวะทศกัลป์ มีชีวิตรูป เป็นผู้รักษา ไม่ใช่มีกาวรูป ๒ เป็นผู้รักษา

๑.สหชาติอินทรีย์ปัจจัย

* นามอินทรีย์ อธ.๘ เป็นทั้ง อินทรีย์ปัจจัย + ปัจจุปปัน และยังชื่อว่า " อินทรีย์ "

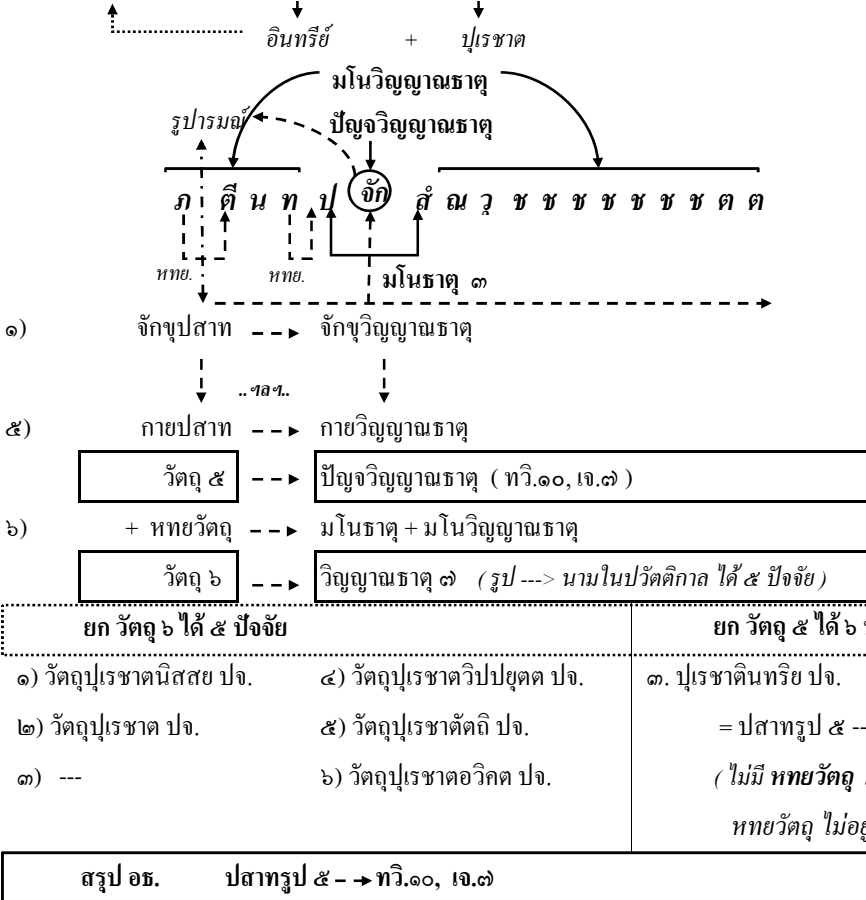
* นามอินทรีย์ อธ.๘ ตัวใดเป็นปัจจัย ที่เหลือก็เป็นปัจจุปปัน

* เจ.๓๑, จิตตชรูป เป็น อินทรีย์ปัจจุปปัน ได้อย่างเดียว และไม่ชื่อว่า " อินทรีย์ "

* ความต่างของ อธิบัติ กับอินทรีย์ (ความเป็นใหญ่ทั้งคู่)

อธิบัติ	อินทรีย์
๑. ความเป็นใหญ่ โดยอธิบัตินั้น เป็นอธิบัติได้คราวละ ๑ อธิบัติ เท่านั้น เช่น ขณะฉันทานปติปัจจย เป็นปัจจยประธาน อีก ๓ ก็เป็น ปัจจยุปัน.	๑. ความเป็นใหญ่ ในอินทรีย์ได้คราวละหลายๆ อินทรีย์
๒. ธรรมที่เป็นอธิบัตินั้น ต้องเป็น ขวณะ ที่เป็น ทวิ.ขวณะ / ดิเหตุกขวณะ เช่น สาริปตขวณะ ๕๒ (-โมห.๒, หสิ.๑)	๒. ธรรมที่เป็นอินทรีย์ เป็นได้ทั้งหมด กุศล อกุศล วิปาก กิริยา
๓. เกิดในปวัตติกาลเท่านั้น (เพราะปฏิสนธิ ยังไม่มีขวณะเกิดขึ้น) รูปจึงได้จัดชรูป อย่างเดียว	๓. เกิดได้ทั้งในปฏิสนธิกาล และปวัตติกาล (ปฏิ.กั. + จิร.)

๒. ปุเรชาตินทรีย์ปัจจย ความเป็นใหญ่ โดย การเกิดก่อน

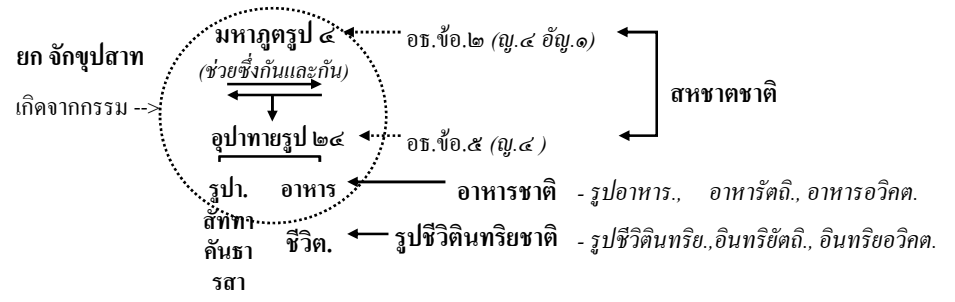

๓. รูปชีวิตินทรีย์ปัจจย แสดงระหว่าง รูป ช่วย รูป ในกาลเดียวกัน

- เกิดในปฏิสนธิกาล และในปวัตติกาล
- เกิดกับกรรมอย่างเดียว ไม่มีใน จิต อตุ อาหาร

กัมมชกาล ๕	อธ.	อวิณฑ.	ชีวิตรูป	ประธาน
๑) จักขุ ทสกกาล	๑๐	๘	๑	๑
....๑๑....	↓	↓	↓	↓
๕) กาย ทสกกาล	๑๐	๘	๑	๑
๖) อิตถีกาว ทสกกาล	๑๐	๘	๑	๑
๗) ปุริสกาเว ทสกกาล	๑๐	๘	๑	๑
๘) วัตถุ ทสกกาล	๑๐	๘	๑	๑
๙) ชีวิต นวกกาล	๕	๘		๑

ถ้าตั้ง ชีวิตรูป ออก
กัมมชรูป ที่เหลือ = ๕ / ๘

สรูป อธ. รูปชีวิตินทรีย์ --> กัมมชรูปที่เหลือในกาลเดียวกัน

๑๘. มรรคปัจจัย

ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นหนทาง

(น → นร)

- นำไปสู่สุคติ = สัมมามรรค แต่คนส่วนใหญ่เกิดจาก ทาน ศีล ทานา = ภูมิ (กามสุคติ, รูป, อรูป)
- นำไปสู่ทุคติ = มิจฉามรรค อกุศลจิตตูปาทกานเณต = อบายภูมิ ๔
- นำไปสู่พระนิพพาน = สัมมามรรค เจริญวิปัสสนา, มัชฌิมาปฏิปทา เห็นด้วยอริยมรรคมีองค์ ๘

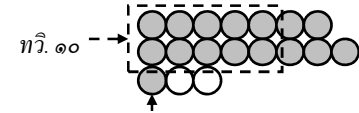
- ✓ ที่มาองค์มรรค ๕ (สัมมามรรค ๘ + มิจฉามรรค ๘)
- (องค์มรรค ๕ เป็นปัจจัยให้จิตได้ ๗๑ ดวง คือ สเหตุจิต ๗๑)
- (องค์มรรค ๕ เป็นปัจจัยให้จิตได้ ๗๕ ดวง คือ ๘๕-ทวิ.๑๐)

๑. อเหตุก. ๑๘ **ไม่ต้อง**องค์มรรค เพราะไม่มีเหตุ

- ทวิ.๑๐ **ไม่ต้อง**องค์มรรค เพราะไม่มีวิตกประกอบ (**ไม่ต้อง**องค์มรรค)
- ที่เหลือ ๘ **ต้อง**องค์มรรค เพราะมีวิตกประกอบ (**ไม่ต้อง**องค์มรรค)

๒. เอกัคคตา ที่ใน **อวิริยะ ๑๖** ไม่ได้ในสมาธิหรือเพราะไม่มีวิริยะ (อาตปปี) ประกอบ -----

๓. เอกัคคตา ที่ใน **วิจิกิจฉา** ไม่ได้ในมิจฉาสมาธิ (สัมมาสมาธิ ก็ต้องไม่ได้แน่นอน)

องค์มรรค ๕	๑) ปัญญา เจ.	> จิต ๔๗ [ม.ก.ต.๔, ม.วิ.ต.๔, ม.ก.ต.๔, ม.หค.๒๗, โลกุต.๘]	เจ.ที่ประกอบ	ไม่มีอกุศลเลย	เป็น สัมมามรรค
	๒) วิตก เจ.	> จิต ๔๗ [กามจิต ๓๖ (กามจิต.๕๔ - อเหตุก.๑๘), ปฐม.๑๑]	เจ.ที่ประกอบ	มีทั้งกุ.+อกุ.	เป็น สัมมามรรค + มิจฉามรรค
		(วิตก = จิต ๕๕ (กามจิต ๔๔ (-ทวิ.๑๐) + ปฐม.๑๑) เจ.ที่ประกอบ)			
		▲ ทำหน้าที่ ฉานปัจจัย ได้ (วิตก เป็น ได้ทั้ง ฉาน และ มรรค)			
	๓) วิริตี เจ. ๓	> จิต ๑๖ [ม.ก.๘, โลกุต.๘]	เจ.ที่ประกอบ	มีแต่กุศล	เป็น สัมมามรรค ๓
		- ว่าโดยอภิธรรม		มีแต่อกุศล	เป็น มิจฉามรรค ๓
		- ว่าโดยพระสูตร ขณะที่อกุ.เกิดเกี่ยวกับ ทุจจริต (วิจ ๔, กาย ๓, มโน ๓)			
		(ยกพระสูตรมาอ้าง เพราะในอภิธรรมไม่มี อช.ปรมัตถ์ รับรอง อกุศล เลย)			
	๖) วิริยะ เจ.	> จิต ๗๑ [- อเหตุก.๑๘ (อวิริยะ ๑๖ + มโน.๑ + หส.๑)]	เจ.ที่ประกอบ	มีทั้งกุ.+อกุ.	เป็น สัมมามรรค + มิจฉามรรค
	๗) สติ เจ.	> จิต ๕๕ [ม.ก.๘, ม.วิ.๘, ม.ก.๘, ม.หค.๒๗, โลกุต.๘]	เจ.ที่ประกอบ	มีแต่กุศล	เป็น สัมมามรรค
		- ว่าโดยอภิธรรม		มีแต่อกุศล	เป็น มิจฉามรรค
		- ว่าโดยพระสูตร ขณะที่อกุ.เกิดจากการที่ระลึกถึงเรื่องที่ไม่ดี (มิจฉาสติ)			
		(ยกพระสูตรมาอ้าง เพราะในอภิธรรมไม่มี อช.ปรมัตถ์ รับรอง อกุศล เลย)			
	๘) เอกัคค. เจ.	> จิต ๗๑ (- อเหตุก.๑๘)	เจ.ที่ประกอบ	มีทั้งกุ.+อกุ.	เป็น สัมมามรรค + มิจฉามรรค
	๙) ทิฏฐิ เจ.	> ทิฏฐิจิตสัมปยุตตจิต ๔	เจ.ที่ประกอบ	มีแต่อกุศล	เป็น มิจฉามรรค

- ๑. เป็น สัมมามรรค อย่างเดียว มี ๑ คือ ปัญญาเจ.
- ๒. เป็น มิจฉามรรค อย่างเดียว มี ๑ คือ ทิฏฐิเจ.
- ๓. เป็นทั้งสัมมามรรค + มิจฉามรรค มี ๓ คือ วิตกเจ. - เอกัคคตาเจ. (มรรค ๒ - ๘)
- ๔. มรรค ๒ - ๓ เป็นมิจฉามรรค โดยอภิธรรม มี ๓ คือ วิตกเจ., วิริยะเจ., เอกัคคตาเจ.
- ๕. มรรค ๒ - ๓ เป็นมิจฉามรรค โดยพระสูตร มี ๔ คือ วิตกเจ., วิริตีเจ.๓, สติเจ.
- ๖. เป็น สัมมามรรค ได้ทั้งหมด ๘ (๑ - ๘)
- ๗. เป็น มิจฉามรรค ได้ทั้งหมด ๘ (๒ - ๙)

๑ - ๕ ได้ สัมมามรรค ๘
 ได้ มิจฉามรรค ๘
 } องค์มรรค ๕

๑๕. สัมปยุตตปัจจัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความประกอบกัน* (น → น)

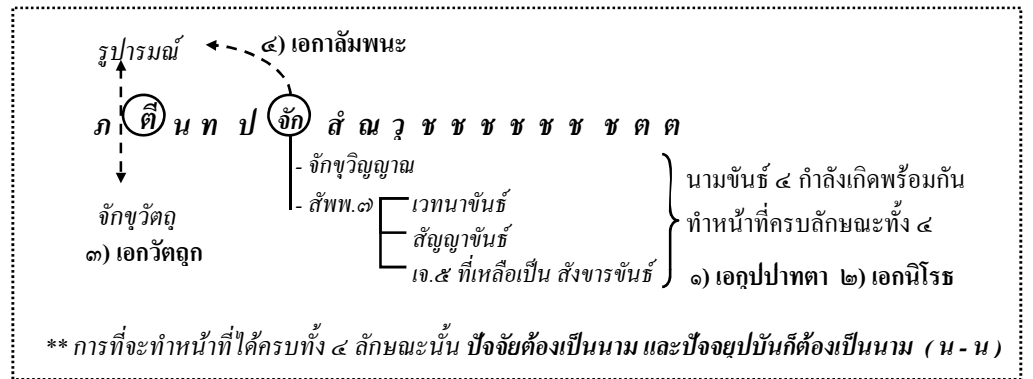
อธ. ๘๕, ๕๒ ← → ๘๕, ๕๒

- ถูกรับรองเนื้อความมาแล้วใน สหชาตปัจจัย และอัญญมัญญปัจจัย
- ธรรมใด ที่เป็น สัมปยุตตปัจจัย ธรรมนั้น ต้องเป็น สหชาตปัจจัย + อัญญมัญญปัจจัย เสมอ
- ธรรมใด ที่เป็น สหชาตปัจจัย + อัญญมัญญปัจจัย ธรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็น สัมปยุตตปัจจัย เพราะ สหชาตปัจจัย และอัญญมัญญปัจจัย นั้นกินเนื้อความมากกว่า คือมีถึง ๕ ข้อ

✓ สัมปยุตตปัจจัย มีเนื้อความรับรองไว้ ๓ อย่าง

- ๑) ธรรมนั้นต้อง เกิดพร้อมกัน ได้แก่ อธ.ของสหชาตปัจจัยทั้ง ๕ ข้อ
- ๒) ธรรมนั้นต้อง เป็นปัจจัยช่วย อุปการะซึ่งกันและกัน ได้แก่ อธ.ของสหชาตปัจจัยข้อ ๑ - ๓
- ๓) จากข้อ ๑, ๒ ต้องประกอบด้วยลักษณะ ๓ / ๔ มี เอกุปปาตาทา เป็นต้น ได้แก่ อธ.ของสหชาตปัจจัยเฉพาะข้อ ๑
 - ถ้ามีลักษณะ ๓ (เว้น เอกุปปาตาทา) มุ่งหมายใน จตุโวการภูมิ
 - ถ้ามีลักษณะ ๔ มุ่งหมายใน ปัญจโวการภูมิ

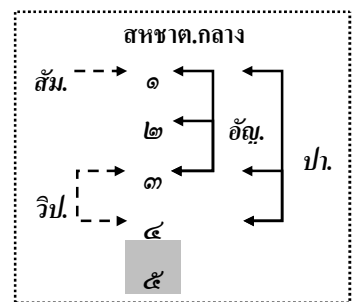
สรุปว่า ปัจจัยธรรม ต้องเป็น นามช่วยอุปการะแก่นามเท่านั้น (น - น)

✓ จำแนกองค์ธรรม ตามเนื้อความทั้ง ๓ ข้อ (อาศัย อธ.ของสหชาตปัจจัย ทั้ง ๕ ข้อ)	เนื้อความที่ ๑ เกิดพร้อมกัน	เนื้อความที่ ๒ ช่วยซึ่งกันและกัน	เนื้อความที่ ๓ ประกอบครบลักษณะ ๔
๑. (น - น) จิต ๘๕, ๕๒ ↔ จิต ๘๕, ๕๒	✓	✓	✓
๒. (ร - ร) มหาภูตรูป ๔ ↔ มหาภูตรูป ๔	✓	✓	---
๓. (นร - นร) ปฎิ.๑๕, ๓๕, ททยวัตถุ ↔ ปฎิ.๑๕, ๓๕, ททยวัตถุ	✓	✓	---
๔. (น - ร) ปวัตติ.- จิต ๗๕, ๕๒ --> ปฎิ.กั.(๒,๖,๓), จิตตชรูป	✓	---	---
๕. (ร - ร) มหาภูตรูป ๔ --> อุปาทายรูป ๒๔	✓	---	---
	(สหชาต.)	(อัญญมัญญ.)	(สัมปยุตต.)

- ธรรมใดเป็น สัมปยุตต. ธรรมนั้นต้องเป็น สหชาต. + อัญญ. เสมอ

- ธรรมใดเป็น สหชาต. + อัญญ.
ธรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็น สัมปยุตตปัจจัย

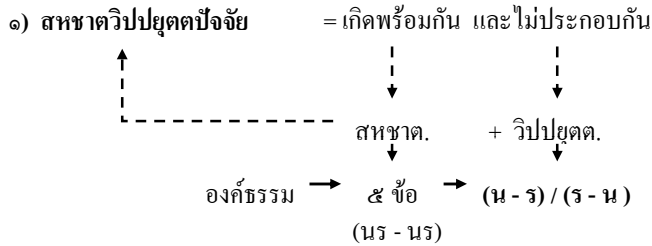

๒๐. วิปยุตตปัจจัย *ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความไม่ประกอบกัน*

(น → ร) (ร → น)

✓ มีเนื้อความ ๔ อย่าง

ส	๑) เกิดพร้อมกัน และไม่ประกอบกัน	= สหชาติวิปยุตตปัจจัย	(น - ร) / (ร - น)	} ธรรมใดมี " วัตถุ " เป็นปัจจัย ธรรมนั้นต้องมี อารมณ์ เป็นปัจจัย } คู่นี้มักแสดงคู่กันเสมอ " วัตถุ กับ อารมณ์ (วัตถุ + วัตถุ)"
วัตถุ	๒) เกิดก่อน และไม่ประกอบกัน	= วัตถุบุรุษชาติวิปยุตตปัจจัย	(ร - น)	
วัตถุ	๓) เกิดก่อน และเป็น อารมณ์ ด้วย แต่ไม่ประกอบกัน	= วัตถุอารมณ์บุรุษชาติวิปยุตตปัจจัย	(ร - น) ร = ททยวัตถุ	
ปัจ	๔) เกิดหลังๆ แต่ไม่ประกอบกัน	= ปัจจชาติวิปยุตตปัจจัย	(น - ร)	

แสดงปัจจัยที่มาได้

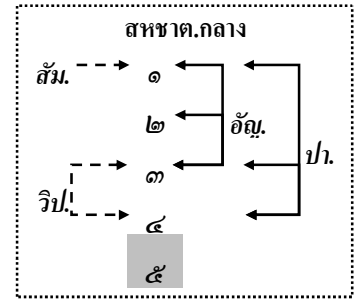
จาก อธ. ของสหชาติปัจจัย ๕ ข้อ นั้น อธ. ของสหชาติวิปยุตตปัจจัย = ข้อ ๓ + ๔
๑. (น - น) จิต ๘๘, ๕๒ ↔ จิต ๘๘, ๕๒
๒. (ร - ร) มหาภูตรูป ๔ ↔ มหาภูตรูป ๔
๓. (นร - นร) ปฏิ.๑๕, ๓๕, ททยวัตถุ ↔ ปฏิ.๑๕, ๓๕, ททยวัตถุ
๔. (น - ร) ปวัตติ.- จิต ๓๕, ๕๒ → ปฏิ.ก.(๒,๖,๓), จิตตชรูป
๕. (ร - ร) มหาภูตรูป ๔ → อุปาทายรูป ๒๔

- มีลักษณะครบทั้ง ๔ เป็นสัม.
- ไม่มีลักษณะครบทั้ง ๔ ไม่สัม.ไม่วิป.
- ปฏิ. = เอกุปปาท. แต่ไม่เป็น เอกนิโรธ
 ↑ เป็นวิป.
- ปวัตติ. = เอกุปปาท. แต่ไม่เป็น เอกนิโรธ
- ไม่มีลักษณะครบทั้ง ๔ ไม่สัม.ไม่วิป.

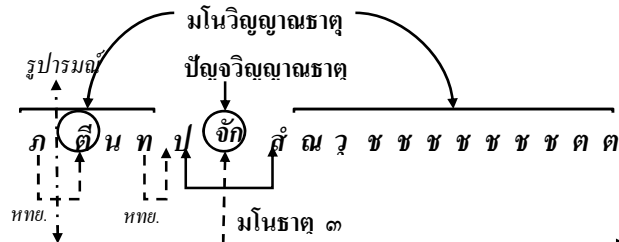
ญ.	อัญ.	ปา.	สัม.	วิป.	ล.
4	✓	✓	✓	---	✓
4	✓	---	---	---	---
4	✓	✓	---	✓	✓
4	---	✓	---	✓	✓
4	---	---	---	---	---

- เล็กมาเมื่อแยก จิต, เจ บางดวงเท่านั้น
- ถ้ายก เจตสิกชั้น ๓๓ ล. ไม่มา
- ถ้ายก อธ. ครั้งแรก ปฏิ.๑๕, ๓๕ → ททย.
วิปวก + เล็ก จึงจะมา (ถ้ายกครั้งหลังก็ไม่มา)

** (ร - ร) เรียกว่า ไม่สัม.ไม่วิป.

๒) วัตถุปุระชาตวิปยุตตปัจจย = เกิดก่อน และไม่ประกอบกัน

อธ. วัตถุ ๖ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> จิต ๘๕ (-อรุปวิบาก.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

* อธ.ของปัจจยที่ ๑ - ๖ เว้นปัจจยที่ ๓ ปุระชาตินทรีย.

เพราะปุระชาตินทรีย. เป็นปัจจยย่อยของ อินทรียปัจจยซึ่งไม่มี หทัย. เนื่องจาก หทัยไม่ใช่อินทรีย

ปุระชาตชาติ (ร - น) ใน ประวัติกาล มี ๖ ปัจจย

- ๑) วัตถุปุระชาตนิสสย ปจ. = นิสสย ปจ.
- ๒) วัตถุปุระชาต ปจ. = ปุระชาต ปจ.
- ๓) ปุระชาตินทรีย ปจ. = อินทรีย ปจ. (-หทัยวัตถุ)
- ๔) วัตถุปุระชาตวิปยุตต ปจ. = วิปยุตต ปจ.
- ๕) วัตถุปุระชาตัตถิ ปจ. = อตถิ ปจ.
- ๖) วัตถุปุระชาตอวิตต ปจ. = อวิตต ปจ.

** ถ้า ร - น ในประวัติกาล เป็น ปุระชาตชาติ
ถ้ารู้ว่าเป็น ปุระชาต. ได้ทันที ๕ ปจ.
คือ ๑ - ๖ เว้นข้อ ๓ ปุระชาตินทรีย.
** ถ้า รูป มี หทัยวัตถุ ได้ ๕ ปจ. (๑, ๒, ๔-๖)
** ถ้า รูป ไม่มี หทัยวัตถุ ได้ ๖ ปจ. (เพิ่มข้อ ๓)

๑) จักขุวัตถุ เกิดก่อน ตั้งอยู่ --> จักขุวิญญานธาตุ

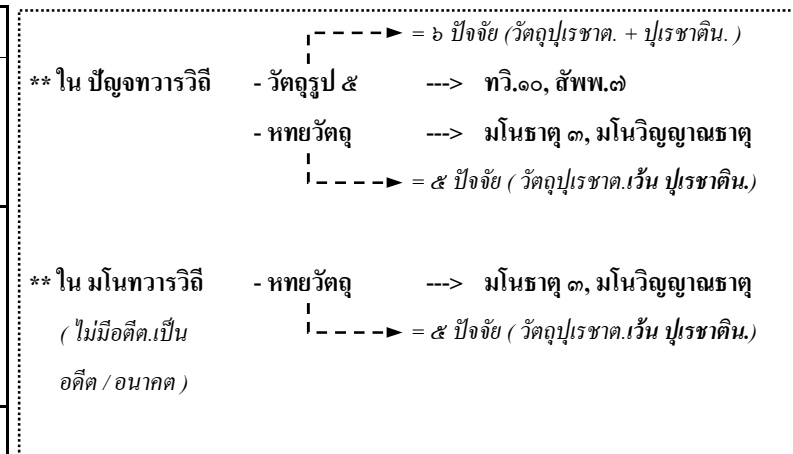
๕) กายวัตถุ เกิดก่อน ตั้งอยู่ --> กายวิญญานธาตุ

อธ. วัตถุ ๕ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> ปัญจวิญญานธาตุ (ทวิ.๑๐, เจ.๗) = (ร - น)

๖) + หทัยวัตถุ --> มโนธาตุ + มโนวิญญานธาตุ

วัตถุ ๖ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> วิญญานธาตุ ๗ (รูป ---> นามในประวัติกาล ได้ ๕ ปัจจย)

* ถ้ายกโทษ	๑) จักขุวัตถุ --> จักขุวิญญ., สัพพ.๗	๒) หทัยวัตถุ --> มโนธาตุ ๓, อัญญ.๑๐	๓) จากข้อ ๒) ถ้าเป็นปฏิสนธิกาล
๑. คู่ ช่วย	= ร - น	= ร - น	= ร - น
๒. คู่ กาล	= ประวัติกาล	= ประวัติกาล **	= ปฏิสนธิกาล **
๓. คู่ ชาติ	= ปุระชาตชาติ	= ปุระชาตชาติ	= สหชาตชาติ
เงื่อนไข ๑-๓	ได้ ปจ.ทันที ๕	ได้ ปจ.ทันที ๕	ได้ สหชาต ปจ.ข้อ ๓ (ครั้งหลัง)
พิจารณาว่า	= ๑, ๒, ๔ - ๖ (เว้นข้อ ๓)	= ๑, ๒, ๔ - ๖ (เว้นข้อ ๓)	= ญ.๔, อัญญ., วิป.
	จักขุวัตถุ เป็น จักขุนทรีย	หทัยวัตถุ ไม่ใช่อินทรีย	(ปา., ล. ไม่มาเพราะเป็นครั้งหลัง
	= เพิ่ม ปุระชาตินทรีย ปจ.	จึงไม่ต้องเพิ่ม ปุระชาตินทรีย ปจ.	สัม. ไม่มาเพราะเป็น อธ.ข้อ ๑)
รวม	= ๖ ปัจจย	รวม = ๕ ปัจจย	รวม = ๖ ปัจจย

* การเป็นวัตถุปุระชาต. เป็นได้ที่ละทวารเท่านั้น ในขณะที่กลับ วัตถุรูป ๕ ไม่เป็นวัตถุปุระชาต. แต่หทัยวัตถุ เป็นวัตถุปุระชาต.

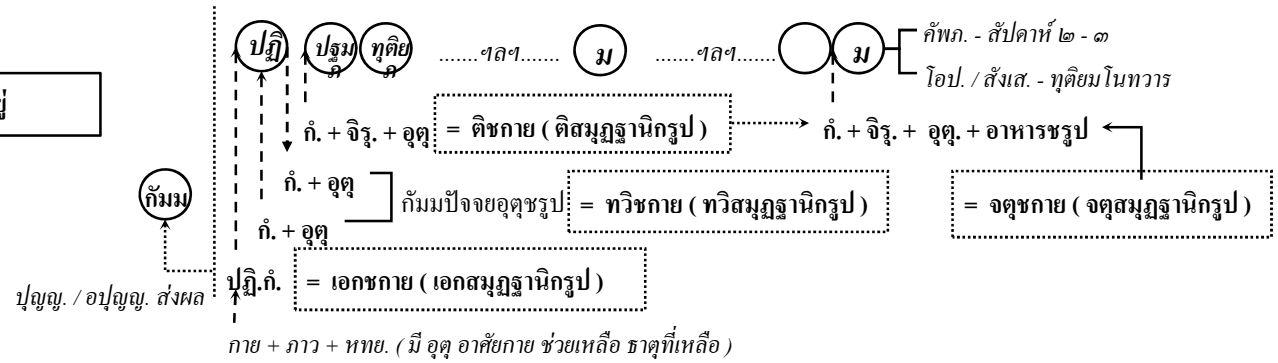
* ถามว่าความเป็นไปโดยวัตถุปุระชาตชาติมีกี่ปัจจย

- ๑) ในขณะที่กลับ = ๕ ปจ.
- ๒) ขณะตื่นไปเห็นสิ่งต่างๆ = ๖ ปจ.
- ๓) ขณะหลับตานึกเรื่องต่างๆ = ๕ ปจ.

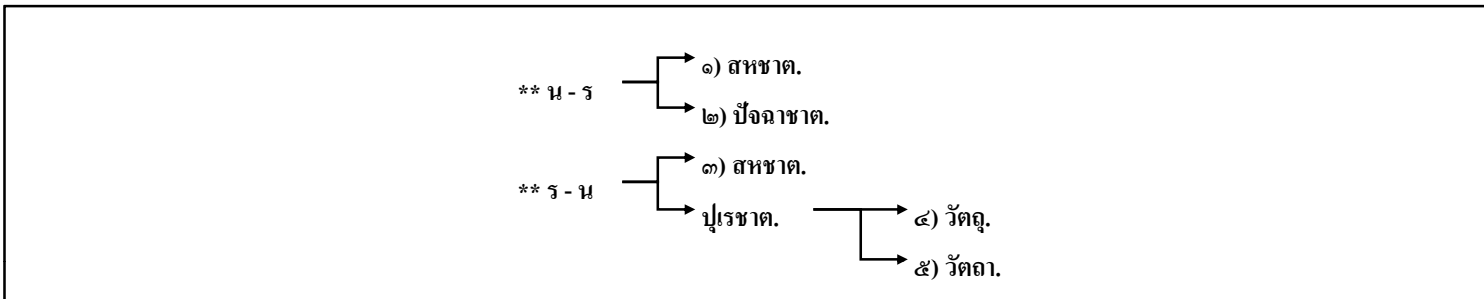
๔) ปัจฉาชาตวิปยุตตปัจจัย = เกิดหลังๆ และไม่ประกอบกัน
 ↳ ปัจฉาชาต. + วิปยุตต.

น - ร ในปวัตติกาล (รูปที่เกิดจาก ๔ สมุฏฐาน)
 (น - ร ในปฏิสนธิกาล เป็นสหชาต. ทันทิ)

อช. ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ ← - จตุสมุฏฐานิกรูป ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่

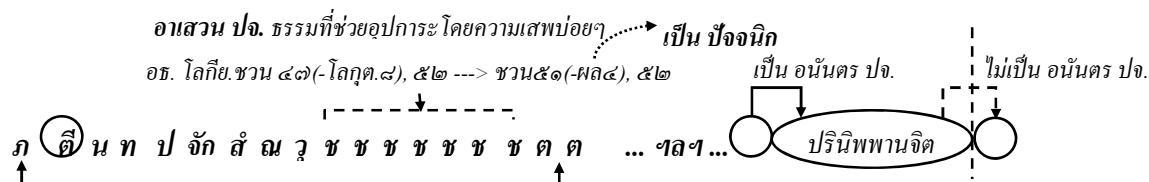
✓ สรุป วิปยุตตปัจจัย

๒๑. อัถติปัจฉัย	ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้ยังมี	๒๒. นัตติปัจฉัย	ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้ไม่มี
๒๓. วิคตปัจฉัย	ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้ปราศจากไป	๒๔. อวิคตปัจฉัย	ธรรมที่ช่วยอุปการะ โดยความเป็นผู้ยังไม่ปราศจากไป

อัถติปัจฉัย + อวิคตปัจฉัย	นัตติปัจฉัย + วิคตปัจฉัย	ชาติ	อัถติ, อวิคต	นัตติ, วิคต	
๑) ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความมีอยู่ และยังไม่ปราศจากไป	๑) ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความไม่มี และปราศจากไปแล้ว	๑) ส	✓	---	
๒) เป็นธรรมที่ปรากฏเป็นปัจจุบัน	๒) เป็นธรรมที่เป็นอดีตไปแล้ว	๒) อา	✓	---	
- มุ่งหมายใน จิต เจตสิก รูป เท่านั้น เพราะปรากฏมีอยู่โดย อุปาท. สัตติ และภังคะ	- จิตดวงที่ ๑ ต้องดับไปแล้ว ปราศจากไปแล้ว	๓) นัน	---	✓	
- สำหรับพระนิพพาน ถึงแม้ว่าจะปรากฏมีอยู่ตามสภาวะก็จริง แต่พระนิพพานพ้นจากอุปาท. สัตติ ภังคะ เป็นกาลวิมุต อยู่ในส่วนของ ปัจฉนิก (ธรรมที่ไม่ใช่ปัจจุบันผล)	จิตดวงที่ ๒ จึงปรากฏขึ้น	๔) วัต	✓	---	
๓) ว่าโดยอำนาจเป็นไปใน ชนกสัตติ, อุปถัมภกสัตติ, อนุपालกสัตติ	แสดงว่าจิตดวงที่ ๒ เป็นผลของจิตดวงที่ ๑ ที่ดับไปแล้ว	๕) ปัจ	✓	---	
(ยก อุปถัมภกสัตติ เป็นประธาน เพราะเป็นปัจจุบัน)	๓) ว่าโดยอำนาจแห่ง ชนกสัตติ เท่านั้น	๖) หา	✓	---	
๔) ว่าโดยชาติเป็นไปใน ๖ ชาติ	๔) ว่าโดยชาติ เป็นอนันตรชาติ	๗) รูป	✓	---	
๑. สหชาติชาติ ๒. อารัมมณชาติ ๓. วัตตุปุเรชาติชาติ		๘) ป	---	---	
๔. ปัจจชาติชาติ ๕. อาหารชาติ ๖. รูปชีวิตินทริยชาติ		๙) นา	---	---	

✓ นัตติ., วิคต.

ส่วนที่ ๑ ยก ๓ เนื้อความ - ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน, ไม่มีระหว่างกันทีเดียว และเป็นไปได้ด้วยกำลังอย่างแรงกล้า โดย " อนันตร., สมนันตร., อนันตรูปนิสสย "

ส่วนที่ ๒ ยก ๒ เนื้อความ - ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความไม่มี ความปราศจากไปของ ปัจฉัยธรรม ปัจจุบันธรรม จึงปรากฏ พระองค์ทรงมุ่งหมายปัจฉัยชื่อว่า " นัตติ., วิคต "

อธ. ๘๕, ๕๒ (เว้นจุดจิตของพระอรหันต์) --> ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ รวมทั้งจุดจิตของพระอรหันต์

** คราวใดกล่าวถึงจิตอื่นๆ ที่ไม่ใช่ ขวนะ คราวนั้น ได้อันตรปจ. ๕ ปัจฉัย (เว้น อาเสวน.) เสมอ

** คราวใดเป็นการกล่าวถึง ขวนะ คราวนั้น ได้ ๕ ปัจฉัย + อาเสวนปจ. อีก ๑ รวมเป็น ๖ ปัจฉัย

อนันตรปัจจัย มีคุณสมบัติ
น ---> น ได้ ๗ บท

กฺ. ---> กฺ.	อกฺ. ---> อกฺ.	อฺพ. ---> อฺพ.
กฺ. ---> อฺพ.	อกฺ. ---> อฺพ.	อฺพ. ---> กฺ.
		อฺพ. ---> อกฺ.

<< อาเสวนปัจจัย
ได้ ๓ บท

** กฺ ---> อกฺ / อกฺ ---> กฺ ไม่มีทางเป็นอนันตรปัจจัยได้เลย

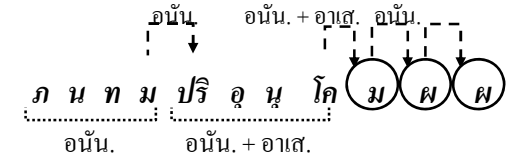
อวิชา ---> โมห. = อกุศลทั้งคู่

ปุญญ. ---> ม.กฺ.๘, รูป.กฺ.๕ = กุศลทั้งคู่

** กฺ. เกิดก่อน ช่วย อกฺ. เกิดทีหลังได้โดยความเป็น ปกตูปนิสสย.

- ถ้ายก มัคค ช่วย ผล เป็นอนันตร. ได้ ๖ ปัจจัย
คือ อนันตร.๕ + ๑ (ปกตูปนิสสย นานักขณิกกัมมปัจจัย)

- ถ้ายก ขวน เป็นอนันตร. ได้ ๖ ปัจจัย
คือ อนันตร.๕ + ๑ (อาเสวนปัจจัย)

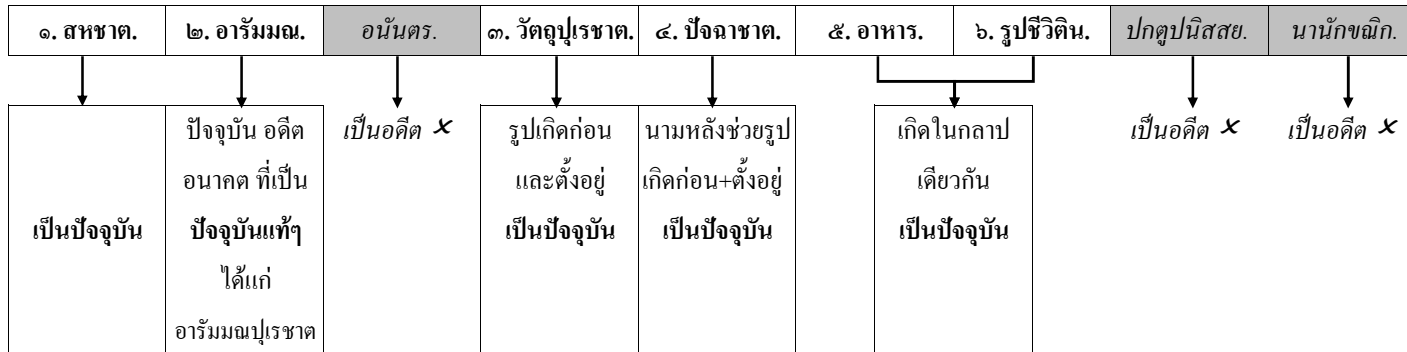

- สรุป มัคค ช่วย ผล ได้ทั้งหมดกี่ชาติ ก็ปัจจัย ? ได้ ๓ ชาติ ๘ ปัจจัย คือ

- ๑) อนันตรชาติ ๖ ปัจจัย คือ อนันตร.๕ + ปกตูปนิสสย นานักขณิกกัมม.๑
(ถ้าเป็น ขวนะ ช่วย ขวนะ ได้ อนันตร.๕ + อาเสวน.) << ในมัชโท.
- ๒) ปกตูปนิสสยชาติ ๑ ปัจจัย คือ สุทธปกตูปนิสสย.ปจ.
- ๓) นานักขณิกกัมมชาติ ๑ ปัจจัย คือ นานักขณิกกัมม.ปจ.

✓ อัตติ., อวิคต.

- เป็นได้ ๖ ชาติ คือ >>

- เป็นปัจจุบัน คือ >>

๑) สหชาติชาติ

- เป็นอัตติ และอวิคต ชื่อว่า สหชาติอัตติ. และสหชาติอวิคต. เป็นไปพร้อมกับอีก ๒ ปัจจัย คือ สหชาติ. สหชาตินิสสย = ใหญ่ครบ ๔ คือ ศ. นี. ติ. อ.
- อธ. ได้ = ๕ ข้อ (นร - นร) ฉะนั้น อธ. ของใหญ่ ๔ กิณเนื้อความ ๑ เกิดพร้อมกัน ๒ เป็นที่อาศัยกัน ๓ ธรรมเหล่านั้นยังปรากฏมีอยู่ ๔ ธรรมเหล่านั้นยังไม่ปราศจากไป
- คราวใดได้สหชาติชาติ คราวนั้นได้ใหญ่ ๔ ทันทพร้อมกันเสมอ

๒) อารัมมณชาติ

- มุ่งหมายเอา อารัมมณปุเรชาติ. ที่เป็นปัจจุบันแท้ๆ ได้แก่ อารัมมณปุเรชาติอัตติ, อารัมมณปุเรชาติอวิคต เป็นไปพร้อมกับอีก ๑ ปัจจัย คือ อารัมมณปุเรชาติ.
- อธ. ได้แก่ ปัจจุบันนิปผันนรูป ๑๘ --> กามจิต ๕๔, อภิญญา ๒, ๕๐ (เว้นอัปปมัญญา) (ร - น)

๓) วัตถุประสงค์ชาติ - ได้แก่ วัตถุประสงค์, วัตถุประสงค์ เป็นไปพร้อมด้วยปัจจัยเดิมอีก ๔ ปัจจัย คือ ๑. วัตถุประสงค์นิสสย. ๒. วัตถุประสงค์. ๓. ปรุชาติ. ๔. วัตถุประสงค์วิปยุตต.

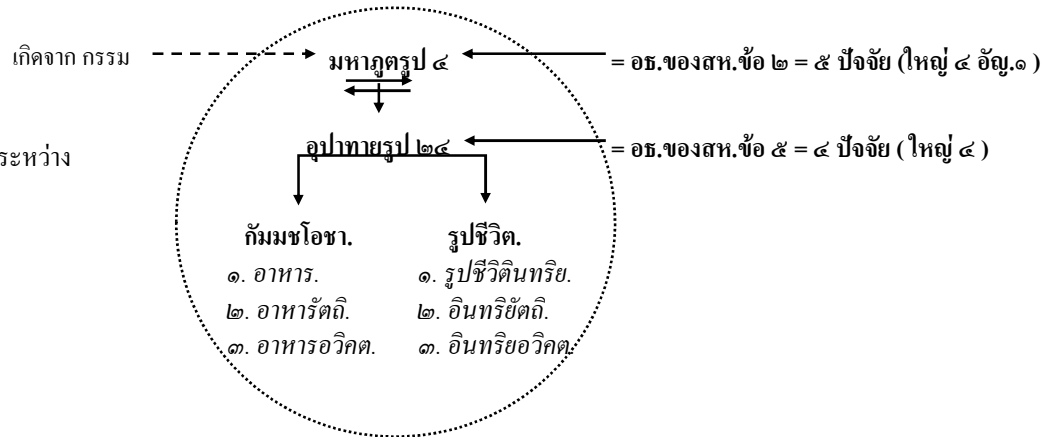
- ว่าโดย อธ. ๑) วัตถุประสงค์นิสสย. ๒) วัตถุประสงค์. ๓) วัตถุประสงค์วิปยุตต. ๔) วัตถุประสงค์. ๕) วัตถุประสงค์อวิคต. ๖) ปรุชาติ. ๗) วัตถุประสงค์อวิคต.
- อธ. วัตถุประสงค์ ๖ ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่ --> ๘๕ (วัน อรูป.วิ.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ (วิญญาณธาตุ ๗)
- อธ. ปสาทรูป ๕ --> ทวิ.๑๐, สัพพ.๗

- ถ้าเป็น วัตถุประสงค์ชาติ ได้ทันที ๕ ปัจจัย คือ ๑ - ๕ ไม่ว่าจะยกวัตถุใดก็ตาม หลังจากนั้นถ้ายกวัตถุ ๕ ก็เพิ่ม ปรุชาติ. อีก ๑ แต่ถ้ายกหทัย ปรุชาติ. ไม่มา

๔) ปัจฉิมชาติชาติ - ได้แก่ ปัจฉิมชาติ, ปัจฉิมชาติอวิคต เป็นไปพร้อมด้วยปัจจัยเดิมอีก ๒ ปัจจัย คือ ๑. ปัจฉิมชาติ. ๒. ปัจฉิมชาติวิปยุตต. รวมเป็น ๔ ปัจจัย

- ว่าโดย อธ. ๘๕, ๕๒ ที่เกิดหลังๆ --> จตุสมมุฏฐานิกรูป ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่
- ข้อสังเกต ๑) น ---> ร ๒) ในปวัตติกาล เช่น ปวัตติวิญญาณ เป็นปัจจัยช่วย จักขุปสาท = ปัจฉิมชาติชาติ
- ถ้าเป็น ปัจฉิมชาติชาติ ได้ทันที ๔ ปัจจัย คือ ๑. ปัจฉิมชาติ. ๒. ปัจฉิมชาติวิปยุตต. ๓. ปัจฉิมชาติ. ๔. ปัจฉิมชาติอวิคต.

- ๕) อาหารชาติ ๖) รูปชีวิตินทรียชาติ
- เป็นการช่วยระหว่าง รูป ช่วย รูป

ในกาลาปหนึ่งๆ เป็นไปโดย ๓ ชาติ คือ

- ๑) สทชาติ = อัญ. ๔ อัญ. ๑ ปัจจัย
 ๒) อาหารชาติ = ๓ ปัจจัย
 ๓) รูปชีวิตินทรียชาติ = ๓ ปัจจัย
 รวม ๓ ชาติ ๑๑ ปัจจัย

** สรุปอรรถิ ได้ ๖ ชาติ ๖ ปัจจัย ส่วนอวิคต ก็ในทำนองเดียวกัน

- ** ย่อช่วยจำ - นิสสย. ย่อว่า ส. วัด. วัด. - อุปนิสสย. ย่อว่า ณ. ร. ตู
 - วิปยุตต. ย่อว่า ส. วัด. วัด. ปัจ. - อตถิ., อวิคต. ย่อว่า ส. วัด. อา. | ปัจ. หา. อิน.

✓ **สิ่งที่ควรรู้ในปัจจัย ๒๔**

๑) เหตุปัจจัย	๑๓) กัมม.	← ← คู่มือที่ ๔ ว่าโดยความเป็นเหตุและผล
๒) อารัมมณ.	๑๔) วิปาก.	
๓) อธิปติ.	๑๕) อาหาร.	
๔) อนันตร.	๑๖) อินทริย.	
๕) สมนันตร.	๑๗) ฌาน.	
๖) สหชาติ.	๑๘) มกค.	
๗) อัญญมัญญ.	๑๙) สัมปยุตต.	← ← ← ← คู่มือที่ ๕ คู่มือที่ ๖ คู่มือที่ ๗ ว่าโดยความตรงกันข้าม
๘) นิสสย.	๒๐) วิปยุตต.	
๙) อุปนิสสย.	๒๑) อัคคิ.	
๑๐) ปุเรชาติ.	๒๒) นัตถิ.	
๑๑) ปัจจชาติ.	๒๓) วิคต.	
๑๒) อเสวน.	๒๔) อวิกต.	

คู่มือที่ ๑ ว่าโดยเนื้อความเหมือนกัน

คู่มือที่ ๒ ว่าโดยการออกเสียง

คู่มือที่ ๓ ว่าโดยความตรงกันข้าม

** ปัจจัยที่แสดงไว้เป็นคู่ มี ๗ คู่ คือ

คู่มือที่ ๑	อนนตรปัจจัย กับ สมนันตรปัจจัย	คู่มือที่ ๕	สัมปยุตตปัจจัย กับ วิปยุตตปัจจัย
คู่มือที่ ๒	นิสสยปัจจัย กับ อุปนิสสยปัจจัย	คู่มือที่ ๖	อตุลปัจจัย กับ นตุลปัจจัย
คู่มือที่ ๓	ปุเรชาติปัจจัย กับ ปัจจชาติปัจจัย	คู่มือที่ ๗	วิคตปัจจัย กับ อวิกตปัจจัย
คู่มือที่ ๔	กัมมปัจจัย กับ วิปากปัจจัย		

** ปัจจัยที่แสดงมากกว่า ๑ ปัจจัย มี ๑๐ ปัจจัย คือ

๑ (๓) อธิปติ.	= ๒ ปัจ. > ส อา	๖ (๑๕) อาหาร.	= ๒ ปัจ. > รูป นาม
๒ (๘) นิสสย.	= ๓ ปัจ. > ส วัต วัต	๗ (๑๖) อินทริย.	= ๓ ปัจ. > ส ปุ รุ
๓ (๙) อุปนิสสย.	= ๓ ปัจ. > ญ รุ ตู	๘ (๒๐) วิปยุตต.	= ๔ ปัจ. > ส วัต วัต ปัจ
๔ (๑๐) ปุเรชาติ.	= ๒ ปัจ. > อา วัต	๙ (๒๑) อัคคิ.	= ๖ ปัจ. > ส วัต อา ปัจ หา อิน
๕ (๑๓) กัมม.	= ๒ ปัจ. > ส นา	๑๐ (๒๔) อวิกต.	= ๖ ปัจ. > ส วัต อา ปัจ หา อิน

** ปัจจัย ๒๔ แสดงเป็นชาติได้ ๙ ชาติ คือ

๑ สหชาติชาติ	๑๕ ปัจ. ปจ.+ ปย.	เกิดพร้อมกัน
๒ อารัมมณชาติ	๘ ปัจ. ปจ.	เป็นอารมณ์ ปย. เป็นผู้รู้อารมณ์
๓ อนันนตรชาติ	๗ ปัจ. ปจ.+ ปย.	คือ จิต (วิถิจิต), เจตสิก เกิดติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน
๔ วัตถุปุเรชาติชาติ	๖ ปัจ. ปจ.	เป็น วัตถุรูป ๖ ที่เกิดก่อนๆ และกำลังตั้งอยู่
๕ ปัจจชาติชาติ	๔ ปัจ. ปจ.	เป็น นาม (วิญญาณธาตุ ๗) +เจ.ที่ประกอบ เป็นผู้อาศัยวัตถุรูปเกิด
		ปย. เป็น นาม (จิต ๘๕ เว้นอรูปรูปาก.๔, เจ.๕๒) ที่เกิดหลังๆ
		ปย. เป็น รูป (เอก ... จตุสมมุฏฐานิกรูป) หรือ กาย (เอก ... จตุชกกาย) ที่เกิดก่อนๆ และกำลังตั้งอยู่
๖ อาหารชาติ	๓ ปัจ. ปจ.	เป็น รูป คือ พหิททโธชา และอัมมัตตโธชา
		ปย. เป็น รูป คือ อาหารขรุรูป หรือ จตุสมมุฏฐานิกรูป
๗ รูปชีวิตินทริยชาติ	๓ ปัจ. ปจ.	เป็น รูป คือ ชีวิตินทริย ที่อยู่ในกัมมชกลาป ๙ หรือ ๘
		ปย. เป็น รูป คือ กัมมขรุรูปที่เหลือซึ่งอยู่ในกัมมชกลาปเดียวกันกับ ปจ.
๘ ปกตูปนิสสยชาติ	๒ ปัจ. ปจ.	คือ จิต เจ. รูป ที่มีกำลังมาก เกิดก่อนๆ และบัญญัติ
		ปย. คือ จิต เจ. ที่เกิดหลังๆ

** ได้ชื่อว่า "มหาปเทส" คือ เนื้อหามากมายที่สุด

๙ นานักขณิกกัมมชาติ ๑ ปัจ. **ปจ.** คือ เจตนาที่เกิดต่างขณะกัน ซึ่งดับไปแล้ว

ปย. คือ นาม (วิปาก ๓๖ เจ.๓๘) รูป (กัมมขรุรูป ๒๐) ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกรรมที่ดับไปแล้ว

** ปัจจัย ๒๔ / ๔๗ บางครั้งแสดงถึง ๕๐ / ๕๒ นั้น ต่างกันที่ " วัตถา " คือ

ปัจจัย ๒๔	ปัจจัย ๔๗	ปัจจัย ๕๐ (๔๗ + ๓)	ปัจจัย ๕๒ (๕๐ + ๒)
นิสสย.	วัตถารัมมณปุเรชาตินิสสย.	✓	✓
วิปยุตต.	วัตถารัมมณปุเรชาติวิป.	✓	✓
อธิปติ.	๑.อารัมมณาธิปติ.	+ วัตถารัมมณาธิปติ.	✓
ปุเรชาติ.	๒.อารัมมณปุเรชาติ.	+ วัตถารัมมณปุเรชาติ.	✓
อุปนิสสย.	๓.ปกตูปนิสสย.	+ อนันตรกัมม. (ม > พ > ผ)	✓
อัคคิ.	๔. อารัมมณปุเรชาติัคคิ.	×	+ วัตถารัมมณปุเรชาติัคคิ.
อวิกต.	๕. อารัมมณปุเรชาติอวิกต.	×	+ วัตถารัมมณปุเรชาติอวิกต.

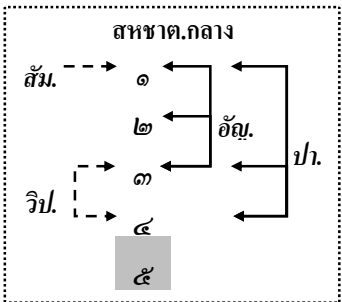
✓ **อำนาจปัจจัยในชาติต่างๆ**

๑) สหชาติชาติ มี ๑๕ ปัจจัย

อธ. ๕ ข้อ	๑. (น - น)	จิต ๘๘, ๕๒	← →	จิต ๘๘, ๕๒
	๒. (ร - ร)	มหาภูตรูป ๔	← →	มหาภูตรูป ๔
	๓. (นร - นร)	ปฏฺิ.๑๕, ๓๕, หทยวัตถุ	← →	ปฏฺิ.๑๕, ๓๕, หทยวัตถุ
	๔. (น - ร)	ปวัตติ.- จิต ๑๕, ๕๒	--▶	ปฏฺิ.กั.(๒,๖,๓), จิตตชรูป
	๕. (ร - ร)	มหาภูตรูป ๔	--▶	อุปาทยรูป ๒๔

๑. สหชาติชาติใหญ่ ปัจจัยที่มีองค์ธรรมครบ ๕ ข้อ เป็น สหชาติชาติใหญ่ (นร ---> นร) ได้ ๔ ปัจจัย ได้แก่ สหชาติ ปจ., สหชาตินิสสย ปจ., สหชาติตถุ ปจ., สหชาติอวิตถ ปจ.

๒. สหชาติชาติกลาง มุ่งหมาย อธ. ๓ ข้อ ๑ - ๓ (นร ---> นร) ได้ ๔ ปัจจัย ได้แก่

- อัญ. ข้อ ๑, ๒, ๓ (น-น, น-ร, ร-น) รูป ต้องเป็น หทยวัตถุ เท่านั้น

- ปา. ข้อ ๑, ๓, ๔ (น-น, น-ร) ร-น = หทยวัตถุ -> ปฏฺิ.๑๕, ๓๕ ครั้งหลัง ไม่เป็นวิปภา

- สัม. ข้อ ๑ (น-น) คราวใดเป็นสัม. ข่อมไม่เป็น วิป.

- วิป. ข้อ ๓, ๔ (น-ร, ร-น) คราวใดเป็น วิป. ข่อมไม่เป็น สัม

๓. สหชาติชาติเล็ก มุ่งหมาย ๑ ปัจจัย ได้แก่ เห., ฐ., กัม., หา., อิน., ฉา., มัค.

เห. - เหตุ ๖ = โลกะ, โทสะ, โมหะ, โอลกะ, อโทสะ, อโมหะ

ฐ. - อธิบดี อธ. ๔ = ถันทะ, วิริยะ, จิตต, วิมังสา (ไม่มีการแสดงในปฏฺิจจ.)

กัม. - เจตนา

หา. - นามอาหาร อธ. ๓ = เจตนา, ผัสสะ, จิต

อิน. - นามอินทรีย์ อธ. ๘ = ชีวีดินทรีย์, จิต, เวทนา, สัทธา, วิริยะ, สติ, เอกัคคตา, ปัญญา

ฉา. - องค์ฌาน ๕ = วิตก, วิจาร, ปีติ, เวทนา, เอกัคคตา

มัค. - องค์มรรค ๘ = ปัญญา, วิตก, วีรตี ๓, วิริยะ, สติ, สมာธิ, ทิฏฐิ

✓ **ข้อสังเกตในสหชาติชาติ**

- มีประโยคบอกให้รู้ว่า - เกิดพร้อมกันกับตน, ประกอบกับตน, ในปฏิสนธิกาล

- เมื่อรู้ว่าเป็นสหชาติชาติ ได้ ๓ ทันทิ

- เป็นการช่วยระหว่าง ปัจจัย เป็นอะไร และ ปัจจัยอุปบันเป็นอะไร เช่น น-ร / ร-น เป็นต้น

- เชื่อกว่าอยู่ใน อธ.ของสหชาติชาติข้อใดใน ๕ ข้อ

✓ **ตัวอย่างการหาปัจจัย**

๑) ถามว่า เจตสิกชั้น ๓ --▶ ปฏฺิ.๑๕, ๓๕ ในปัจจโวการภูมิ

๑. ดู ชาติ	= สห. (เป็น ปฏิสนธิกาล)	= ๓. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. ดู ช่วย	= น ---> น.	= ก. ๓ ปัจจัย คือ อัญ.✓, ปา.✓, สัม.✓, วิป.✗
๓. ดู อธ.	= อธ.ข้อ ๑	= ล. -- ปัจจัย
		รวม ๗ ปัจจัย (แสดงชื่อปัจจัยแม่ วงเล็บปัจจัยลูก)

๒) ถามว่า ปฏฺิ.๑๕, ๓๕ --▶ กัมมชรูป (๒, ๖, ๓)

๑. ดู ชาติ	= สห. (เป็น ปฏิสนธิกาล)	= ๓. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. ดู ช่วย	= น ---> ร.	= ก. ๒ ปัจจัย คือ อัญ.✗, ปา.✓, สัม.✗, วิป.✓
๓. ดู อธ.	= อธ.ข้อ ๔	= ล. ๒ ปัจจัย คือ หา., อิน.
		รวม ๘ ปัจจัย (ปฏฺิ.๑๕ = จิต คือ วิญ.อาหาร, มนินทรีย์)

๓) ถามว่า ปฏฺิ.๑๕, ๓๕ --▶ หทยวัตถุ

๑. ดู ชาติ	= สห. (เป็น ปฏิสนธิกาล)	= ๓. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. ดู ช่วย	= น ---> ร.	= ก. ๓ ปัจจัย คือ อัญ.✓, ปา.✓, สัม.✗, วิป.✓
๓. ดู อธ.	= อธ.ข้อ ๓	= ล. ๒ ปัจจัย คือ หา., อิน. ดูจากจิต คือ ปฏฺิ.๑๕
		รวม ๙ ปัจจัย (ได้ วิญญาณาหาร, มนินทรีย์)

๔) ถามว่า ผัสสะ --> โลกีย์วิปาก.๓๒, ๓๕ ที่ประกอบกับตน

๑. คุณาติ	= สห. (ประกอบกับตน)	= ญ. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. คุณช่วย	= น ---> น.	= ก. ๓ ปัจจัย คือ อัญ.✓, ปา.✓, สัม.✓, วิป.✗
๓. คุณอธ.	= อธ.ข้อ ๑	= ถ. ๑ ปัจจัย คือ หา. (ผัสสาหาร)
		<u>รวม ๘ ปัจจัย</u>

๕) ถามว่า เอกัคคตา --> โลกีย์วิปาก.๓๒, ๓๕ ที่ประกอบกับตน

๑. คุณาติ	= สห. (ประกอบกับตน)	= ญ. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. คุณช่วย	= น ---> น.	= ก. ๓ ปัจจัย คือ อัญ.✓, ปา.✓, สัม.✓, วิป.✗
๓. คุณอธ.	= อธ.ข้อ ๑	= ถ. ๑ ปัจจัย คือ อิน., ฌา., มัคค.
		<u>รวม ๑๐ ปัจจัย (สมาธิในทริย, เอกัคคตา, สัมมาสมาธิ)</u>

๖) ถามว่า อวิชชา --> อปฺปญฺญาภิสังขาร ที่เกิดพร้อมกันกับตน

๑. คุณาติ	= สห. (เกิดพร้อมกันกับตน)	= ญ. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. คุณช่วย	= น ---> น.	= ก. ๒ ปัจจัย คือ อัญ.✓, ปา.✗, สัม.✓, วิป.✗
๓. คุณอธ.	= อธ.ข้อ ๑	= ถ. ๑ ปัจจัย คือ เหตุ (โมหเหตุ และอกุศลไมใช่วิปาก)
		<u>รวม ๗ ปัจจัย</u>

* ถ้ายก อวิชชา --> อปฺปญฺญาภิสังขาร (ทั้งหมด) = ๑๕ ปัจจัย

* ถ้ายก อวิชชา --> อปฺปญฺญาภิสังขาร ติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน = ๖ ปัจจัย

๗) ถามว่า กัมมชมหาภูตรูป ๔ --> อูปาทายรูป ๒๔

๑. คุณาติ	= สห. (เป็น อธ.ข้อ ๕)	= ญ. ๔ ปัจจัย คือ ส. นิ. ถิ. อ.
๒. คุณช่วย	= ร ---> ร.	= ก. -- ปัจจัย คือ อัญ.✗, ปา.✗, สัม.✗, วิป.✗
๓. คุณอธ.	= อธ.ข้อ ๕	= ถ. -- ปัจจัย
		<u>รวม ๔ ปัจจัย</u>

๒) อารัมมชาติ มี ๘ ปัจจัย

กลุ่ม	ปัจจัย ๔๗	ปัจจัย ๒๔	ปัจจัย ๕๐	ปัจจัย ๕๒	อช.	ปัจจัยธรรม	-->	ปัจจยูปันนธรรม
๑ --> ๑	อารัมมณ ปจ.	อารัมมณ ปจ.			อา	๑) สธ, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ.	-->	สธ, ๕๒
๒ --> ๑	อารัมมณาธิปติ ปจ.	อธิปติ ปจ.	วัดถารัมมณอธิปติ ปจ.		อา	๒) อิกฺขณิปันนรูป ๑๘, ๘๔, ๔๗, นิพ.	-->	โลก.ส, ม.ภ.ส, ม.ภ.ส.๔, โลกุต.ส, ๔๕
๓ --> ๑	วัดถารัมมณปุเรชาตนิสสย ปจ.	นิสสย ปจ.			วัด	๓) หทยวัดถ	-->	มโน.๑., กามชวณะ ๒๘, ตทา.๑๑, อภิญ. ๒, ๔๔
๓ --> ๑	อารัมมณูปนิสสย ปจ.	อุปนิสสย ปจ.			อา	๒) = อารัมมณาธิปติ		
๓ --> ๑	อารัมมณปุเรชาต ปจ.	ปุเรชาต ปจ.	วัดถารัมมณปุเรชาต ปจ.		อา	๔) ปัจจยูปันนรูป ๑๘	-->	กามจิต ๕๔, อภิญ. ๒, ๕๐ (- อป.๒)
๓ --> ๑	วัดถารัมมณปุเรชาตวิปยุตต ปจ.	วิปยุตต ปจ.			วัด	๓) = วัดถารัมมณปุเรชาตนิสสย.		
๓ --> ๑	อารัมมณปุเรชาตัตถิ ปจ.	อัตถิ ปจ.		วัดถารัมมณปุเรชาตัตถิ	อา	๔) = อารัมมณปุเรชาต.		
๓ --> ๑	อารัมมณปุเรชาตอวิคต ปจ.	อวิคต ปจ.		วัดถารัมมณปุเรชาตอวิคต	อา	๔) = อารัมมณปุเรชาต.		

✓ แบ่งกลุ่ม

๑. อารัมมณ ปจ. (ปัจฉิมแม่)

๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ., บัญ. ---> ๘๘, ๕๒

มุ่งหมาย อารัมมณที่พึงกระทำให้อาใจใส่เป็นพิเศษ (นามรูปเป็นอารัมมณของนาม นร --> น)

มุ่งหมาย ปัจจุบันอารัมมณ (รูปเป็นอารัมมณ ร --> น)

๒. อารัมมณาริปีติ. + อารัมมณูปนิสสย. (โลก.๘, ม.ก.๘, ม.ก.ต.๔, โลกุต.๘, ๔๕)

(๑) อิกฺกุณิปปันนรูป ๑๘, ๗๖ (-โท.๒, โม.๒, ทุกข์กาย ๑), ๔๔	--> โลก.๘	ปฏุชน, ฉานลาภี, อริยต่ำ ๑
(๒) โลกียกุ. ๑๗, ๓๘	--> ม.ก.วิป.๔	ปฏุชน, ฉานลาภี
(๓) โลกียกุ. ๑๗, ๓๘, ม.๓, พ.๓, นิพ.	--> ม.ก.ต.๔	ปฏุชน, ฉานลาภี, อริยต่ำ ๑.
(๔) อรม., อรพ., นิพพาน	--> ม.ก.ต.๔	พระอรหันต์
(๕) นิพพาน	--> โลกุต.๘	พระอริยะ
อารัมมณ		ผู้รู้อารัมมณ

๓. อารัมมณปุรชาต. + อารัมมณปุรชาตัตถิ. + อารัมมณปุรชาตอวิคต.

--> ปัจจุบันนิปพันนรูป ๑๘ --> กามจิต ๕๔, อภิญ. ๒, ๕๐ (- อปั.๒)

๔. วัดอารัมมณปุรชาตนิสสย. + วัดอารัมมณปุรชาตวิปยุตต.

--> ททขัตตุ --> มโน.๑., กามชวณะ ๒๕, ตทา.๑๑, อภิญ. ๒, ๔๔

** คราวใดได้กลุ่ม ๒ คราวนั้นได้กลุ่ม ๑ ด้วยเสมอ ** คราวใดได้กลุ่ม ๓ ไม่จำเป็นต้องได้กลุ่ม ๔
 ** คราวใดได้กลุ่ม ๔ คราวนั้นได้กลุ่ม ๓ เพราะกลุ่ม ๔ เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ๓

* ถ้ายก นามเป็นอารัมมณ กลุ่ม ๓ + ๔ ไม่แสดง เพราะ ๓ + ๔ นั้น มีรูปเป็นอารัมมณ

ตัวอย่าง

๑. $\begin{matrix} \text{โลก. เป็นอารัมมณ} \\ \uparrow \\ \text{ภ น ท} \textcircled{\text{ม}} \text{ ช ช ช ช ช ช} \\ \downarrow \\ \text{โลก.} \end{matrix}$ ถ้าอารัมมณเป็น โลก. = นาม, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น โลก.
= กลุ่ม ๒ (๑) ได้ ๓ ปจ. คือ ณา, ญ, อารัมมณ. (กลุ่ม ๑ + ๒)
๒. $\begin{matrix} \text{โทส./โมห. เป็นอารัมมณ} \\ \uparrow \\ \text{ภ น ท} \textcircled{\text{ม}} \text{ ช ช ช ช ช ช} \\ \downarrow \\ \text{โลก.} \end{matrix}$ ถ้าอารัมมณเป็น โทส./โมห. = นาม, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น โลก.
= กลุ่ม ๑ ได้ ๑ ปจ. คือ อารัมมณปจ.
๓. $\begin{matrix} \text{โลก. เป็นอารัมมณ} \\ \uparrow \\ \text{ภ น ท} \textcircled{\text{ม}} \text{ ช ช ช ช ช ช} \\ \downarrow \\ \text{โทส.} \end{matrix}$ ถ้าอารัมมณเป็น โลก. = นาม, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น โทส.
= กลุ่ม ๑ ได้ ๑ ปจ. คือ อารัมมณปจ.
๔. $\begin{matrix} \text{อวิชชา.(อกุศล ๑๒) เป็นอารัมมณ} \\ \uparrow \\ \text{ภ น ท} \textcircled{\text{ม}} \text{ ช ช ช ช ช ช} \\ \downarrow \\ \text{อปุญญา (โลก ๘)} \end{matrix}$ ถ้าอารัมมณเป็น อวิชชา. = นาม, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น อปุญญา.
= กลุ่ม ๑ ได้ ๓ ปจ. คือ อารัมมณปจ. + กลุ่ม ๒

* ถ้ายก รูปเป็นอารัมมณ กลุ่ม ๑ - ๔ มาได้หมด (แต่กลุ่ม ๒ ต้องอยู่ใน โลก๘, ม.ก.๘, ม.ก.ต.๔, โลกุต.๘)

ตัวอย่าง

๑. ถ้ายก ททขัตตุ = รูป เป็นอารัมมณ, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น ม.ก.
= ทุกกลุ่มมีสิทธิมาได้ แต่กลุ่ม ๒ ไม่มาเพราะ ททขัตตุ อยู่ที่ ๒ (๑) แต่มหากุ.สลดอยู่ที่ (๓) (๔)
๒. ถ้ายก ททขัตตุ = รูป เป็นอารัมมณ, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น ม.ก.
= กลุ่ม ๓, ๔ ได้ ๖ ปจ. คือ อารัมมณ. + กลุ่ม ๓ + กลุ่ม ๔
๓. ถ้ายก ททขัตตุ = รูป เป็นอารัมมณ, ผู้รู้อารัมมณก็เป็น โลก.
= กลุ่ม ๑ - ๔ ได้ ๘ ปจ. คือ อารัมมณ. + กลุ่ม ๑ - ๔

* ในชั้นมัชโท. ดูแต่เพียง โลกะ รู้ โลกะ (อารัมมณ + ฌ) ไม่มีการยก รูป เป็นอารัมมณเลย

๓) อนันตรชาติ มี ๗ ปัจจัย

- อนันตรปัจจัย มีคุณสมบัติ
น ---> น ได้ ๗ บท

กฺ. ---> กฺ.	อกฺ. ---> อกฺ.	อฺพ. ---> อฺพ.
กฺ. ---> อฺพ.	อกฺ. ---> อฺพ.	อฺพ. ---> กฺ.
		อฺพ. ---> อกฺ.

<< อาเสวนปัจจัย
ได้ ๓ บท

- อนันตรมี ๗ ปัจจัย คือ

- ๑) อนันตรปัจจัย
- ๒) สมณันตรปัจจัย
- ๓) อนันตรรูปนิสสยปัจจัย
- ๔) อาเสวนปัจจัย

- ๕) ปกตูปนิสสยนาณิกขณิกกัมมปัจจัย
- ๖) นคติปัจจัย
- ๗) วิคตปัจจัย

** กฺ ---> อกฺ / อกฺ ---> กฺ ไม่มีทางเป็นอนันตรปัจจัยได้เลย

อวิชชา ---> โมห. = อกุศลทั้งคู่

ปุญญ. ---> ม.กฺ.๘, รูป.กฺ.๕ = กุศลทั้งคู่

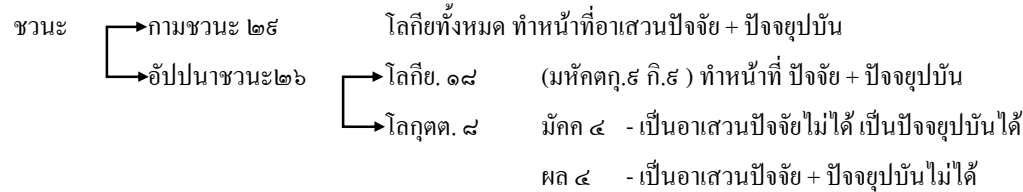
** กฺ. เกิดก่อน ช่วย อกฺ.เกิดทีหลังได้โดยความเป็น ปกตูปนิสสยปัจจัย

** อธ. ๘๘, ๕๒ (เว้นจุดจิตใจของพระอรหันต์) ที่เกิดก่อนๆ --> ๘๘, ๕๒ (รวมจุดจิตใจของพระอรหันต์) ที่เกิดหลังๆ

อนันตรชาติ มีอำนาจปัจจัยได้ ๖ ปัจจัย ๒ แบบ คือ

๑) แสดง ๖ ปัจจัยแบบ อาเสวนปัจจัย

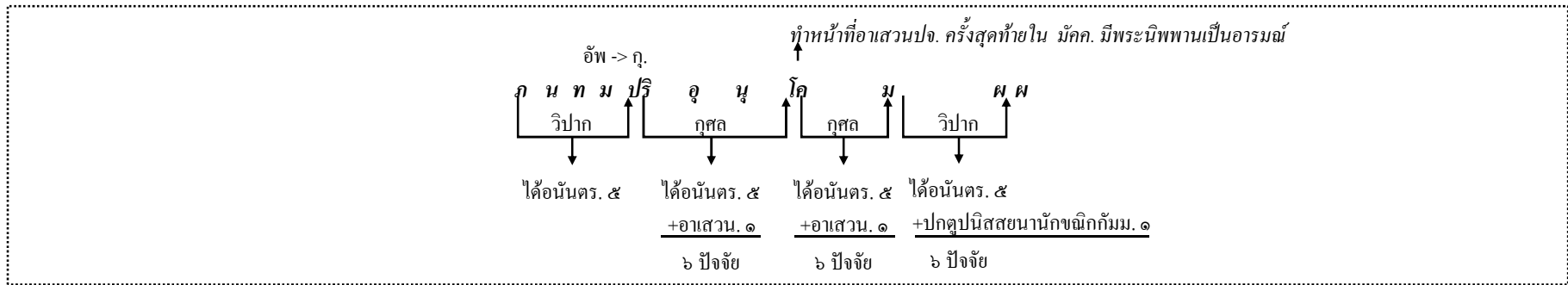
- แสดง ๓ บท กฺ - กฺ, อกฺ - อกฺ, อฺพ - อฺพ (กิริยา) วิปาก "ไม่มาเพราะไม่ได้เสพอารมณ์"

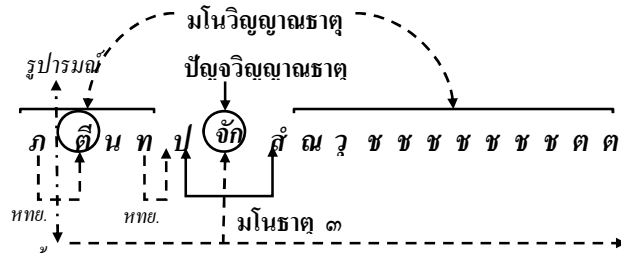
- อธ.อาเสวน. = โลกียชวณะ ๔๗ (-โลกุตต.๘), ๕๒ ที่เกิดก่อนๆ ---> ชวณะ๕๑ (-ผล.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

๒) แสดง ๖ ปัจจัย แบบ ปกตูปนิสสยนาณิกขณิกกัมมปัจจัย

- มัคค ๔ ---> ผล ๔ (ติดต่อกัน) " มัคคานันตรผลจิต "
แสดงระหว่าง กฺ - อฺพ

๔) วัตถุปุระชาตชาติ มี ๖ ปัจจัย

- ๑) จักขุวัตถุเกิดก่อน ตั้งอยู่ --> จักขุวิญญานธาตุ
- ๒) โสทวัตถุเกิดก่อน ตั้งอยู่ --> โสทวิญญานธาตุ
- ๓) มานวัตถุเกิดก่อน ตั้งอยู่ --> มานวิญญานธาตุ
- ๔) ชิวหาวัตถุเกิดก่อน ตั้งอยู่ --> ชิวหาวิญญานธาตุ
- ๕) กายวัตถุเกิดก่อน ตั้งอยู่ --> กายวิญญานธาตุ

อธ. วัตถุ ๕ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> ปัญจวิญญานธาตุ (ทวิ.๑๐, เจ.๗) = (ร - น)

๖) + หทยวัตถุ --> มโนธาตุ + มโนวิญญานธาตุ

วัตถุ ๖ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> วิญญานธาตุ ๗ (รูป ---> นามในปวัตติกาล ได้ ๕ ปัจจัย)

อธ. วัตถุ ๖ เกิดก่อน + ตั้งอยู่ --> จิต ๘๕ (-อรุปวิปาก.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ

* อธ. ของปัจจัยที่ ๑ - ๖ เว้นปัจจัยที่ ๓ ปุระชาตินทรีย.

เพราะปุระชาตินทรีย. เป็นปัจจัยย่อยของ อินทรียปัจจัยซึ่งไม่มี หทัย. เนื่องจาก หทัยไม่ใช่อินทรีย

** วัตถุปุระชาตชาติ (ร - น) ใน ปวัตติกาล มี ๖ ปัจจัย

- ๑) วัตถุปุระชาตนิสสย ปจ. = นิสสย ปัจจัย
- ๒) วัตถุปุระชาต ปจ. = ปุระชาต ปัจจัย
- ๓) ปุระชาตินทรีย ปจ. = อินทรีย ปจ. (-หทยวัตถุ)
- ๔) วัตถุปุระชาตวิปยุตต ปจ. = วิปยุตต ปัจจัย
- ๕) วัตถุปุระชาตัตถิ ปจ. = อตถิ ปัจจัย
- ๖) วัตถุปุระชาตอวิกต ปจ. = อวิกต ปัจจัย

** ถ้า ร - น ในปวัตติกาล เป็น วัตถุปุระชาตชาติ ถ้ารู้ว่าเป็น วัตถุปุระชาต. ได้ทันที ๕ ปัจจัย คือ ๑ - ๖ เว้นข้อ ๓ ปุระชาตินทรีย.
** ถ้า รูป มี หทยวัตถุ ได้ ๕ ปจ. (๑, ๒, ๔-๖)
** ถ้า รูป ไม่มี หทยวัตถุ ได้ ๖ ปจ. (เพิ่มข้อ ๓)

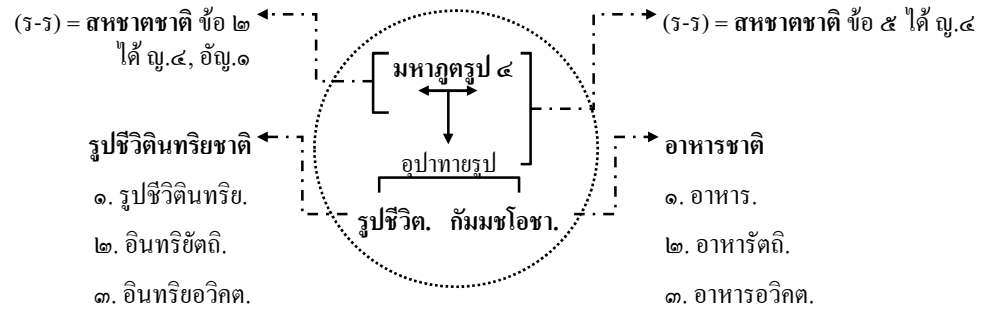
๕) ปัจลาชาตชาติ มี ๔ ปัจจัย ** น - ร ในปวัตติกาล (รูป ที่เกิดจาก ๔ สมภูฐาน)

- ๑) ปัจลาชาตปัจจัย
- ๒) ปัจลาชาตวิปยุตตปัจจัย
- ๓) ปัจลาชาตัตถิปัจจัย
- ๔) ปัจลาชาตอวิกตปัจจัย

อธ. จิต ๘๕ (-อรุปวิปาก.๔), ๕๒ ที่เกิดหลังๆ --> จตุสมภูฐานิกรูป ที่เกิดก่อน + กำลังตั้งอยู่

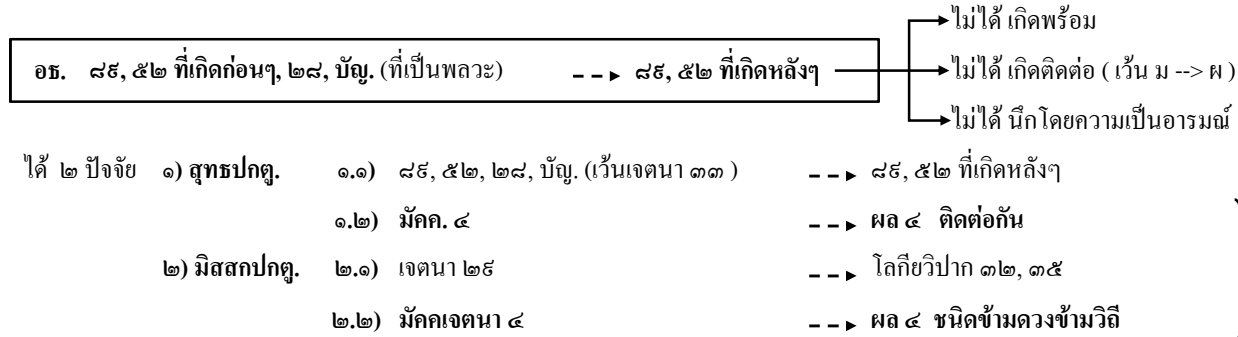
มีอยู่ = อตถิ
ยังไม่ปราศจากไป = อวิกต

๖) อาหารชาติ และ ๗) รูปชีวิตินทรียชาติ มีอย่างละ ๓ ปัจจัย

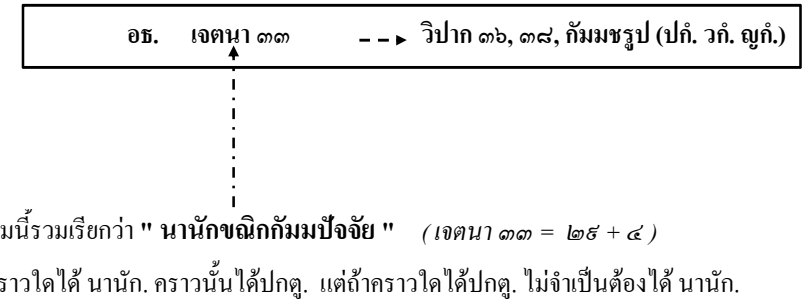

สรูปปัจจัยรวม	๓ ชาติ ๑.สหชาตชาติ,	๒.รูปชีวิตินทรียชาติ	๓.อาหารชาติ
	↓	↓	↓
	๑๑ ปัจจัย	๕ ปัจจัย	๓ ปัจจัย

๘) ปกตูปนิสสยชาติ มี ๑/๒ ปัจจัย

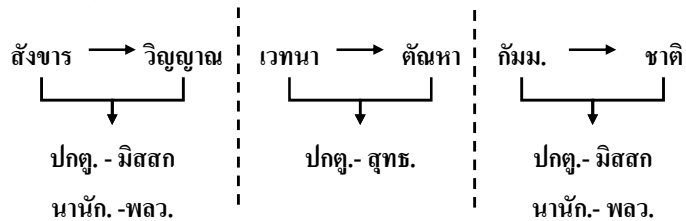

๘) นานักขณิกกัมมชาติ มี ๑ ปัจจัย

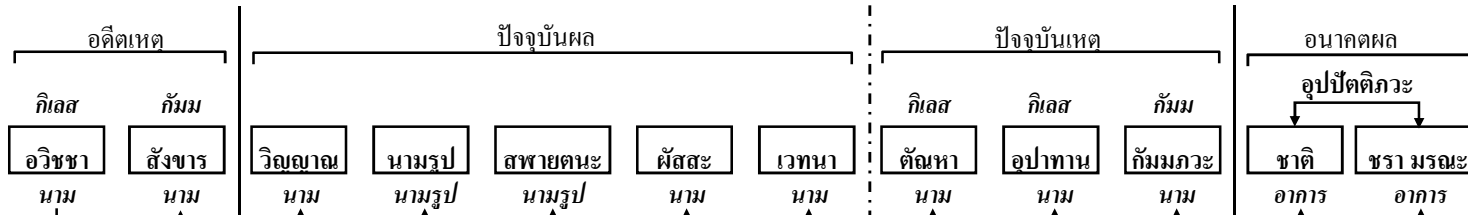

<p>เป็นบัญญัติ เป็นอารมณ์ (ผู้รู้)</p> <p>เรื่องราว นึกถึง โทสะ</p> <p>เป็นปกตฺ. ไม่ต้องนึก เป็นคนโทสจริต เกิดบ่อยๆ</p>	<p>สุตฺรปกตฺ. ข้อ ๑.๒ --> ม.๔ --> ผ.๔ ติดต่อกันได้</p> <p>มัคควิถี > ภ น ท ม ปริ อ นุ โค</p> <p>มิสสกปกตฺ. ข้อ ๒.๒</p> <p>ผลสมวัตติวิถี > ภ น ท ม นุ นุ นุ นุ</p> <p>ม.๔ --> ผ.๔ ข้ามดวงข้ามวิถีได้</p>	<p>๓ ชาติ - นานักขณิกกัมมชาติ, ปกตูปนิสสยชาติ, อนันตรชาติ</p> <p>๘ ปัจจัย - นานักขณิกกัมมปัจจัย, สุตฺรปกตฺูปนิสสยปัจจัย, ปกตูปนิสสย นานักขณิกกัมมปัจจัย, อนันตร. ๕ ปัจ.(-อาเส.)</p> <p>๒ ชาติ - นานักขณิกกัมมชาติ, ปกตูปนิสสยชาติ</p> <p>๒ ปัจจัย - นานักขณิกกัมมปัจจัย, สุตฺรปกตฺูปนิสสยปัจจัย,</p>
--	--	--

✓ ในปัจจุจสมุปบาท

✓ การสงเคราะห์ ๕ ชาติในปฏิจสงมูปบาท

๕ ชาติ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	อุปายาส	รวม	วิธีจำ
๑) สหชาติชาติ	สห.		สห.	สห.	สห.	สห.		สห.	สห.			อุปายาส	๗	- อยู่ในสังเขปเดียวกัน เว้นอาการ
๒) อารัมมณชาติ	อา.							✓	อา.			โทมนัส	๒	} ระหว่าง กิลสวิภูฏ - กัมมวิภูฏ
๓) อนันตรชาติ	นัน.							✓	นัน.			ทุกข	๒	
๔) วัตตูปุเรชาติชาติ				วัต.	วัต.							ทุกข	๒	- อช.ของปัจฉัยธรรมเป็น นร.
๕) ปัจฉยชาติชาติ				ปัจ.								ปริเทว	๑	} นามรูป กับ สฬายตนะ
๖) อาหารชาติ				หา.								โสภ	๑	
๗) รูปชีวิตินทริยชาติ				รูป.								โสภ	๑	
๘) ปกตูปนิสสยชาติ	ปก.	ปก.	ปก.	×	×	×	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	ปก.	๘ / ๕	- ยกเว้นที่เป็นปัจจุบันผล
๙) นานักขณิกกัมมชาติ		นา								นา		ปก.	๒	- อช.ของปัจฉัยธรรมเป็นกัมม.

ย้าย นามรูป, สฬายตนะ, ผัสสะ เป็นปัจฉัย ไม่ได้ ปกตูปนิสสยชาติ
(นามรูป --> สฬายตนะ / สฬายตนะ --> ผัสสะ / ผัสสะ --> เวทนา)

ไม่มี อช.ปรมัตต์รับรอง ฉะนั้น แสดงโดยพระอภิธรรม
ไม่ได้อำนาจปัจฉัยใดๆ แต่ถ้าแสดงโดยพระสูตรได้ ปกต.

✓
ในหลักสูตรแสดงไว้ ๒ ชาติเท่านั้นคือ สหชาติ. กับปกต.
แสดงเพิ่มได้อีก ๒ ชาติคือ อารัมมณชาติ และอนันตรชาติ

✓ **กฎแฉ** การหาอำนาจปัจจัย (ชั้นมัชฌิมโท)

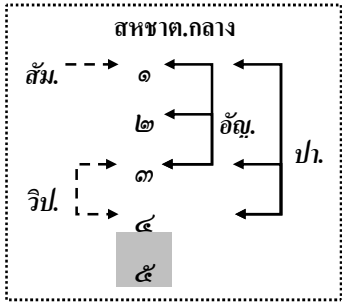
๑) ดูว่ากำลังแสดงในองค์ปฏิจสมุปบาทคู่ใด โดยใช้หลักพอสังเขป คือ

- สห. = สังเขปเดียวกัน ยกเว้นอาการ แสดงได้ ๑ คู่
- อา. } = แสดงระหว่าง กิเลสด้วยกัน / แสดงได้ ๑ คู่ อวิชา - สังขาร / ตัณหา - อุปาทาน - ภาวะ
- นัน. } กิเลส. - กัมม.
- วัต. = ปจ. เป็นรูป - ปช.เป็นนาม แสดงได้ ๒ คู่ นามรูป-สพายตนะ - ผัสสะ
- ปัจ. = ปจ. เป็นนาม - ปช.เป็นรูป
- หา. } = แสดงได้ ๑ คู่ นามรูป-สพายตนะ
- รูป. } = ปจ. เป็นรูป - ปช.เป็นรูป
- ปก. = เว้น ปจ.เป็นนามรูป, สพายตนะ, ผัสสะ
- นา. = ยกเจตนากรรม แสดงได้ ๒ คู่ ระหว่าง สังขาร - วิญญาณ / กัมม - ชาติ

๒) ดูว่ามีประโยชน์เหล่านี้แสดงอยู่หรือไม่ (เพื่อความมั่นใจ / ยืนยันตามข้อ ๑)

- สห. = " เกิดพร้อม / ประกอบกับตน / ปฏิสนธิกาล "
- อา. = " โดยความเป็นอารมณ์อย่างสามัญ / โดยฝักใฝ่ "
- นัน. = " ที่เกิดติดต่อกัน โดยไม่มีระหว่างกัน "
- วัต. = " รูปที่เกิดก่อนๆ และตั้งอยู่ช่วยนามเกิดหลังๆ / ปวัตติกาล "
- ปัจ. = " นามที่เกิดหลังๆ ช่วยรูปเกิดก่อนๆ และตั้งอยู่ / ปวัตติกาล "
- หา. } = " รูปเป็น ปจ. --> รูปเป็น ปช. "
- รูป. }
- ปก. = " นามเกิดก่อนๆ ช่วยนามเกิดหลังๆ เช่น ตัณหาเกิดก่อนๆ ช่วยกามุปาทาน เกิดหลังๆ "

๓) เมื่อรู้ว่าเป็นชาติใดแล้ว การหาอำนาจปัจจัย โดย คิดจากชาติได้ดังนี้

- สห. = ได้ทันที ๔ คือ **ใหญ่ ๔** (ส. นิ. ถิ. อ.)
- กลาง =
- เล็ก = ดูว่ายกเจตสิกตัวใดขึ้นแสดง
- อา. = ได้ ๑ คือ อารัมมณปัจจัย ถ้า โลกะ รู้ โลกะ เพิ่ม ณา + ญ
- นัน. = ได้ทันที ๕ คือ อนันตร, สมันตร, อนันตรู, นัตถิ, วิกต
- ถ้าแสดง " ขวนะ " เพิ่มอีก ๑ ปัจจัย คือ อาสวนะ
- วัต. = ได้ทันที ๕ คือ วัตถุปุเรชาตนิสสย., วัตถุปุเรชาต., วัตถุปุเรชาตวิป., วัตถุปุเรชาตัตถิ., วัตถุปุเรชาตอวิกต.
- ถ้ายก " วัตถุ ๕ " (จักขุ---กาย) ขึ้นแสดง ให้เพิ่ม ปุเรชาติน
- ถ้ายก " หทยวัตถุ " ขึ้นแสดง ให้เว้น ปุเรชาติน
- ปัจ. = ได้ทันที ๔ คือ ปัจจนาชาต., ปัจจนาชาตวิป., ปัจจนาชาตัตถิ., ปัจจนาชาตอวิกต.
- หา. = ได้ทันที ๓ คือ รูปอาหาร., อาหารัตถิ., อาหารอวิกต
- รูป. = ได้ทันที ๓ คือ รูปชีวิตินทริย., อินทริยัตถิ., อินทริยอวิกต
- ปก. = ได้ ๑ คือ ปกตูปนิสสยปจ.
- นา. = ได้ ๑ คือ นานักขณิกกัมมปจ.

✓ คู่ที่ ๑ อดีตเหตุ = อวิชชา ---> สังขาร

	ปัจจัย > ปัจจัยปัจจุบัน >	อวิชชา			
		อปฺปญฺ.	ปุญฺ.	อาเน.	
๑) สหชาติชาติ	๑๕	๗			
สหชาติชาติใหญ่	4	4			
สหชาติชาติกลาง	4	อัญ.สั.			
สหชาติชาติเล็ก	7	เท.			
๒) อารัมมณชาติ	๘	๓	๑		
๓) อนันตรชาติ	๖	๖			
๔) วัตถุปุระชาตชาติ	๖				
๕) ปัจจชาตชาติ	๔				
๖) อาหารชาติ	๓				
๗) รูปชีวิตินทริยชาติ	๓				
๘) ปกคฺคฺปนีสสยชาติ	๑	๑	๑	๑	
๙) นานักขณิกกัมมชาติ	๑				
รวมชาติ	๕	๔	๒	๑	
รวมปัจจัย	๔๗	๑๕ = ๑๗-อุปนิส.๓+๑			
หลักสูตรหน้า		๔๕			

อวิชชา ---> สังขาร ๓

* ไม่นับ เจตนา ๓๓ มุ่งหมายเพียง เจตนา ๒๕ เว้นเจตนาในมัคค. ๔ เพราะเจตนาในมัคค. ๔ มีแต่การประหารน กพชาติ จนเหลืออย่างมากเพียง ๗ ชาติเท่านั้น

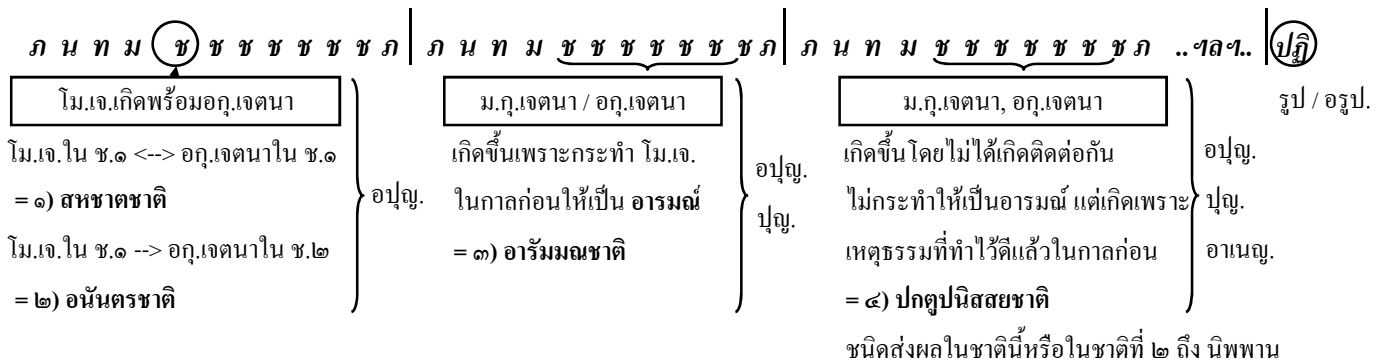
** วิธีเช็คชาติใน อวิชชา ---> สังขาร ทำไม่ถึงได้ ๔ ชาติ

๑. สห. ✓ ทั้งอวิชชา และสังขาร ๓ อยู่ในสังขเปเดียวกัน
๒. อา. ✓ เป็นการแสดงระหว่าง กิเลส กับ กิเลส
๓. นัน. ✓ เมื่อเป็นอารมณ.ได้ก็ต้องเป็นอนันตร.ด้วย เพราะมุ่งหมายเอาชวานะ เพื่อต้องการให้ได้ใน อาเสวนปัจจัย
๔. วัตถุ. ✗ ต้องยก รูปก่อนๆ ---> นามหลังๆ ถึงจะเป็น วัตถุปุเร.
๕. ปัจ. ✗ ต้องยก นามหลังๆ ---> รูปก่อนๆ ถึงจะเป็น ปัจจชาต.
๖. หา. ✗
๗. รูป. ✗ } ต้องยก รูป ---> รูป จึงจะเป็น อาหาร.และรูปชีวิติน.
๘. ปก. ✓ เป็นการแสดงถึง นามก่อนๆ ---> นามหลังๆ
๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม ที่เกิดต่างขณะกัน

คำถาม - อวิชชา เป็นปัจจัยให้.....ก็ชาติ ก็ปัจจัย ?

- ๑) ..สังขาร ๓ ได้เหมือนกัน.. = ๑ ชาติ ๑ ปัจ.(ปกค.)
- ๒) ..อปฺปญฺ.ที่เกิดพร้อมกันกับตน.. = ๑ ชาติ ๗ ปัจ.(สห.๗)
- ๓) ..อปฺปญฺ. ติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน.. = ๑ ชาติ ๖ ปัจ.(นัน.๖)
- ๔) ..อปฺปญฺ. ✓ แต่ปุญฺ. ✗.. = ๒ ชาติ ๑๓ ปัจ.(สห.๗, นัน.๖)
- ๕) ..ปุญฺ. ✓ แต่อาเนญฺ. ✗.. = ๑ ชาติ ๑ ปัจ.(อา.)
- ๖) ..อปฺปญฺ.+ปุญฺ. ✓ .. = ๒ ชาติ ๒ ปัจ.(อา.,ปกค.)

** แสดงชาติใน อวิชชา ---> สังขาร ๓ โดยวิถี

** วิธีเช็คชาติใน อวิชา ---> ปุญญา. ทำไม่ถึงได้ ๒ ชาติ ๒ ปัจจัย
คือ อารัมมณชาติ, ปกตฺตฺปนีสสยชาติ

๑. สห. ✗ เพราะ โม.เจ. และ ม.กุ.เจตนา ไม่เกิดในจิตดวงเดียวกัน

๒. อา. ✓ ๘๑, ๕๒, ๒๘, บัญ. เป็นอารมณ์ ---> ม.กุ.ส (ผู้รู้อารมณ์)
 ↳ โลกีย.กุ.๑๑, ๓๘ อธิบัติ. ม.กุ.ส = ฌา., ฌ. ✓
 ↳ อกุ.๑๒, ๒๖ สามัญ. ม.กุ.ส ปุญ. ✗
 ๒๕, ๑๔, ๑๔, ๑๔, ๑๒ <--- รูป.กุ.๕ ปุญ. ✗

๓. นัน. ✗

๔. วัต. ✗ ต้องยก ร - น แต่กรณีนี้เป็น น - น

๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น - ร แต่กรณีนี้เป็น น - น

๖. หา. ✗ } ต้องยก ร - ร แต่กรณีนี้เป็น น - น

๗. รูป. ✗

๘. ปก. ✓ เป็นการแสดงถึง นามก่อนๆ ---> นามหลังๆ

๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม ที่เกิดต่างขณะกัน

** วิธีเช็คชาติใน อวิชา ---> อปุญญา. ทำไม่ถึงได้ ๔ ชาติ ๑๕ ปัจจัย
คือ สห. ๗ ปจ., อารัมมณ. ๑ ปจ., อนันตร. ๖ ปจ. ปกตฺ. ๑ ปจ.
รวมเป็น ๔ ชาติ ๑๕ ปัจจัยแม่ (๑๗ ปัจจัยย่อย)

๑. สห. ✓ โม.เจ. กับ อกุ.เจ.เกิดพร้อมกันในจิตดวงเดียวกันได้
ได้ ๗ ปจ. = ฌ.๔-ส.นิ.ถิ.อ / อัญ.ส. / เหน.

๒. อา. ✓ อวิชา (เป็นอารมณ์) <--- อกุ.เจตนา (ผู้รู้อารมณ์)
 ↳ โม.เจ. ที่ในอกุ.๑๒ ↳ เจตนา (โล โท โม)
 ↳ โลก. ↳ โล นึกถึงโล (อธิบัติ) = ฌา.+ฌ.
 ↳ โลกนี่ถึงโท (สามัญ) = อารัมมณปจ.
 ↳ โทส. ↳ โท นึกถึงโท / โม (สามัญ) = อารัมมณปจ.
 ↳ โมห. ↳ โม นึกถึง โล โท โม (สามัญ) = อารัมมณปจ.
 สรุปรวมได้ ๓ ปจ. อารัมมณ. อารัมมณวิปติ. อารัมมณูปนิสสย.

๓. นัน. ✓ ได้ ๖ ปจ.แบบอาเสวน. (-ปกตฺ.)

** วิธีเช็คชาติใน อวิชา ---> อาเนญ. ทำไม่ถึงได้ ๑ ชาติ ๑ ปัจจัย

๑. สห. ✗ โม.เจ.และอรุ.กุ.เจ. ไม่เกิดพร้อมกันในจิตดวงเดียวกัน จึงไม่เป็นสหชาติชาติ

๒. อา. ✗ อาเนญ. มีอารมณ์เฉพาะตน ดังนั้น วัตถุจึงไม่เป็นอารมณ์ของอาเนญชา. ได้เลย
 อารัมมณ. ผู้รู้อารมณ์
 กสิณฆาภิมาภาส <--- อากา.
 อากาสาัญญา. <--- วิญ.
 นัตถิกาวะ. <--- ภิญ.
 อากิญจัญญา. <--- เนว.
 ** ถน ท ม ปริ อ นุ โค อากาสา.
 มีอารมณ์อากาสา. ขณะเข้ามานเท่านั้น
 เมื่อออกจากมานแล้ว ไปคิดถึงอารมณ์อากาสา.อีก
 ได้อารมณ์เป็น ม.กุ. แบบสามัญ เท่านั้น

๓. นัน. ✗ เกิดไม่พร้อมไม่ติดต่อกัน

๔. วัต. ✗

๕. ปัจ. ✗

๖. หา. ✗

๗. รูป. ✗

๘. ปก. ✓

๙. นา. ✗

* เวลาตอบทั้ง ๑๕ ปจ. ใช้สูตร ๑ - ๕, ๑๒, ๑๕, ๒๑ - ๒๔

๑. เหตุ ๗.อัญ. ๑๒.อาเส. ๒๑.อัตถิ.

๒.อา. ๘.นิส. ๑๕.สัม. ๒๒.นัตถิ.

๓.อธิป. ๙.อุป. ๒๓.วิกต.

๔.นัน. ๒๔.อวิคต.

๕.สมนัน.

๖.สห.

๔. วัต. ✗ ต้องยก ร - น แต่กรณีนี้เป็น น - น

๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น - ร แต่กรณีนี้เป็น น - น

๖. หา. ✗ } ต้องยก ร - ร แต่กรณีนี้เป็น น - น

๗. รูป. ✗

๘. ปก. ✓ เป็นการแสดงถึง นามก่อนๆ ---> นามหลังๆ

๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม ที่เกิดต่างขณะกัน

๓. นัน. ✗ เกิดไม่พร้อมไม่ติดต่อกัน

๔. วัต. ✗

๕. ปัจ. ✗

๖. หา. ✗

๗. รูป. ✗

๘. ปก. ✓

๙. นา. ✗

** ในปฏิจสงมฺพบาท ที่มีองค์ธรรมและอำนาจปัจจัยใกล้เคียงกันมีอยู่ ๓ คู่ คือ

๑) อดีตเหตุ ๒ องค์ ๑ คู่ คือ อวิชา ---> สังขาร ๒) ปัจจุบันเหตุ ๓ องค์ ๒ คู่ คือ ตัณหา ---> อุปาทาน, อุปาทาน ---> ภาวะ ได้ ๔ ชาติ คือ ๑.สหชาติ. ๒.อารัมมณ. ๓.อนันตร. ๔.ปกตฺ.

✓ **คู่ที่ ๒ ปัจจุบันเหตุ = คัมหา ---> อุปาทาน**

ปัจจัย > ปัจจุบัน >	คัมหา		
	กาม.	อุป.๑	อุป.๒
๑) สห. ๑๕		๓	
ใหญ่ 4		4	
กลาง 4		อัญ.สั.	
เล็ก 7		เท.	
๒) อ. ๘	✓		
๓) นัน. ๖	✓		
๔) วิต. ๖			
๕) ปัจ. ๔			
๖) ห. ๓			
๗) รูป. ๓			
๘) ปก. ๑ ๑ ๑			
๙) น. ๑			
รวมชาติ ๕ ๑ ๒			
รวมปัจจัย ๔๗		๘	
หลักสูตรหน้า		๑๑๑	

* ชาติ + ปัจจัย ตามหนังสือ น. ๑๑๑

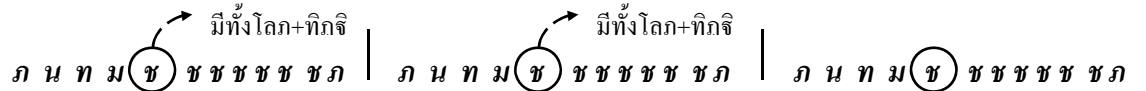
** ✓ แสดงเพิ่มจากหนังสือ

คัมหา

- ว่าโดยอารมณ์ มี ๖ คือ รูปคัมหา โภกฐัพพคัมหา ชัมมคัมหา (น.๗๔)
 - ว่าโดยประเภท (อาการที่เป็นไป) มี ๓ คือ กามคัมหา, ภวคัมหา, วิภวคัมหา (น. ๗๖)
 - ว่าโดยพิสดาร มี ๑๐๘ คือ ๓๖ + ๓๖ + ๓๖ (น.๗๘-๗๙)
(อารมณ์ ๖ ที่กำลังมาปรากฏทางทวารทั้ง ๖ รวม ๓๖ x คัมหา ๓ = ๑๐๘)
 - ว่าโดยองค์ธรรม คือ โลกเจ. ---> โลกมุลจิต ๘
- * โล ช่วย โล เกิดในจิตดวงเดียวกันไม่ได้ ต้องเป็น โล เกิดก่อนๆ ช่วย โล เกิดหลังๆ (ข้ามดวงข้ามวิถี) จึงช่วยได้

อุปาทาน

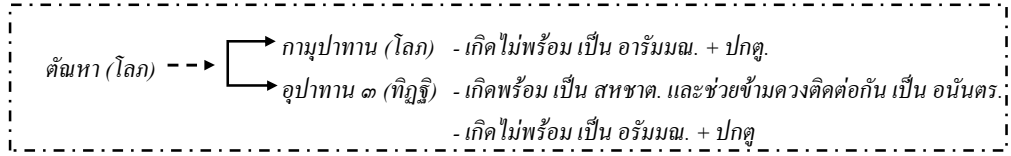
- มี ๔ คือ ๑ กามุปาทาน ยึดมั่นในวัตถุกามทั้ง ๖ ได้แก่ โลกเจ. ในโลกมุล.๘ (น.๘๑)
- ๒ ทิฏฐุปาทาน ยึดมั่นในความเห็นผิด ได้แก่ ทิฏฐิเจ (-ศีลัพพ., สักกาย.)
- ๓ สิลัพพตูปาทาน ยึดมั่นในการปฏิบัติผิด ได้แก่ สิลัพพตทิฏฐิ
- ๔ อัตตวาหุอุปาทาน ยึดมั่นในจันทร์ ๕ ของตน+คนอื่น ได้แก่ สักกายทิฏฐิ
- ว่าโดยองค์ธรรม คือ โลก + ทิฏฐิ

- โลก ที่ชื่อว่า คัมหา
- ทิฏฐิ ที่ชื่อว่า อุปาทาน ๓
- (๑) เกิดพร้อมกันในดวงเดียวกันได้ เป็น สหชาติ (น.๑๑๑ ข้อ.๒)
- ยก โลก ใน ช.๑ ช่วย ทิฏฐิ ใน ช.๒
- ยก โลก ใน ช.๒ ช่วย ทิฏฐิ ใน ช.๑
- (๒) ช่วยข้ามดวงติดต่อกัน เป็น อนันตรชาติ (ต้องแสดงเพิ่ม หลักสูตรไม่มี)

- โลก ที่ชื่อว่า กามุปาทาน
- ทิฏฐิ ที่ชื่อว่า อุปาทาน ๓
- (๓) ได้กระทำคัมหาให้เป็นอารมณ์ เป็น อารัมมชาติ
- (ต้องแสดงเพิ่ม หลักสูตรไม่มี)

- โลก ที่ชื่อว่า กามุปาทาน
- ทิฏฐิ ที่ชื่อว่า อุปาทาน ๓
- (๔) เกิดขึ้นเพราะเหตุกรรมที่ทำให้ไว้แล้ว ในกาลก่อน โดยไม่ได้ฝึกฝนเป็นอารมณ์ เป็น ปกตุนิสสยชาติ (น.๑๑๑ ข้อ.๑, ๓)

* แสดงตามหนังสือ น. ๑๑๑

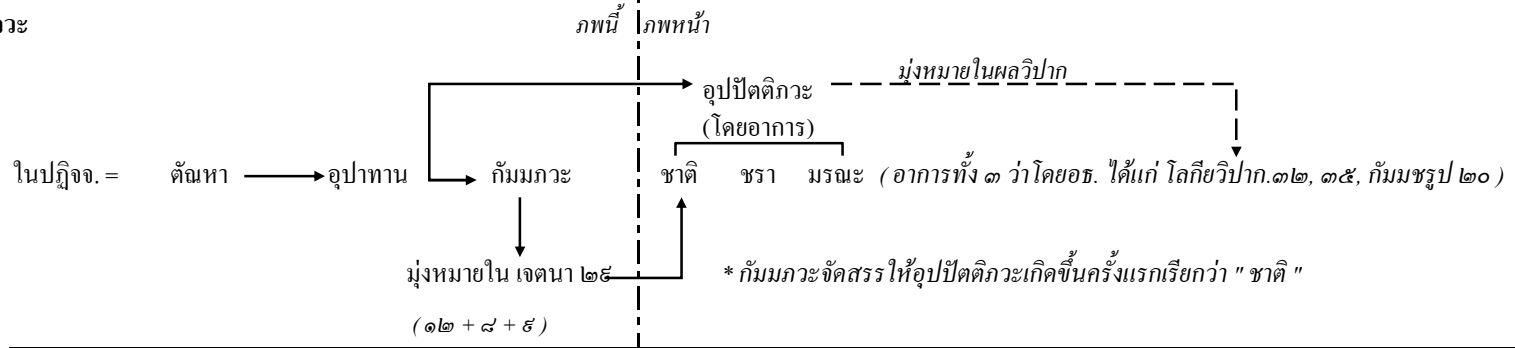
- ข้อ.๑ คัมหาที่เกิดก่อนๆ --> กามุปาทานที่เกิดหลังๆ ได้ ๑ ปัจจัย คือ ปกตุนิสสยปจ.
- ข้อ.๒ คัมหา --> ทิฏฐุปาทาน สิลัพพตูปาทาน อัตตวาหุอุปาทาน ที่เกิดพร้อมกันกับตน ได้ ๗ ปัจจัย คือ สหชาติชาติ - ใหญ่ ๔ ก.๒ ส.๑ (ส. นิ. ถิ. อ. / อัญ. สัม. / เทศ)
- ข้อ.๓ คัมหาที่เกิดก่อนๆ --> อุปาทาน ๓ (-กาม) ที่เกิดหลังๆ ได้ ๑ ปัจจัย คือ ปกตุนิสสยปจ.

** แสดงเพิ่มเติมจากหนังสือ

- ข้อ.๔ คัมหา --> อุปาทานทั้ง ๔ โดยกระทำให้เป็นอารมณ์ ได้ ๑ ชาติ ๒ ปัจจัย คือ อารัมมณชาติปจ. อารัมมณูปนิสสยปจ.
- ข้อ.๕ คัมหา --> อุปาทาน ๓ (-กาม) โดยเกิดติดต่อกันโดยไม่มีระหว่างกัน ได้อันตรชาติ ๖ ปัจจัย คือ อนันตร. สมันตร. อนันตรู. อาเสวน. นัตถิ., วิต.

✓ **คู่ที่ ๓ ปัจจุบันเหตุ = อุปาทาน ---> ภาวะ**

ปัจจัย >		อุปาทาน
ปัจจัยอุปบัน >		ภาวะ
๑) สห.	๑๕	๘
ใหญ่	4	4
กลาง	4	อัญ.สั.
เล็ก	7	เท.มัค.
๒) อา.	๘	๑,๓
๓) นัน.	๖	๖
๔) วัต.	๖	
๕) ปัจ.	๔	
๖) หา.	๓	
๗) รูป.	๓	
๘) ปก.	๑	๑
๙) นา.	๑	
รวมชาติ	๕	๔
รวมปัจจัย	๔๗	๑๖ = ๑๕+มัค
หลักสูตรหน้า		๑๒๒

ภาพวิถี	ภพก่อน	ภพนี้	ภพหน้า
๒) อา.	๘	๑,๓	๑,๓
๓) นัน.	๖	๖	๖
๔) วัต.	๖		
๕) ปัจ.	๔		
๖) หา.	๓		
๗) รูป.	๓		
๘) ปก.	๑	๑	๑
๙) นา.	๑		
รวมชาติ	๕	๔	๔
รวมปัจจัย	๔๗	๑๖ = ๑๕+มัค	๑๖ = ๑๕+มัค
หลักสูตรหน้า		๑๒๒	

กฏเกณฑ์การเกิดภาวะ:

- ภพก่อน:** ก. น. ท. ม. ข. ข. ข. ข. ข. ข. ข. ก. (อุปาทาน (โลก+ทัญญู) (เมื่อ ก. กัมมภาวะเกิดพร้อม) - เกิดพร้อมโดยความเป็น สหชาติชาติ. (น.๑๒๒ ข้อ.๑, ๒) - ช่วยข้ามดวงคิดต่อเป็น อนันตรชาติ (น.๑๒๒ ข้อ.๓)
- ภพนี้:** ก. น. ท. ม. ข. ข. ข. ข. ข. ข. ก. (ม. ก. กัมมภาวะ, อ. ก. กัมมภาวะ) - เหตุธรรมที่ทำไว้ดีแล้วในกาลก่อน โดยไม่ได้นึกเป็นอารมณ์ เป็น ปกตูปนิสสยชาติ (น.๑๒๒ ข้อ.๔)
- ภพหน้า:** ก. น. ท. ม. ข. ข. ข. ข. ข. ข. ก. .. ฯลฯ. (ม. ก. กัมมภาวะ, อ. ก. กัมมภาวะ) - ปรากฏกฏขึ้นเพราะกระทำอุปาทาน ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เป็นอารมณ์ > สามัญ เป็น อารัมมณชาติ (น.๑๒๓ ข้อ.๕) > พิเศษ เป็น อารัมมณชาติ (น.๑๒๓ ข้อ.๖)

* อุป.๔ ในภพก่อน เป็นปจ.ให้ ปกต. ในภพนี้ อุป. ๔ เป็นปจ.ให้ กัมมภาวะในภพนี้ และเป็นปจ.ให้อุปบัติภาวะ (ปกต.)ในภพหน้า

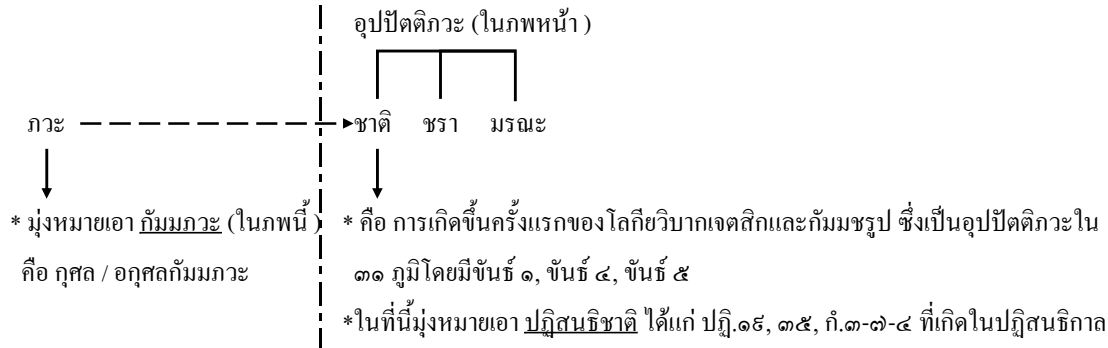
** แสดงตามโจทย์ใน น.๑๒๒ -๑๒๓

- ข้อ.๑ กามุปาทาน --> กัมมภาวะ (อกุ.)ที่ประกอบด้วยตน น-น = สหชาติชาติ ๗ ปัจจัย (ญ.๔ ก.๒ ต.๑ [ส.นิ.ถิ.อ / อัญ.สั. / เท.(โล.)])
- ข้อ.๒ อุปาทาน ๓ (-กามุ) --> กัมมภาวะ (อกุ.)ที่ประกอบด้วยตน น-น = สหชาติชาติ ๗ ปัจจัย (ญ.๔ ก.๒ ต.๑ [ส.นิ.ถิ.อ / อัญ.สั. / มัค.(ทัญญู)])
- ข้อ.๓ อุปาทาน ๔ --> กัมมภาวะ (อกุ.)ที่เกิดติดต่อกับกัมม.ไม่มีระหว่างกัน = อนันตรชาติ ๖ ปัจจัย
- ข้อ.๔ อุปาทาน ๔ --> กัมม.+อุปบัติภาวะ ที่ไม่ได้เกิดพร้อมกันกับตน = ปกตูปนิสสยชาติ ๑ ปัจจัย (ปกตูปนิสสยปัจจัย)
- ข้อ.๕ ในขณะที่ กุ.+อกุ.กัมมภาวะ (โท โม)เกิดขึ้น โดยมีอุปาทานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นอารมณ์อย่างสามัญ = อารัมมณชาติ ๑ ปัจจัย (อารัมมณปัจจัย)
- ข้อ.๖ ในขณะที่ อกุ.กัมมภาวะ (โล) เกิดขึ้น โดยมีอุปาทานอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นอารมณ์อย่างพิเศษ (อธิบดี) = อารัมมณชาติ ๓ ปัจจัย (อารัมมณปจ., อารัมมณอธิปจ., อารัมมณูปนิสสยปจ.)

สหชาติชาติ	
อวิข.-->อุปญ.	= ๗ แบบเหตุ
ค้นหา-->อุป.	= ๗ แบบเหตุ
อุป.-->กัมมภาวะ	
กามุ.	= ๗ แบบเหตุ
อุป.๓	= ๗ แบบมัค.

✓ สันธิ ๓ คู่ที่ ๓ = ภาวะ ---> ชาติ

ปัจจัย >		ภาวะ
ปัจจัยฉบับ >		ชาติ
๑) สห.	๑๕	
ใหญ่	4	
กลาง	4	
เล็ก	7	
๒) อ.	๘	
๓) นัน.	๖	
๔) วัต.	๖	
๕) ปัจ.	๔	
๖) หา.	๓	
๗) รูป.	๓	
๘) ปก.	๑	๑
๙) นา.	๑	๑
รวมชาติ	๕	๒
รวมปัจจัย	๔๗	๒
หลักสูตรหน้า	๑๒๕	

การทำอำนาจปัจจัย เช่นเดียวกับ สังขาร ---> วิญญาณ

** ชาติแสดงโดยนัยต่างๆ มี ๔ อย่าง

๑) ชาติ ว่าโดยประเภท มี ๒

- ๑. นามชาติ = การเกิดขึ้นของ นามธรรม ได้แก่ โลกียวิปาก.๓๒
- ๒. รูปชาติ = การเกิดขึ้นของ รูปธรรม ได้แก่ กัมมชรูป

๓) ชาติ ว่าโดยกำเนิด มี ๔

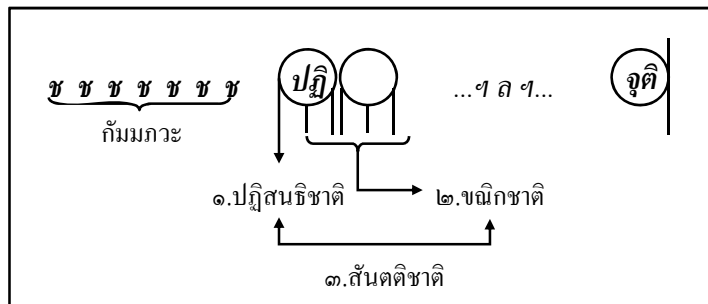
- ๑. ขลาพูชาติ
- ๒. อัณฑชาติ
- ๓. สังเสทชาติ
- ๔. โอปปาทิชาติ

๒) ชาติ ว่าโดยกาล มี ๓

- ๑. ปฏิสนธิชาติ = การเกิดขึ้นครั้งแรกของ ปฏิสนธิจิต ๑๕, เจ.๓๕, กัมมชกลาป ๓-๗-๔ ที่เกิดขึ้นในปฏิสนธิกาล
- ๒. ฌณิกชาติ = การเกิดขึ้นขณะหนึ่งของ จิตแต่ละดวง
- ๓. สันตติชาติ = การเกิดสืบต่อกันตั้งแต่เกิดจนตาย

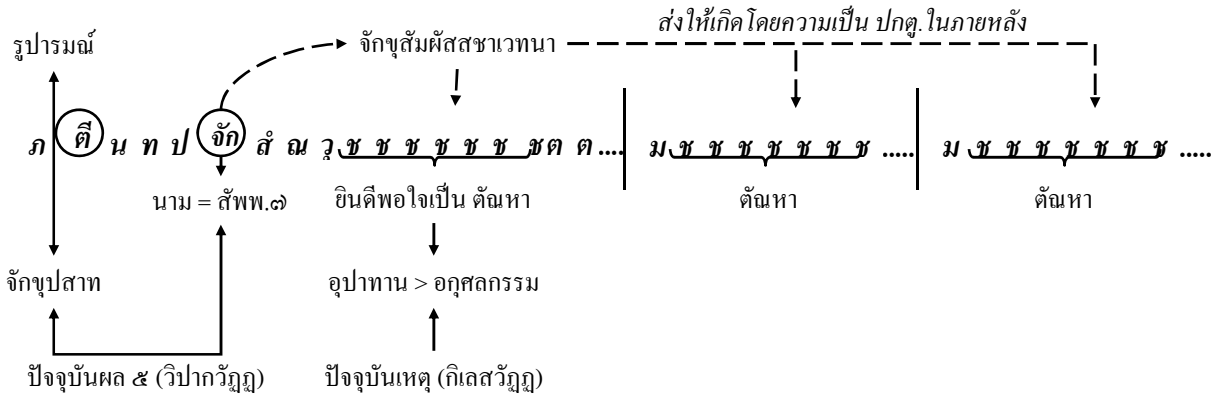
๔) ชาติ ว่าโดยขั้น มี ๓

- ๑. เอกโวการชาติ
- ๒. จตุโวการชาติ
- ๓. ปัญจโวการชาติ

✓ สันธิ ๓ คู่ที่ ๒ = เวทนา ---> ตัณหา

ปัจจัย >		เวทนา
ปัจจัยอุปบัน >		ตัณหา
๑) สห.	๑๕	
ใหญ่	4	
กลาง	4	
เล็ก	7	
๒) อา.	๘	
๓) นัน.	๖	
๔) วัต.	๖	
๕) ปัจ.	๔	
๖) หา.	๓	
๗) รูป.	๓	
๘) ปก.	๑	๑
๙) นา.	๑	
รวมชาติ	๕	๑
รวมปัจจัย	๔๗	๑
หลักสูตรหน้า	๘๐	

* วิธีเช็คชาติใน เวทนา ---> ตัณหา ทำไม่ถึงได้ ๑ ชาติ ๑ ปัจจัย

- ๑. สห. ✗ เพราะแสดงระหว่าง ผลกับเหตุ / วิปากวิญญูกับกิลเสวิญญู
ว่าโดย อธ. เป็นคนละอย่างคือ เวทนาเป็น โลภีย.วิปาก.๓๒ / ตัณหา เป็น โลกมุลจิต ๘
- ๒. อา. ✗ เวทนา ไม่ใช่อารมณ์ของ ตัณหา

รูปารมณ์เป็น อารมณ์ของทั้ง เวทนา และตัณหา

ภ | ตี น ท (ม) ช ช ช ช ช ช ช ช ต ในปัญจทวารวิถี เวทนาเป็นอารมณ์ของตัณหาไม่ได้

เวทนาที่ใน โลภีย.วิ.๓๒ เคยเสวยอารมณ์มาก่อนในอดีต หรืออนาคต

ภ น ท (ม) ช ช ช ช ช ช เวทนามีโอกาสเป็นอารมณ์ของตัณหาได้
โลก.๘

- ถ้าแสดงในปัญจทวารวิถี เป็นอารมณ์ ไม่ได้
- ถ้าแสดงในมโนทวารวิถี ที่ไม่มีอดีตกวางค์ เวทนามีโอกาสเป็นอารมณ์ ได้
จึงไม่นับเป็นปัจจัยได้ เพราะ ถ้าเป็นอารมณ์ได้ต้องเป็นได้ทั้งหมด

- ๓. นัน. ✗ เพราะระหว่าง จักขุกับชวณะ มี ... ส ั ณ ุ ... คั่น
- ๔. วัต. ✗ ต้องยก ร-น แต่ในที่นี้เป็น น-น
- ๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น-ร แต่ในที่นี้เป็น น-น
- ๖. หา. ✗
- ๗. รูป. ✗ } ต้องยก ร-ร แต่ในที่นี้เป็น น-น
- ๘. ปก. ✓ เป็นการแสดงถึง น. ก่อนๆ --> น. หลังๆ
- ๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม แต่ในที่นี้ยกเวทนา

* ปัจจุบันผล คู่ที่ ๑ = วิญญาณ ---> นามรูป

ปัจจัย >		วิญญาณ
ปัจจุบัน >		นามรูป
๑) สห.	๑๕	๑๐
ใหญ่	4	4
กลาง	4	4
เล็ก	7	ทว.อิน.
๒) อา.	๘	
๓) นัน.	๖	
๔) วิต.	๖	
๕) ปัจ.	๔	
๖) หา.	๓	
๗) รูป.	๓	
๘) ปก.	๑	๑
๙) นา.	๑	
รวมชาติ	๕	๒
รวมปัจจัย	๔๗	๑๑
หลักสูตรหน้า	๕๗	

สำนวนปฏิจจนุปบาทแสดงว่า : เจ.๓๕ ที่ประกอบกับโลกียวิปากจิต ๓๒ และกัมมชรูป ปรากฏเกิดขึ้น

เพราะอาศัย กัมมวิญญาณ (กุศล / อกุศล) ในภพก่อนๆ และวิปากวิญญาณ ในภพนี้เป็นเหตุ

สำนวนปฏิฐานได้อำนาจปัจจัย :

วิญญาณเป็นเหตุ

นามรูปเป็นผล

วิญญาณมี ๒ ส่วน

๑) วิปากวิญญาณ (ภพนี้) ได้แก่ โลกียวิปาก.๓๒ (ปฏฺ.+ปวัตติ)

(สห.)

เจตสิก ๓๕ (นาม) ที่ประกอบกับโลกียวิปาก.๓๒ ทั้งในปฏฺ.+ปวัตติ.
รูป มี ๓ อย่าง ๑.ปฏฺสนธิกัมมชรูป (รูปเกิดในปฏฺสนธิกาล)
๒.จิตตชรูป (รูปเกิดในปวัตติกาล)

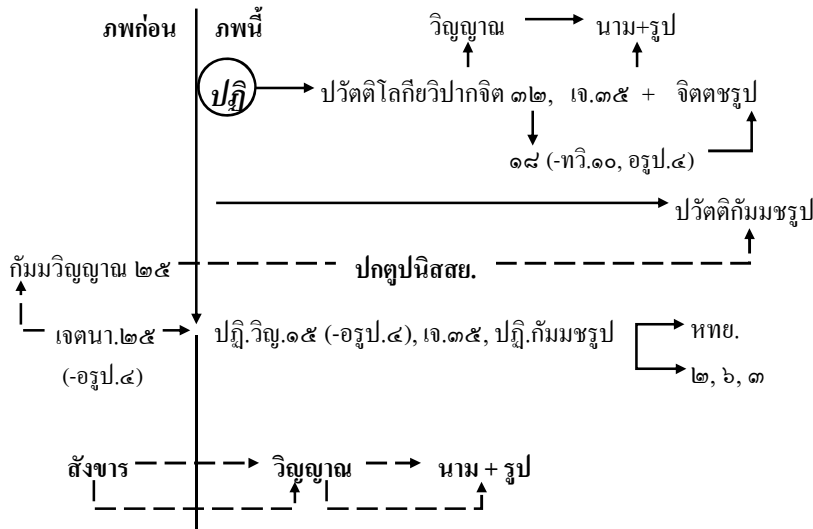
๒) กัมมวิญญาณ (ภพก่อน) ได้แก่ กัมมวิญ.๒๕ (อกุ.๑๒, ม.กุ.๘, รูป.กุ.๕)

(ปกตฺ.)

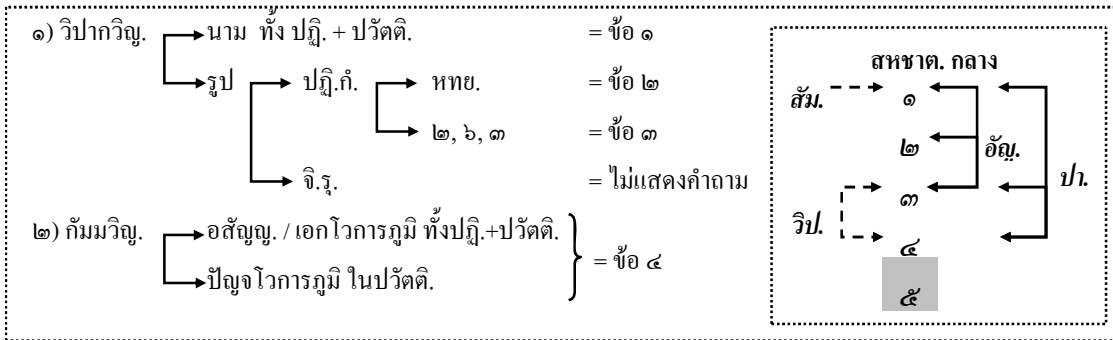
๓.ปวัตติกัมมชรูป (รูปเกิดในปวัตติกาล)

} ได้ ๒ ชาติ
๑๑ ปัจจัย

** แสดงโดยวิถี (ในปีจจโวการภูมิ)

** การหาอำนาจปัจจัย โดยคำถาม (น.๕๑)

ข้อ ๑. วิปากวิญญาน --> นาม คือ เจตสิกที่ประกอบกันกับตน อำนาจปัจจัย คือ สหชาต.

- ๑) คุณาติ = สห. (มีคำว่า "ประกอบกันกับตน") = ญ.๔
- ๒) คุณช่วย = น - น = ก.๓ (อสังข.✓ ปา.✓ สัม.✓ วิป.✗)
- ๓) คุณอธ. = ข้อ ๑ = ๓.๒ (หา. อิน.= วิญ., มนินทริย์) = ๘ ปจ.

ข้อ ๒. ปฏิ. วิญญาน --> หทยวัตถุ อำนาจปัจจัย คือ สหชาต.

- ๑) คุณาติ = สห. (มีคำว่า "ปฏิสนธิ") = ญ.๔
- ๒) คุณช่วย = น - ร = ก.๓ (อสังข.✓ ปา.✓ สัม.✗ วิป.✓)
- ๓) คุณอธ. = ข้อ ๑ แรก = ๓.๒ (หา. อิน.= วิญ., มนินทริย์) = ๘ ปจ.

ข้อ ๓. ปฏิ. วิญญาน --> ปฏิ.ก. (เว้นหทยวัตถุ) อำนาจปัจจัย คือ สหชาต.

- ๑) คุณาติ = สห. (มีคำว่า "ปฏิสนธิ") = ญ.๔
- ๒) คุณช่วย = น - ร (๒, ๖, ๓) = ก.๒ (อสังข.✗ ปา.✓ สัม.✗ วิป.✓)
- ๓) คุณอธ. = ข้อ ๔ = ๓.๒ (หา. อิน.= วิญ., มนินทริย์) = ๘ ปจ.

ข้อ ๔. กัมมวิญญาน (ภพก่อน) --> ประวัติ.ก. ในปัญจโวการภูมิ (ภพนี้) อำนาจปัจจัย คือ ปกต. ปฏิ.+ ประวัติ.ก. ในเอกโวการภูมิ (อสังข.)

- ๑. สห. ✗ จิตในภพก่อน กับรูปในภพนี้ อยู่คนละสังขเป
- ๒. อา. ✗ ประวัติ.ก. ไม่รู้อารมณ์
- ๓. นัน. ✗ ต้องยก น-น แต่ในที่นี้ยก กัมมวิญญ. (ภพก่อน) กับรูป (ภพนี้) เกิดติดต่อกันไม่ได้
- ๔. วัต. ✗ ต้องยก ร-น แต่ในที่นี้เป็น น-ร
- ๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น (หลังในภพนี้) - ร (ก่อนในภพนี้) แต่ในที่นี้เป็น น (ภพก่อน) - ร (ภพนี้)
- ๖. หา. ✗ } ต้องยก ร-ร ในกาลใกล้เคียงกัน แต่ในที่นี้เป็น น-ร
- ๗. รูป. ✗ }
- ๘. ปก. ✗ - ว่าโดยอภิธรรม ปัจจุปปันธรรม ต้องเป็น นาม แต่ในที่นี้เป็น รูป ✓ - ว่าโดยพระสูตร จัดเป็น ปกต. ได้ เพราะอาศัยเหตุธรรมที่ทำให้ไว้แล้ว จึงส่งผลให้มีประวัติ.ก. ได้
- ๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม แต่ในที่นี้ยก กัมมวิญญาน เป็นจิต

๑)	นามคือ <u>เจตสิกชั้นที่ ๓ ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> วิธีคิด <u>ดู ชาติ = สหชาติ</u> [เพราะมีข้อความ " เกิดพร้อมกันกับตน "] <u>ดู ช่วย = น -น</u> [เจตสิกชั้นที่ ๓ (เจ.๓๕) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก ๓๒)] <u>ดู อธ. = สห.ข้อ ๑</u> [<u>อธ.ข้อ ๑ = ๘๘, ๕๒ <--> ๘๘, ๕๒</u>]
๒)	นามคือ <u>อโลภ อโทส อโมห ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียสเหตุวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (อโลภ อโทส อโมห) ---> นายคนะ (โลภียสเหตุวิปาก)</u>]
๓)	นามคือ <u>เจตนา เจ. ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (เจตนา เจ.) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก)</u>]
๔)	นามคือ <u>ผัสสะ เจตนา เจ. ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (ผัสสะ, เจตนา เจ.) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก)</u>]
๕)	นามคือ <u>วิตก วิจารณ์ ปิติ ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ๒๒ (-ทวิ.๑๐) ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (วิตก วิจารณ์ ปิติ) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก ๒๒)</u>]
๖)	นามคือ <u>ชีวิตินทรีย์ เวทนา สัทธา ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (ชีวิตินทรีย์ เวทนา สัทธา) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก)</u>]
๗)	นามคือ <u>วิริยะ สติ ปัญญา ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (วิริยะ สติ ปัญญา) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก)</u>]
๘)	นามคือ <u>เอกัคคตา ที่ประกอบด้วย โลภียวิปาก</u> --> <u>นายคนะ ได้แก้โลภียวิปาก ที่เกิดพร้อมกันกับตน</u> [<u>นาม (เอกัคคตา) ---> นายคนะ (โลภียวิปาก)</u>]

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. - (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x x x x
		๓

๑. สหชาติ. ๒. อัญญมัญญ. ๓. สหชาตนิสสย. ๔. วิปาก. ๕. สัมปยุตต. ๖. อัตตถิ. ๗. อวิตถ.

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๑ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) ✓ x x x x x x
		๘

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๒ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x ✓ ✓ x x x
		๕

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๑ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x ✓ x x x
		๘

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๑ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x x ✓ x
		๘

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๑ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x ✓ x x
		๘

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๒ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x ✓ x ✓
		๕

สหชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๓ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x ✓ ✓ ✓
		๑๐

ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ x	ล. ๖ (เท. ธิ. กัม. หา. อิน. ฉา. มัค.) ✓ x ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	๑๓
-----	--------------------------------------	--	----

ข้อ ๑ - ๘ ได้ปัจจัยรวม

๘) นามคือ เจตสิกชั้นที่ ๓ ที่ประกอบด้วย ปัญญาโวหารปฏิสนธิจิต --> ปัญญาตนะ ใน ปฏิสนธิกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 วิธีคิด คู ชาติ = สหชาติชาติ [เพราะมีการระบุงกาล " ในปฏิสนธิกาล]
คู ช่วย = น - ร [เจตสิกชั้นที่ ๓ ---> ปัญญาตนะ ในปฏิสนธิกาลแห่ง ปัญญาโวหารภูมิ]
คู อธ. = สห.ข้อ ๔ [อธ.ข้อ ๔ = ๓๕, ๕๒ --> ปฏิ.กั. ๒ ๖ ๓, จิร.]

สหชาติชาติ		ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๒ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) x ✓ x ✓	ล.- (เห. ธ. กัม. ทา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x x x x
		๖

* น-ร / ร-น วิป.มาแน่นอน แต่จะเป็นข้อ ๓ / ๔ ต้องดูอีกที, ยกเจ.ชั้นที่ ๓ / ร-น ล.ไม่มาแน่นอน

๙๐) นามคือ เจตสิกชั้นที่ ๓ ที่ประกอบด้วย ปัญญาโวหารวิปาก --> ปัญญาตนะ ใน ปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 วิธีคิด คู ชาติ = ปังชาติชาติ [เพราะ น - ร ในปวัตติกาล]
คู ช่วย = น - ร [เจตสิกชั้นที่ ๓ ---> ปัญญาตนะ ในปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ]

ปังชาติชาติ	ได้ปัจจัยรวม
๑. ปังชาติ. ๒. ปังชาติวิปยุตต. ๓. ปังชาติตัดติ. ๔. ปังชาติอวิคต.	๔

๙๑) รูป คือ ททยวัตถุ --> มนายตนะ ได้แก่ ปัญญาโวหารปฏิสนธิ ๑๕ ใน ปฏิสนธิกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 วิธีคิด คู ชาติ = สหชาติชาติ [เพราะมีการระบุงกาล " ในปฏิสนธิกาล]
คู ช่วย = ร - น [ททยวัตถุ ---> มนายตนะ (ปัญญาโวหารปฏิสนธิ ๑๕ ใน ปฏิสนธิกาล)]
คู อธ. = สห.ข้อ ๓ [อธ.ครั้งแรก ปฏิ.๑๕, ๓๕ --> ททย. = น-ร วิปาก.มา.] [อธ.ครั้งหลัง ททย --> ปฏิ.๑๕, ๓๕ = ร-น วิปาก ไม่มา + เล็ก ก็ไม่มาด้วย]

สหชาติชาติ	ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๒ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ x x ✓
ล.- (เห. ธ. กัม. ทา. อิน. ฉา. มัค.) x x x x x x x	๖

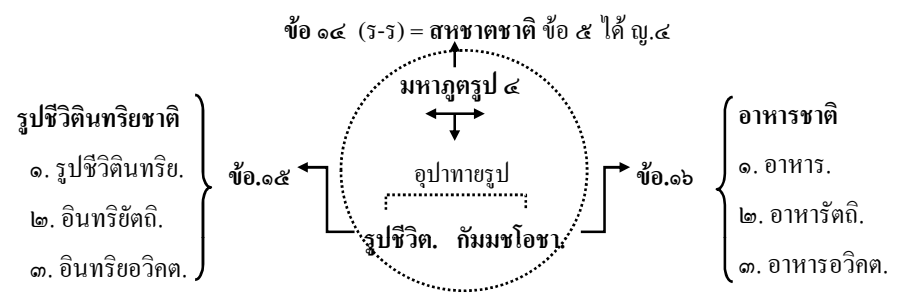
๙๒) รูป คือ ททยวัตถุ ที่เกิดก่อน และกำลังตั้งอยู่ --> มนายตนะ ได้แก่ ปัญญาโวหารวิปาก ๑๘ (-ทวิ.๑๐, อรูป.๔) ใน ปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 วิธีคิด คู ชาติ = วัตถุประเภทชาติ [เพราะ ร - น ในปวัตติกาล] ถ.๒, ฉ.๓, ม.วิ.๘, รูปวิ.๕
คู ช่วย = ร - น [ททยวัตถุ ---> มนายตนะ ในปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ]

วัตถุประเภทชาติ	ได้ปัจจัยรวม
๑. วัตถุประเภทนิสสย. ๒. วัตถุประเภท. ๓. วัตถุประเภทวิปยุตต. ๔. วัตถุประเภทตัดติ. ๕. วัตถุประเภทอวิคต.	๕

๙๓) รูป คือ ปัญญาตนะ ที่เกิดก่อน และกำลังตั้งอยู่ --> มนายตนะ ได้แก่ ทวิ.๑๐ ใน ปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 วิธีคิด คู ชาติ = วัตถุประเภทชาติ [เพราะ ร - น ในปวัตติกาล]
คู ช่วย = ร - น [ปัญญาตนะ ---> มนายตนะ ในปวัตติกาล แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ]

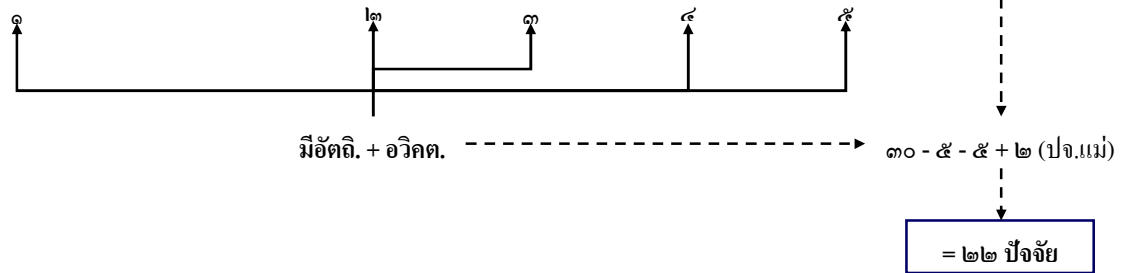
วัตถุประเภทชาติ	ได้ปัจจัยรวม
๑. วัตถุประเภทนิสสย. ๒. วัตถุประเภท. ๓. ปุระชาตินทริย. ๔. วัตถุประเภทวิปยุตต. ๕. วัตถุประเภทตัดติ. ๖. วัตถุประเภทอวิคต.	๖

๙๔) รูป คือ กัมมขมมหาภูตรูป ๔ --> }
 ๙๕) รูป คือ รูปชีวิตินทริย --> } ปัญญาตนะ ที่ตั้งอยู่ในกาลเดียวกับตน ทั้งในปฏิ.+ปวัตติ. แห่ง ปัญญาโวหารภูมิ
 ๙๖) รูป คือ กัมมขโมชา --> } ปัญญาตนะ ที่ตั้งอยู่ในกาลเดียวกับตนและกาลอื่นๆ ในปวัตติ. แห่ง กามภูมิ

* สรุปการหาอำนาจปัจจัยระหว่าง นามรูป - สหายคณะ รวมทั้ง ๑๖ ข้อ

	แสดงระหว่างปัจจัย และปัจจัยอุปบัน	สหราชอาณาจักร				วัตถุประสงค์ชาติ	ปัจฉิมชาติชาติ	อาหารชาติ	รูปชีวิติน - ทริยชาติ	รวมปัจจัย
		ญ.๔	ก.๔	ส.๗	รวม					
๑ - ๘	น - น นาม (เจตสิก) --> มนายนะ	๔	๓(-วิป)	๖(-ธิ)	๑๓	-	-	-	-	๑๓
๙	น - ร นาม (เจตสิก) --> ปัจจัยคณะ (ปฏิสนธิกาล)	๔	๒	-	๖	-	-	-	-	๖
๑๐	น - ร นาม (เจตสิก) --> ปัจจัยคณะ (ปัตติกาล)	-	-	-	-	-	๔	-	-	๔
๑๑	ร - น รูป (หทย.) --> มนายนะ (ปฏิสนธิกาล)	๔	๒	-	๖	-	-	-	-	๖
๑๒	ร - น รูป (หทย.) --> มนายนะ (ปัตติกาล)	-	-	-	-	๕ (-ปุเรชาติ)	-	-	-	๕
๑๓	ร - น รูป (ปัจจัยคณะ) --> มนายนะ (ปัตติกาล)	-	-	-	-	๖	-	-	-	๖
๑๔	ร - ร รูป (กัมมขมมหาภูตรูป ๔) --> ปัจจัยคณะ	๔	-	-	๔	-	-	-	-	๔
๑๕	ร - ร รูป (ชีวิตรูป)	-	-	-	-	-	-	-	๓	๓
๑๖	ร - ร รูป (กัมมชโอชา)	-	-	-	-	-	-	-	๓	๓
		๔	๔	๖	๑๔	๖	๔	๓	๓	๓๐

* ปัจจุบันผล คู่ที่ ๓, ๔ = สพายตนะ ---> ผัสสะ ---> เวทนา

ปัจจัย >		สพาย.	ผัสสะ
ปัจจัยปัจจุบัน >		ผัสสะ	เวทนา
๑) สห.	๑๕	๕	๘
ใหญ่	4	4	4
กลาง	4	3(-วิป)	3(-วิป)
เล็ก	7	ทว.อิน.	ทว.
๒) อา.	๘		
๓) นัน.	๖		
๔) วัต.	๖	๖	
๕) ปัจ.	๔		
๖) หา.	๓		
๗) รูป.	๓		
๘) ปก.	๑		
๙) นา.	๑		
รวมชาติ	๕	๒	๑
รวมปัจจัย	๔๗	๑๕	๘
หลักสูตรหน้า	๖๘	๗๒	

สพายตนะ

อัมมัตตีกายตนะ ๖

๑. จักขยตนะ = จักขุปสาท

๑ ล ๑

๕. กายตนะ = กายปสาท

๖. มนยตนะ = โลภียวิปาก.๑๒

(ร-น)

วัตถุประ

(น-น)

สหชาติ

ผัสสะ ๖

ผัสส ---> โลภียวิปาก.๑๒

๑. จักขุสัมผัสตนะ = ผัสสะ ---> จักขุวิญ.๒

๑ ล ๑

๕. กายสัมผัสตนะ = ผัสสะ ---> กายวิญ.๒

๖. มโนสัมผัสตนะ = ผัสสะ ---> โลภียวิปาก.๑๒

(-ทวิ.๑๐)

เวทนา

เวทนา ---> โลภียวิปาก.๑๒

๑. จักขุสัมผัสตนะเวทนา = เวทนา ---> จักขุวิญ.๒

๑ ล ๑

๕. กายสัมผัสตนะเวทนา = เวทนา ---> กายวิญ.๒

๖. มโนสัมผัสตนะเวทนา = เวทนา ---> โลภียวิปาก.๑๒

(-ทวิ.๑๐)

คู่ที่ ๓ สพายตนะ ---> ผัสสะ ได้ ๒ ชาติ ๑๕ ปจ. (สหชาติ ๕ ปจ., วัตถุประชาติ ๖ ปจ.)

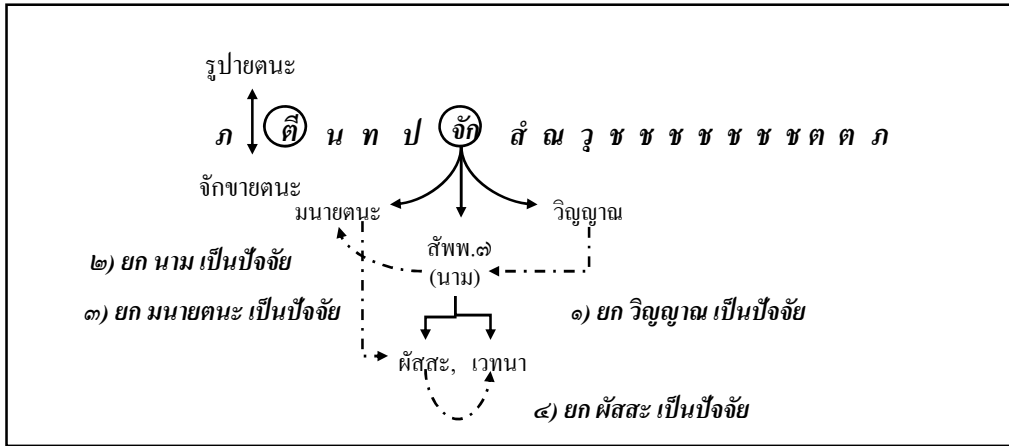
คู่ที่ ๔ ผัสสะ ---> เวทนา ได้ ๑ ชาติ ๘ ปจ. (สหชาติ ๘ ปจ.)

- ๑. สห. ✓ = สัจเจปเดียวกัน ยกเว้นอาการ
 - ๒. อา. ✗
 - ๓. นัน. ✗
 - ๔. วัต. ✓ = ปจ. เป็นรูป - ปย.เป็นนาม
 - ๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น (หลังในภพนี้) - ร (ก่อนในภพนี้)
 - ๖. หา. ✗
 - ๗. รูป. ✗
 - ๘. ปก. ✗ = ยกเว้น ปจ.ที่เป็นนามรูป, สพายตนะ, ผัสสะ
 - ๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม แต่ในที่นี้เป็นวิปาก
- ต้องแสดงระหว่าง กิเลส : กิเลส / กิเลส : กรรม
- ต้องยก ร-ร ในกาลาปเดียวกัน แต่ในที่นี้เป็น น-น

- ๑. สห. ✓ = สัจเจปเดียวกัน ยกเว้นอาการ
 - ๒. อา. ✗
 - ๓. นัน. ✗
 - ๔. วัต. ✗ = ปจ. เป็นรูป - ปย.เป็นนาม
 - ๕. ปัจ. ✗ ต้องยก น (หลังในภพนี้) - ร (ก่อนในภพนี้)
 - ๖. หา. ✗
 - ๗. รูป. ✗
 - ๘. ปก. ✗ = ยกเว้น ปจ.ที่เป็นนามรูป, สพายตนะ, ผัสสะ
 - ๙. นา. ✗ ต้องยกเจตนากรรม แต่ในที่นี้เป็นวิปาก
- ต้องแสดงระหว่าง กิเลส : กิเลส / กิเลส : กรรม
- แต่คู่นี้แสดง วิปาก : วิปาก
- ต้องยก ร-ร ในกาลาปเดียวกัน แต่ในที่นี้เป็น น-น

* แสดงตามหลักสูตร น. ๖๘

สพายตนะ ---> ผัสสะ ---> เวทนา แสดงโดยวิธีจิต

[คู่ที่ ๑] จักขายตนะ ---> เป็นปัจจัยให้จักขุสัมผัส

ข้อ ๑, ๒ วัตถุประสงค์ชาติ

- * ไม่แสดง ททวัตถุ เพราะททวัตถุชื่อว่ารูป แต่ไม่ใช่ อายตนะ
- ** ยังไม่นำรูปายตนะมาคู่ในขณะนี้ เพราะกำลังคู่ อชฌัตติกายตนะ ๖ เท่านั้น

[คู่ที่ ๑] สพายตนะ ---> ผัสสะ | ได้ ๒ ชาติ คือ สหชาตชาติ ๘ ปัจจัย, วัตถุประสงค์ชาติ ๖ ปัจจัย

ข้อ ๑. จักขายตนะ ---> จักขุสัมผัส
ข้อ ๒. โสตายตนะ ---> โสคสัมผัส

↓ ↓

กายายตนะ ---> กายสัมผัส

} ได้ วัตถุประสงค์ชาติ ๖ ปัจจัย คือ

- ๑). วัตถุประสงค์นิสสยปัจจัย
- ๒). วัตถุประสงค์ปัจจัย
- ๓). ปุเรชาตินทรียปัจจัย
- ๔). วัตถุประสงค์วิปยุตตปัจจัย
- ๕). วัตถุประสงค์ติปัจจัย
- ๖). วัตถุประสงค์อวิคตปัจจัย

ข้อ ๓. มนายตนะ (โลกียวิปาก.๒๒ (-ทวิ.๑๐)) ---> มโนสัมผัส ที่ประกอบกับตน
ได้ สหชาตชาติ ๘ ปัจจัย คือ

สหชาตชาติ			ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ ✗	ส. ๒ (เท. ธิ. กัม. ทา. อิน. ฉา. มัค.) ✗ ✗ ✗ ✓ ✓ ✗ ✗	๘

[คู่ที่ ๒] ผัสสะ ---> เวทนา

จักขุสัมผัส ---> จักขุสัมผัส
มโนสัมผัส ---> มโนสัมผัส

} ได้ ๑ ชาติ คือ สหชาตชาติ ๘ ปัจจัย

สหชาตชาติ			ได้ปัจจัยรวม
ญ ๔	ก. ๓ (อัญ. ปา. สัม. วิป.) ✓ ✓ ✓ ✗	ส. ๑ (เท. ธิ. กัม. ทา. อิน. ฉา. มัค.) ✗ ✗ ✗ ✓ ✗ ✗ ✗	๘

* ตารางสรุป ชนิด และปัจจัย กับองค์ ๑๒

ปัจจัย > ปัจจัยฉบับ >	อวิชา			สังขาร	วิญญ.	นาม		รูป		รวม	สพาย.	ผัสสะ	เวทนา	ตัณหา		อุปาทาน	ภาวะ	ชาติ		รวม		
	อุปญ.	ปุญ.	อาณ.	วิญญ.	นามรูป	มนา.	ปัญจา.	มนา.	ปัญจา.		ผัสสะ	เวทนา	ตัณหา	กาม.	อุป.๓	ภาวะ	ชาติ	ชรามณะ	โสภ.๑		คู่	
๑) สหชาติชาติ	๑๕	๓				๑๐	๑๓	๖	๖	๔	๑๔	๕	๘			๓	๘				๓	
สหชาติชาติใหญ่	4	๔				4	4	4	4	4	4	4	4			4	4					
สหชาติชาติกลาง	4	อัญ.สั.				4	3(-วิป)	ปว.วิป.	อัญ.วิป.		4	3(-วิป)	3(-วิป)			อัญ.สั.	อัญ.สั.					
สหชาติชาติเล็ก	7	เท.				ทว.อิน.	6(-ธ.)				6(-ธ.)	ทว.อิน.	ทว.			เท.	เท.มัท.					
๒) อารัมมชาติ	๘	๓	๑														๑,๓				๒	
๓) อนันตรชาติ	๖	๖															๖				๒	
๔) วัตถุปุเรชาติ	๖								๕, ๖	๖	๖	๖									๒	
๕) ปัจจชาติ	๔								๔	๔	๔										๑	
๖) อาหารชาติ	๓									๓	๓										๑	
๗) รูปชีวิตินทรียชาติ	๓									๓	๓										๑	
๘) ปกตูปนิสสยชาติ	๑	๑	๑	๑	๑	๑							๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑	๘, ๙	
๙) นานักขณิกกัมมชาติ	๑				๑													๑			๒	
รวมชาติ	๕	๔	๒	๑	๒	๒	๑	๒	๒	๓	๕	๒	๑	๑	๑	๒	๔	๒	๑	๑	๒๖	
รวมปัจจัย	๔๗	๑๕ = ๑๗-อุปนิส.๓+๑			๒	๑๑	๒๒ = ๓๐-อัติถิ ๕ - อวิกต ๕+๒				๑๕	๘	๑	๘		๑๖ = ๑๕+มัท	๒	๑	๑	๑	หรีอ	
หลักสูตรหน้า		๔๕			๕๓	๕๗	๕๕				๖๘	๗๒	๘๐	๑๑๑		๑๒๒	๑๒๕	๑๓๕	๑๔๔		๒๓	

สันธิ ๑

สันธิ ๒

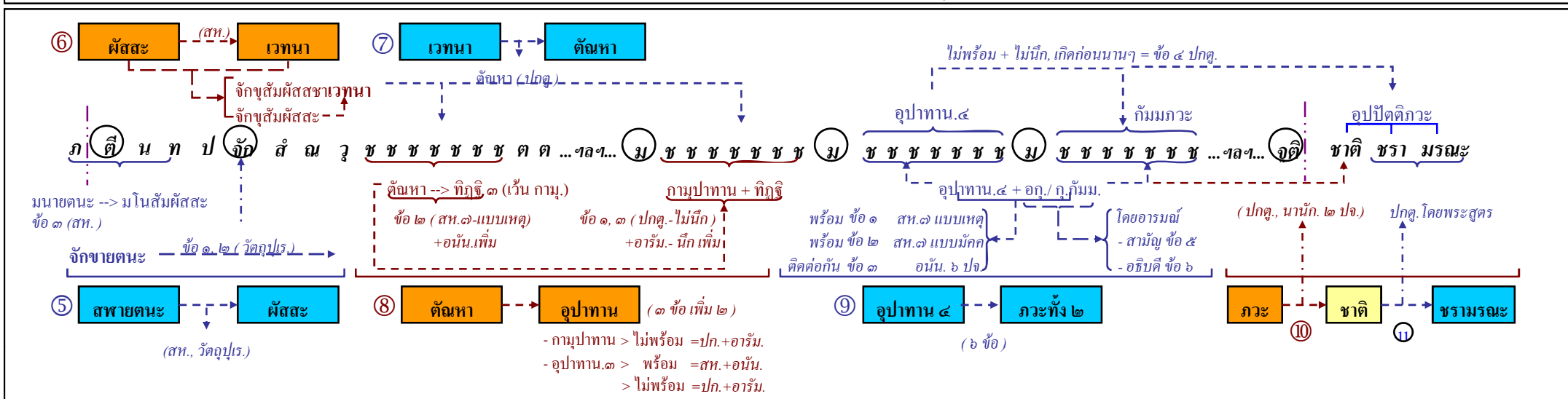
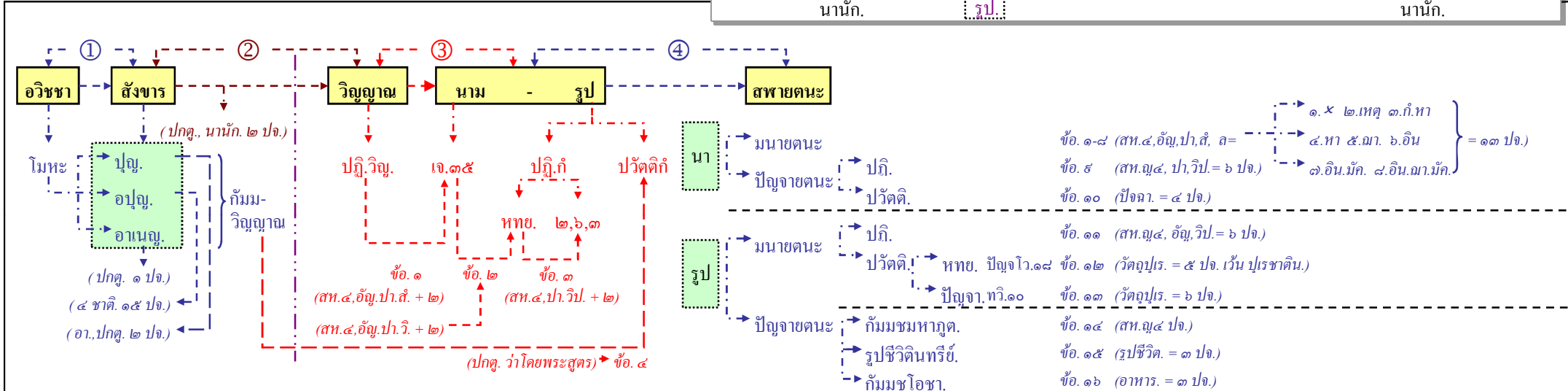
สันธิ ๓

สรุปบาลี ปฏิจอสุมปาท

* คาถาที่ ๓

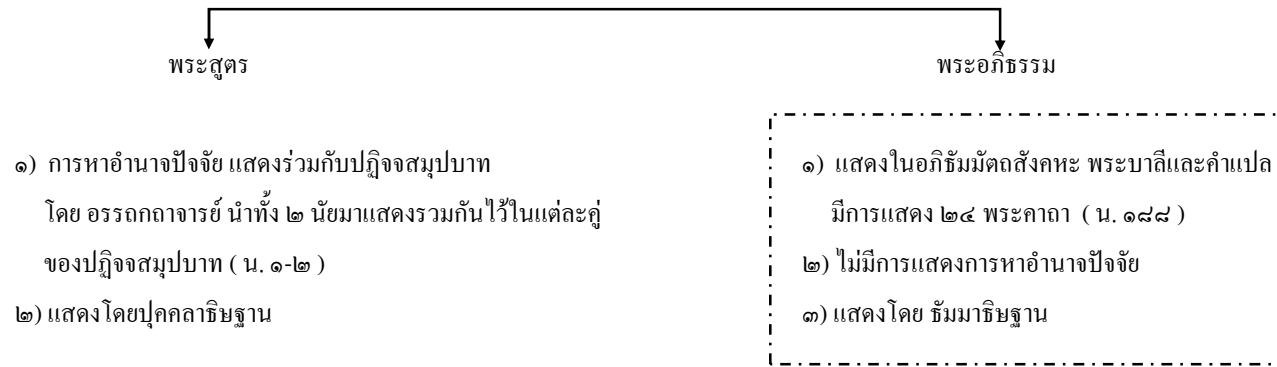
เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ให้ดูประกอบกับหนังสือหลักสูตรในแต่ละคู่

องค์ปฏิจอสุมปาท กับชาติปัจจัย											
อวิชา	สังขาร	วิญญาน	นามรูป	สภาพตนะ	ผัสสะ	เวทนา	ตัณหา	อุปาทาน	ภาวะ	ชาติ	ขรามรณะ
สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน	สน
อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.	อา.
อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน	อนัน
ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.	ปกต.
	นानัก.		รูป							นานัก.	

* ปัจจัย ๒๔ โดยย่อ แสดงบาลีและคำแปล ตามอภิธรรมสังคหะ (น. ๑๘๘)

ปฏิฐานปรกณ์ที่เรียนในชั้นมัธยมโท

* คาถา ๒๔ ในปัจจัย ๒๔ โดยย่อ

- คาถาที่ ๑) แสดงพระบาลีและคำแปลของปัจจัย ๒๔
- คาถาที่ ๒) แสดงคาถาสังคหะปัจจัย ๖ จำพวก
- คาถาที่ ๓) จำพวกที่ ๑ นาม --> นาม
- คาถาที่ ๔) จำพวกที่ ๒ นาม --> นามรูป
- คาถาที่ ๕) จำพวกที่ ๓ นาม --> รูป
- คาถาที่ ๖) จำพวกที่ ๔ รูป --> นาม
- คาถาที่ ๗) จำพวกที่ ๕ บัญญ, นามรูป --> นาม มี ๒ อย่าง อารัมมณ. + อุปนิสสย.
- คาถาที่ ๘) อารัมมณปัจจัย
- คาถาที่ ๙) อุปนิสสยปัจจัย = ฦ รุ ฑู
- คาถาที่ ๑๐) อารัมมณูปนิสสยปัจจัย
- คาถาที่ ๑๑) อนันตรูปนิสสยปัจจัย
- คาถาที่ ๑๒) ปกคูปนิสสยปัจจัย

- คาถาที่ ๑๓) จำพวกที่ ๖ นามรูป --> นามรูป มี ๕ อย่าง คือ
ธ., สห., อัญ., นิส., หา., อิน., วิป., อัตถิ+อวิตถ
- คาถาที่ ๑๔) อธิปติปัจจัย
- คาถาที่ ๑๕) สหชาตปัจจัย
- คาถาที่ ๑๖) อัญญมัญญปัจจัย
- คาถาที่ ๑๗) นิสสยปัจจัย
- คาถาที่ ๑๘) อาหารปัจจัย
- คาถาที่ ๑๙) อินทริยปัจจัย
- คาถาที่ ๒๐) วิปยุตตปัจจัย
- คาถาที่ ๒๑) อัตถิ + อวิตถปัจจัย
- คาถาที่ ๒๒) ปัจจัยโดยย่อจาก ๔๗ --> ๒๔ --> ๔ (อารัมมณ., อุปนิสสย., กัมม., อัตถิ.)
- คาถาที่ ๒๓) แสดงสหชาตรูป
- คาถาที่ ๒๔) ธรรมทั้งหลายที่เป็นไปในปฏิฐานปรกณ์

* คำลาที่ ๑ ปัจจัย ๒๔ และความหมาย (น.๑๘๘)

๑	เหตุป.จ.	ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความ	เป็นเหตุ
๒	อาร์มมณป.จ.	"	เป็นอาร์มณ
๓	อธิปติป.จ.	"	เป็นอธิปติ
๔	อนันตรป.จ.	"	ติดต่อกันไม่มีระหว่างกัน
๕	สมนันตรป.จ.	"	ติดต่อกันไม่มีระหว่างกันทีเดียว
๖	สหชาตป.จ.	"	เกิดพร้อมกัน
๗	อัญญมัญญป.จ.	"	แก่กันและกัน
๘	นิสสยป.จ.	"	เป็นที่อาศัย
๙	อุปนิสสยป.จ.	"	เป็นที่อาศัยที่มีกำลังมาก
๑๐	ปุเรชาตป.จ.	"	เกิดก่อน
๑๑	ปัจฉาชาตป.จ.	"	เกิดทีหลัง
๑๒	อาเสวนป.จ.	"	เสพบ่อยๆ
๑๓	กัมมป.จ.	"	ปรุ้งแต่งเพื่อให้งานต่างๆ สำเร็จลง
๑๔	วิปากป.จ.	"	เป็นวิปาก คือเข้าถึงความสุขและหมดกำลังลง
๑๕	อาหารป.จ.	"	เป็นผู้นำ
๑๖	อินทริยป.จ.	"	เป็นผู้ปกครอง
๑๗	ฌานป.จ.	"	เป็นผู้เพ่งอารมณ์
๑๘	มัคคป.จ.	"	เป็นหนทาง
๑๙	สัมปยุตตป.จ.	"	เป็นผู้ประกอบ
๒๐	วิปยุตตป.จ.	"	เป็นผู้ไม่ประกอบ
๒๑	อตัลป.จ.	"	เป็นผู้ยังมีอยู่
๒๒	นัตตัลป.จ.	"	เป็นผู้ไม่มี
๒๓	วิคตป.จ.	"	เป็นผู้ปราศจากไป
๒๔	อวิคตป.จ.	"	เป็นผู้ยังไม่ปราศจากไป

รวมปัจจัยธรรม ๒๔ ดังกล่าวมานี้แหละ เป็นปฏิฐานนัย ในปัจจัยสังคหะ

* คำลาที่ ๒ คำลาสังคหะที่แสดงถึงปัจจัย ๖ จำพวก (น.๑๘๙)

จธา นามนุต นามสุส	ปลยจธา นามรูปินี
น - น มี ๖ (คาถา ๓)	น - นร มี ๕ (คาถา ๔)
เอกธา ปุณ รูปสุส	รูปี นามสุส เอกธา
น - ร มี ๑ (คาถา ๕)	ร - น มี ๑ (คาถา ๖)
ปลยลุตตตินามรูปานี	นามสุส ทูวิชา ทูย
บนร - น มี ๒ (คาถา ๗)	
ทูยสุส นวธา เจติ	จพพิธา ปจฺจยา ถล ๑
นร - นร มี ๕ (คาถา ๑๓ - ๒๑)	ถล - ถามเพื่อตอบเองไม่ได้ต้องการให้ใครตอบ

จำแนกปัจจัย ๒๔ ออกเป็นพวกๆ คือ

นาม --> นาม	มี ๖ ปัจจัย	} (จำ = ๖ ๕ ๑ , ๑ ๒ ๕)
นาม --> นามรูป	มี ๕ ปัจจัย	
นาม --> รูป	มี ๑ ปัจจัย	
รูป --> นาม	มี ๑ ปัจจัย	
บัญญัติ, นามรูป ทั้ง ๓ --> นาม	มี ๒ ปัจจัย	
นามรูป ทั้ง ๒ --> นามรูป ทั้ง ๒	มี ๕ ปัจจัย	

ปัจจัยธรรมทั้งหลายแบ่งออกเป็น ๖ พวก ดังนี้

น-น	มี ๖	อนัน., สมณัน., นัตติ., วิคต., อาเส., สัมปยุตต.	(จำ = กลุ่มอนันตร. เว้นอนันตร.เพิ่มสัม.)
น-นร	มี ๕	เหตุ., ฌาน., มัคค., กัมม., วิปาก.	(จำ = เหตุ.มัค. + กัม. + ปา.)
น-ร	มี ๑	ปัจฉาชาต.	
ร-น	มี ๑	ปุเรชาต.	
บนร-น	มี ๒	อาร์มมณ., อุปนิสสย.	
นร-นร	มี ๕	อธิปติ., สห., อัญ., นิส., หา., อิน., วิป., อตัล., อวิ.	(จำ = ใหญ่ ๔ + อัญ. วิป. + อ.หา.อิน)

* การหาปัจจัย / ปัจจัยฉบับ ๖ จำพวก (๖ ๕ ๑ , ๑ ๒ ๕)													
๑	เหตุป.จ.	น-นร		๑๓	กัมมป.จ.	น-นร	๑) สห.กัม. > น-นร	๒) นานัก. > น-นร					
๒	อาร์มมณป.จ.	บนร-น		๑๔	วิปากป.จ.	น-นร							
๓	อธิปติป.จ.	นร-นร	๑) สหชาติ. > น-นร	๒) อาร์มมณ. > นร-น	๑๕	อาหารป.จ.	นร-นร	๑) นามอาหาร > น-นร	๒) รูปอาหาร > ร-ร				
๔	อนันตรป.จ.	น-น		๑๖	อินทริยป.จ.	นร-นร	๑) สหชาติ. > น-นร	๒) ปุเรชาติ. > ร-น	๓) รูปชีวิติน. > ร-ร				
๕	สมนันตรป.จ.	น-น		๑๗	ฌานป.จ.	น-นร							
๖	สหชาติป.จ.	นร-นร		๑๘	มัลลป.จ.	น-นร							
๗	อัญญมัญญป.จ.	นร-นร		๑๙	สัมปยุตป.จ.	น-น							
๘	นิสสยป.จ.	นร-นร	๑) สห.นิ. > นร-นร	๒) วัตถุ.นิ. > ร-น	๓) วัตถา.นิ. > ร-น	๒๐	วิปยุตป.จ.	นร-นร	๑) สห.วิป. > นร-นร	๒) วัตถุ.วิป. > ร-น	๓) วัตถา.วิป. > ร-น	๔) ปิจ.วิป. > น-ร	
๙	อุปนิสสยป.จ.	บนร-น	๑) ญ. > นร-น	๒) รุ. > น-น	๓) ตุ. > บนร-น	๒๑	อติป.จ.	นร-นร	๑) สห.ตัต/อวิ. > นร-นร	๒) วัตถุ.ตัต/อวิ. > ร-น	๓) อาร์ม.ตัต/อวิ. > ร-น		
๑๐	ปุเรชาติป.จ.	ร-น	๑) วัตถุ.ปุ. > ร-น	๒) อาร์มมณ.ปุ. > ร-น	๒๔	อวิคตป.จ.	นร-นร	๔) ปิจ.ตัต/อวิ. > น-ร				๕) อาหา.รต/อวิ. > ร-ร	๖) อิน.ชัต/อวิ. > ร-ร
๑๑	ปัจฉาชาติป.จ.	น-ร			๒๒	นัตติป.จ.	น-น						
๑๒	อาเสวนป.จ.	น-น			๒๓	วิคตป.จ.	น-น						

* คำที่ ๓ นาม ---> นาม ๖ ปัจจัย (น.๑๕๐)

- ๑) จิต +เจ. ที่เกิดขึ้นและดับไปโดยไม่มีระหว่างกัน เหล่านี้ --> จิต + เจ. ที่เกิดขึ้นใหม่ติดต่อกัน ด้วยอำนาจแห่ง อนันตรปัจจัย, สมนันตรปัจจัย, นัตติปัจจัย, วิคตปัจจัย
- ๒) ชวณะที่เกิดขึ้นก่อนๆ เหล่านี้ --> ชวณะที่เกิดขึ้นหลังๆ ด้วยอำนาจแห่ง อาเสวนปัจจัย
- ๓) จิต +เจ. ที่เกิดพร้อมกัน เหล่านี้ --> ด้วยอำนาจแห่ง สัมปยุตปัจจัย

(= เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่กันและกัน)

* คำที่ ๔ นาม ---> นามรูป ๕ ปัจจัย (น.๑๕๐)

- ๑) เหตุ ๖ องค์ฌาน ๕ องค์มัลล ๕ เหล่านี้ --> นร ที่เกิดพร้อมกันกับตน ด้วยอำนาจแห่ง เหตุปัจจัย, ฌานปัจจัย, มัลลปัจจัย
- ๒) - เจตนา ที่เกิดพร้อมกัน --> นร ที่เกิดพร้อมกัน อย่างหนึ่ง
- เจตนา ที่เกิดต่างขณะกัน คือ ดับไปแล้วนั้น --> นร ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกรรมที่ดับไปแล้ว อย่างหนึ่ง ด้วยอำนาจแห่ง กัมมปัจจัย อันได้แก่ สหชาติกัมมปัจจัย, นานักกัมมปัจจัย
- ๓) วิปากนามชั้น ๔ --> / --> รูป ที่เกิดพร้อมกัน ด้วยอำนาจแห่ง วิปากปัจจัย

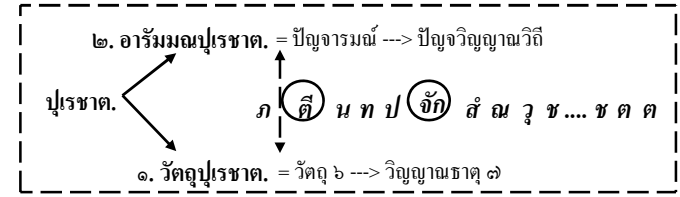
(= เป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่กันและกัน และเป็นปัจจัยช่วยอุปการะแก่...)

* คำที่ ๕ นาม ---> รูป ๑ ปัจจัย (น.๑๕๑)

- จิต +เจ. ที่เกิดหลังๆ เหล่านี้ --> กาย ที่เกิดก่อนๆ ด้วยอำนาจแห่ง ปัจฉาชาติปัจจัย

* **กาลาที่ ๖** รูป ---> **นาม ๑** ปัจจัย

- ๑) **วัตถุทั้ง ๖** --> **วิญญานธาตุ ๗** ในอดีตกาล อย่างหนึ่ง
 - ๒) **อารมณ์ทั้ง ๕** --> **ปัญจวิญญานวิถี** อย่างหนึ่ง
- ด้วยอำนาจแห่ง **ปุเรชาตปัจจัย** อันได้แก่ **วัตถุปุเรชาตปัจจัย, อารัมมณปุเรชาตปัจจัย**

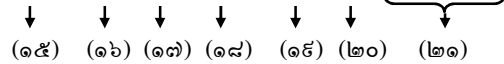

* **กาลาที่ ๗** **บัญญัติ** **นาม รูป ทั้ง ๓** ---> **นาม ๒** **ปัจจัย** ด้วยอำนาจแห่ง

- ๑) **อารัมมณปัจจัย** --> ✓ **กาลาที่ ๘** ในปัจจัย ๒ อย่างนั้น **อารัมมณปจ.** มี ๖ อย่าง โดยประเภทแห่งอารมณ์ มีรูปารมณ เป็นต้น
 - ๒) **อุปนิสสยปัจจัย** --> ✓ **กาลาที่ ๙** ส่วน **อุปนิสสยปจ.** มี ๓ อย่าง คือ
 - ๑) **อารัมมณอุปนิสสยปัจจัย** --> ✓ **กาลาที่ ๑๐** ในอุปนิสสยปัจจัยทั้ง ๓ นั้น อารมณที่พึงกระทำให้อาใจใสเป็นพิเศษ **ชื่อว่า อารัมมณอุปนิสสยปัจจัย**
 - ๒) **อนันตรูปนิสสยปัจจัย** --> ✓ **กาลาที่ ๑๑** **จิต + เจ.** ที่เกิดขึ้นและดับไปโดยไม่มีระหว่างกัน นั้นเอง **ชื่อว่า อนันตรูปนิสสยปัจจัย**
 - ๓) **ปกตูปนิสสยปัจจัย** --> ✓ **กาลาที่ ๑๒**
 - ๑) **อกุศลธรรม มีรากะเป็นต้น**
กุศลธรรม มีศรัทธา เป็นต้น
ความสุขกาย ทุกข์กาย
บุคคล อาหาร อากาศ ที่อยู่
 - ๒) **และกรรมที่มีกำลังอย่างแรงกล้า**
- เหล่านี้ --> **ธรรมทั้งหลาย มีกุศลธรรม เป็นต้น** ซึ่งเกิดอยู่ทั้งภายในและภายนอกตามสมควร ก็ดี
- > **วิภาคนามจันทร์ ก็ดี** **ชื่อว่า ปกตูปนิสสยปัจจัย ทั้งสิ้น**

- สุตธ.	{ ๑) ๘๘ . ๕๒ . ๒๘ . (-เจตนา ๓๓) . บัญ. ---> ๘๘ . ๕๒ (เป็นได้ทั้งภายใน ภายนอก)
	{ มัคค.๔ --> ผล.๔ เกิดติดต่อกัน
- มิสสก.	{ มัคค.๔ --> ผล.๔ ข้ามดวงข้ามวิถี
	{ เจตนา ๒๘ --> โลกีย์วิปาก ๓๒ . ๓๕

* **กาลาที่ ๑๓** นามรูป ---> นามรูป ๕ ปัจจัย (น. ๑๕๒) โดยประเภทแห่งอธิปติ, สหชาติ, อัญญ., นิส., อาหาร., อิน., วิป., อัติ. + อวิคต. (จำ = ใหญ่ ๔ + อัญ.วิป. + อ.ท.อิน)

* **กาลาที่ ๑๔** ในบรรดาปัจจัยทั้ง ๕ นั้น อธิปติปัจจัยมี ๒ ปัจจัย คือ

- ๑) อารมณ์ที่พึงกระทำให้อาใจใส่เป็นพิเศษ --> นาม ด้วยอำนาจแห่ง อารัมมณาธิปติปัจจัย อย่างหนึ่ง
- ๒) องค์อธิปติทั้ง ๔ มีนันทะ เป็นต้น ที่เกิดพร้อมกัน --> นามรูป ที่เกิดพร้อมกัน ด้วยอำนาจแห่ง สหชาติอธิปติปัจจัย อย่างหนึ่ง

วิปยุตตปัจจัย	สหชาติปัจจัย	อัญญมัญญปัจจัย	นิสสยปัจจัย
๑. สหชาติวิป.	<ul style="list-style-type: none"> 1. ๘๕.๕๒ <--> ๘๕.๕๒ 2. มหาภูตรูป ๔ <--> มหาภูตรูป ๔ 3.1 ปฏิ.๑๕.๓๕ <--> หทยวัตถุ 3.2 หทยวัตถุ <--> ปฏิ.๑๕.๓๕ 4 ๗๕.๕๒ --> ปฏิ.กั ๒๖ ๓, จิฐ. 5. มหาภูตรูป ๔ --> อุปาทยรูป ๒๔ 		<ul style="list-style-type: none"> = สหชาตนิสสย. = วัตถุปุเรชาตนิสสย. = วัตถุ ๖ --> วิญญาณธาตุ ๗ (๘๕.๕๒) หทย. --> มโน.๑, กามขวนะ.๒๕, ตทา.๑๑, อภิญ.๒, ๔๔ = วัตถุารัมมณปุเรชาตนิสสย.
๒. วัตถุปุเรชาตวิป.	= วัตถุ ๖ --> วิญญาณธาตุ ๗	1+4 = ๘๕.๕๒ <--> ๘๕.๕๒ --> ปฏิ.กั.๒๖ ๓, จิฐ.	3.1+4 = ๘๕.๕๒ --> ปฏิ.กั ๓๗ ๔, จิฐ.
๓. วัตถุารัมมณปุเร.วิป.	= หทยวัตถุ --> มโน.๑, กามขวนะ.๒๕, ตทา.๑๑, อภิญ.๒, ๔๔	2+5 = มหาภูตรูป ๔ <--> / --> อุปาทยรูป ๒๔	1+3.1+4 = ๘๕.๕๒ <--> / --> ปฏิ.กั.๓๗ ๔, จิฐ.
๔. ปัจจชาตวิป.	= ๘๕.๕๒ --> กาย	3.1+3.2 = ปฏิ.๑๕.๓๕, หทย. <--> ปฏิ.๑๕.๓๕, หทย.	

* **กาลาที่ ๑๕** สหชาติปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ

- ๑) 1+4 = จิต+เจ. <--> / --> รูป ที่เกิดพร้อมกัน อย่างหนึ่ง
- ๒) 2+5 = มหาภูตรูป ๔ <--> / --> อุปาทยรูป อย่างหนึ่ง
- ๓) 3.1+3.2 = ในปฏิสนธิขณะ หทยวัตถุ และวิปากนามขั้น ๔ <-->

* **กาลาที่ ๑๖** นิสสยปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ

- ๑) 1+4+3.1 = จิต+เจ. <--> / --> รูป ที่เกิดพร้อมกัน อย่างหนึ่ง
- ๒) 2+5 = มหาภูตรูป ๔ <--> / --> อุปาทยรูป อย่างหนึ่ง
- ๓) 3.2+วัตถุ ๖ = วัตถุรูป ๖ --> วิญญาณธาตุ ๗ อย่างหนึ่ง

* **กาลาที่ ๑๖** อัญญมัญญปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ

- ๑) 1+4 = จิต+เจ. <--> อย่างหนึ่ง
- ๒) 2+5 = มหาภูตรูป ๔ <--> อย่างหนึ่ง
- ๓) 3.1+3.2 = ในปฏิสนธิขณะ หทยวัตถุ และวิปากนามขั้น ๔ <--> อย่างหนึ่ง

* **กาลาที่ ๒๐** วิปยุตตปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ

- ๑) 3.2, 3.1+4 = ในปฏิสนธิขณะ หทยวัตถุ และจิต+เจ. --> วิปากนามขั้น ๔ --> รูป ที่เกิดพร้อมกัน ด้วยอำนาจแห่ง สห.วิป.อย่างหนึ่ง
- ๒) ปัจจ. = จิต+เจ. ที่เกิดหลังๆ --> กาย ที่เกิดก่อนๆ ด้วยอำนาจแห่ง ปัจ.วิป.อย่างหนึ่ง
- ๓) วัตถุ+วัตถุ. = ในปวัตติกาล วัตถุรูป ๖ --> วิญญาณธาตุ ๗ ด้วยอำนาจแห่ง ปุเร.วิป. อันได้แก่ วัตถุปุเรชาตวิป. และวัตถุารัมมณปุเรชาตวิป.

* **กาลาที่ ๑๘** อาหารมีปัจจัย ๒ อย่าง คือ

- ๑) อาหารที่พึงกระทำให้เป็นคำ --> กาย อย่างหนึ่ง
- ๒) นามอาหารทั้ง ๓ มีผัสสะ เป็นต้น --> นร ที่เกิดพร้อมกัน อย่างหนึ่ง

* **กาลาที่ ๑๙** อินทริยปัจจัย ๓ อย่าง คือ

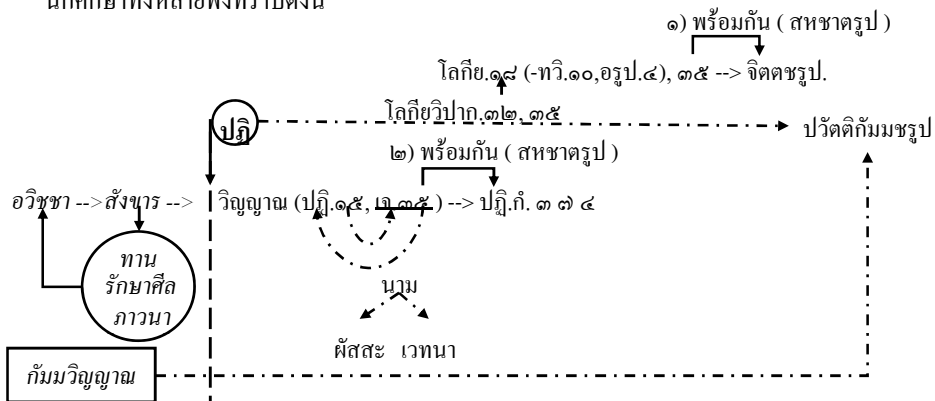
- ส. ๑) นามอินทริย์ อธ.๘ มีชีวิตินทริย์เจ. เป็นต้น --> นร ที่เกิดพร้อมกัน อย่างหนึ่ง
- ปฺ. ๒) ปสาทรูป ๕ --> ปัญจวิญญาน อย่างหนึ่ง
- ฐ. ๓) รูปชีวิตินทริย์ --> อุปาทินนรูป อย่างหนึ่ง

* **กาลาที่ ๒๑** อัถติปัจจัย และอวิคตปัจจัย มีอย่างละ ๕ ดังนี้ คือ

- ส. ๑) โดยความเป็น สหชาตชาติ อย่างหนึ่ง
- วัด. } ๒) โดยความเป็น ปุเรชาตชาติ อย่างหนึ่ง
- อา. } ๓) โดยความเป็น ปัจฉาชาตชาติ อย่างหนึ่ง
- ปิจ. ๔) โดยความเป็น กพพีการอาหาร อย่างหนึ่ง
- หา. ๕) โดยความเป็น รูปชีวิตินทริย์ อย่างหนึ่ง โดยประการทั้งปวง

* **กาลาที่ ๒๓** ในปฏิฐานนัยนี้ที่ว่า **สหชาตรูป** ในสหชาตชาติทั่วไปทั้งหมดนั้น แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง

- ๑) โดยประเภทแห่งจิตตชรูปที่เกิดในปวัตติกาล ๒) และกัมมชรูปที่เกิดในปฏิสนธิกาล
- นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบดังนี้

✓ **กาลาที่ ๒๒** แสดงปัจจัยโดยย่อแล้ว ปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ (๔๗ --> ๒๔ --> ๔) ย่อรวมลงใน

- ๑. อารัมมณปัจจัย ๒. อุปนิสสยปัจจัย ๓. กัมมปัจจัย ๔. อัถติปัจจัย ทั้งสิ้น
- ยกเพียง ๔ ปัจจัยนี้ เพราะสามารถครอบคลุมได้ครบทั้ง ๕ ชาติ คือ

ชาติ	๑.อารัมมณปจ.	๒.อุปนิสสยปจ.			๓.กัมมปจ.		๔. อัถติปจ.					
		ณู	ฐ	ตุ	สท.	น่านัก	ส.	วัด.	อา.	ปิจ.	ทา.	อิน.
๑) สหชาต.					✓		✓					
๒) อารัมมณ.	✓	✓						✓				
๓) อนันตร.			✓									
๔) วัดอุปุเรชาต.								✓				
๕) ปัจฉาชาต.									✓			
๖) อาหาร.										✓		
๗) รูปชีวิติน.											✓	
๘) ปกคูปนิส.				✓								
๙) นานักขณิก.						✓						

** ยก อัถติปัจจัยได้ ๖ ชาติ คือ ๑.สหชาตชาติ ๒.วัดอุปุเรชาตชาติ ๓.อารัมมณชาติ

๔.ปัจฉาชาตชาติ ๕.อาหารชาติ ๖.รูปชีวิตินทริยชาติ

ชาติ ๓ ชาติ - อนัน., ปกค., นานัก. และ อธ.ยังไม่ครบถ้วน

** ยก อุปนิสสยปัจจัยได้ ๒ ชาติ คือ ๑.อนันตรชาติ ๒.ปกคูปนิสสยชาติ (มุ่งหมายเอา อนัน., ปกค. แต่ขาด นานัก.+อธ.)

** ยก กัมมปัจจัยได้ ๒ ชาติ คือ ๑.สหชาตชาติ ๒.น่านักขณิกกัมมชาติ (มุ่งหมายเอา นานัก. แต่ยังขาด อธ.)

** ยก อารัมมณปัจจัยได้ ๑ ชาติ คือ อารัมมณชาติ เพื่อให้มี อธ.ครอบคลุมธรรมทั้งหลาย

* **กาลาที่ ๒๔** โดยนัยดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ธรรมทั้งหลาย (อารัมมณปัจจัย อธ. = ๘๘, ๕๒, ๒๘, นิพ, บัญญ --> ๘๘, ๕๒)

- ที่เกิดในกาลทั้ง ๓ และที่เป็นกาลวิมุตที่เกิดในอัมมัตตะและพหิทท

- ที่เป็นสังขตะและอสังขตะ

- หรือที่มี ๓ โดยประเภทแห่ง บัญญัติ นาม รูป เหล่านี้

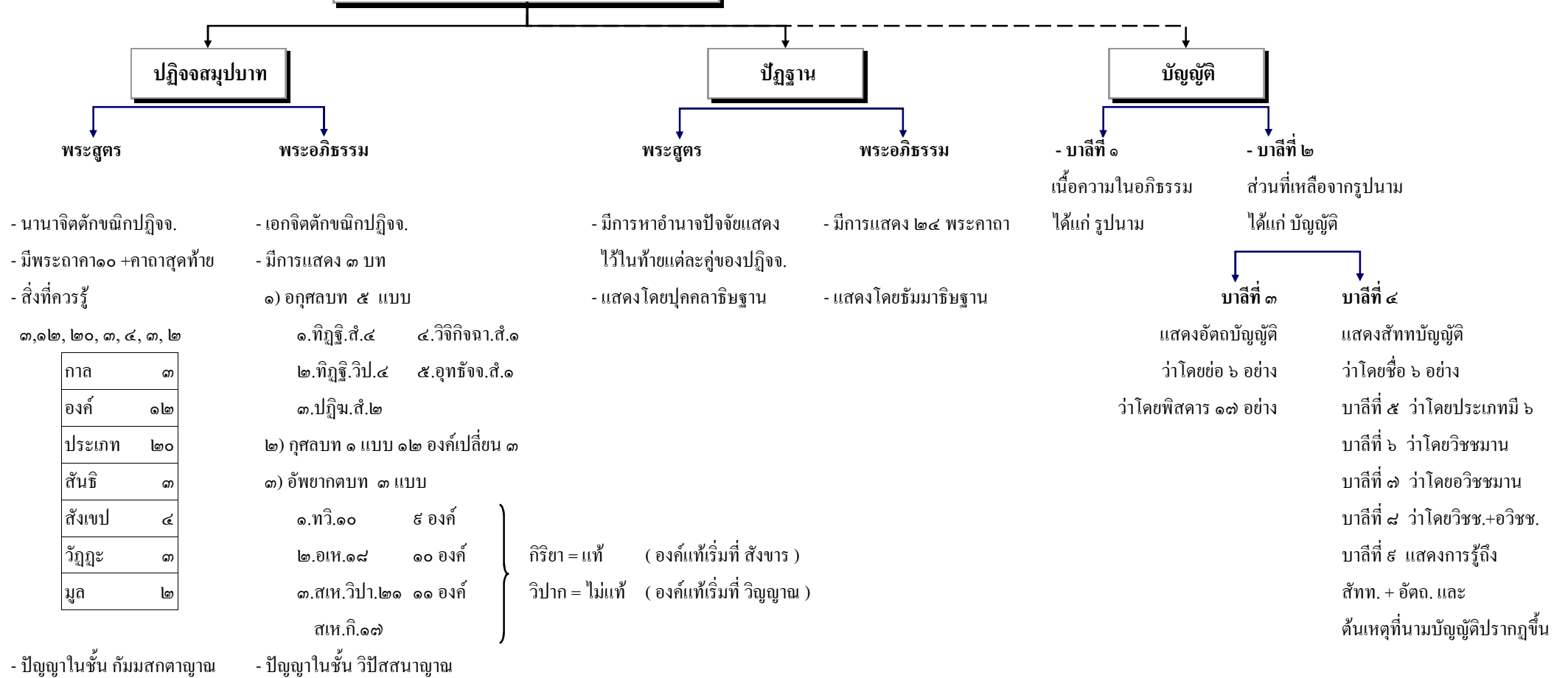
ชื่อว่า ปัจจัย ๒๔ ในปฏิฐานปกรณ์ โดยประการทั้งปวง ตามสมควรที่จะเป็นไปได้

* สรุปกาลา ปัจจย ๒๔ โดยย่อ

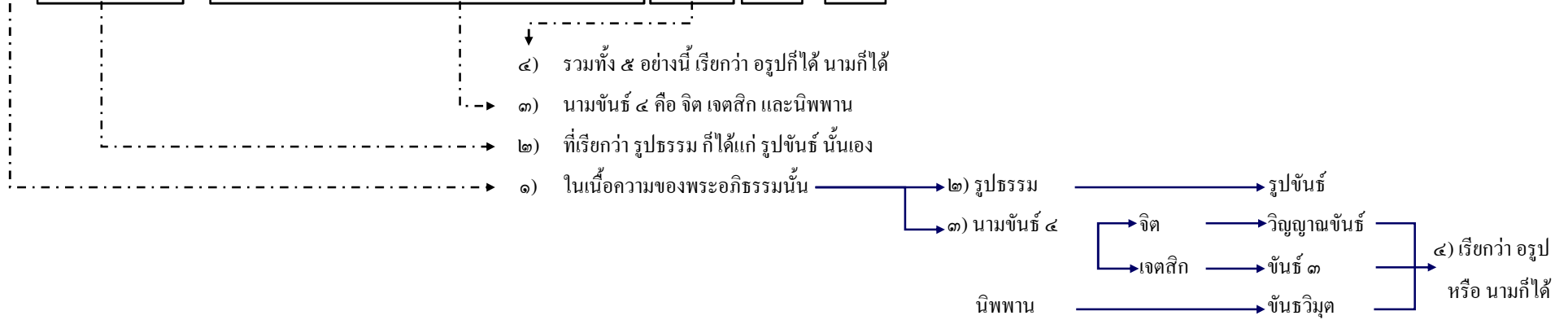
กาลาที่ ๓	น ---> น มี ๖	<ul style="list-style-type: none"> → อนันตร. สมันตร. นัตถิ. วิต. (กลุ่มอนันตร. เว้นอนันตร. เพิ่มสัม) → อาเส. → สัม. 	
กาลาที่ ๔	น ---> นร มี ๕	<ul style="list-style-type: none"> → เท. ฉา. มัคค → กัมม. <ul style="list-style-type: none"> → สหชาติ. (เจตนา พร้อมกัน) → นานัก. (เจตนา ต่างขณะกัน) → ปา. 	←--> / -->
กาลาที่ ๕	น ---> ร = ปิจาชาต.		
กาลาที่ ๖	ร ---> น = ปุเรชาต.	<ul style="list-style-type: none"> → อารมณฺ์ทั้ง ๕ → วัตถุทั้ง ๖ 	--> / -->
กาลาที่ ๗	บนร ---> น	<ul style="list-style-type: none"> → อารัมมณ. ---> กาลาที่ ๔ → อุปนีสสย. ---> กาลาที่ ๕ <ul style="list-style-type: none"> → ญ. ---> กาลาที่ ๑๐ → ฐ. ---> กาลาที่ ๑๑ → ตู. ---> กาลาที่ ๑๒ 	←--> / -->
		<ul style="list-style-type: none"> → เจตนา → กัมม. 	
กาลาที่ ๑๓	นร ---> นร = ใหญ่ ๔ + อัญ. วิป. + ฐ. ห. อิน		
กาลาที่ ๑๔	อธิปติ.	<ul style="list-style-type: none"> → อรัมมณา. → สหชาติ. 	--> / -->
กาลาที่ ๑๕	สหชาติ.	<ul style="list-style-type: none"> → 1+4 → 2+5 → 3.1+3.2 ในปฏิสนธิขณะ. 	←--> / -->
กาลาที่ ๑๖	อัญญ.	<ul style="list-style-type: none"> → 1+4 → 2+5 → 3.1+3.2 	←--> / -->

กาลาที่ ๑๗	นิสสย.	<ul style="list-style-type: none"> → 1+4+3.1 → 2+5 → 3.2 + วัตถุ ๖ 	←--> / -->
กาลาที่ ๑๘	อาหาร	<ul style="list-style-type: none"> → รูป → นามอาหาร 	--> / -->
กาลาที่ ๑๙	อินทริย.	<ul style="list-style-type: none"> → ส. → ปุ. → ฐ. 	--> / -->
กาลาที่ ๒๐	วิปป.	<ul style="list-style-type: none"> → 3.2, 3.1+4 → ปิจาชาต. → วัตถุ ๖ + วัตถุา. 	--> / -->
กาลาที่ ๒๑	อัติถิ + อวิคต มี ๕ อย่าง	ว่าโดย ส. วัตถุ. อ. ปัจ. ห. อิน	
		ปุเร.	
กาลาที่ ๒๒	ปัจจย โดยย่อ ๔	= อารัมมณ. อุปนีสสย. กัมม. อัติถิ.	
กาลาที่ ๒๓	สห. รูป ๒	<ul style="list-style-type: none"> → จิตตชรูปที่เกิดในปวัตติกาล → กัมมชรูปที่เกิดในปฏิสนธิกาล 	
กาลาที่ ๒๔	ในปฏิฐานปรกณฺ์ โดยกาล ๓	กาลวิมุต อัมมัต. + พหิทท.	
		สังขตะ อสังขตะ	
		บัญญัติ นาม รูป	
		ชื่อว่า ปัจจย ๒๔ ในปฏิฐานปรกณฺ์ โดยประการทั้งปวง ตามสมควรที่จะเป็นไปได้	

โครงสร้างในปจยสังคหะ (ปจเจท ๘)

✓ **บาลีที่ ๑** คตฺถ รูปชฺรมา รูปกฺขนฺโท จ จิตฺตเจตสิกสงฺขตา จตฺตารโ อรูปิโน ขนฺธา นิพฺพานญฺเจติ ปญฺจวิธมฺปิ อรูปนฺติ จ นามนฺติ จ ปวฺจจติ ฯ (น.๑๕๗)

✓ **บาลีที่ ๒** คโต อวเสสา ปญฺญตฺติ, สา ปน ปญฺญาปียตฺตา ปญฺญตฺติ, ปญฺญาปนโต ปญฺญตฺติติ จ ทฺวิธา โหติ ฯ

ส่วนเนื้อความที่เหลื่อจากรูปนามนั้น เรียกว่า บัญญัติ

อรรถบัญญัติ

ศัพท์บัญญัติ

- บัญญัติที่ฟัง ให้รู้ได้

- บัญญัติที่ฟัง ให้รู้เนื้อความ

- **ปญฺญาปียตฺตา ปญฺญตฺติ** (น.๒๐๒)

- **ปญฺญาปนโต = ปญฺญตฺติ** (น.๒๐๓)

เนื้อความ คือ วัตถุสิ่งของเรื่องราว

คำพูดต่างๆ ชื่อว่า "บัญญัติ"

ต่างๆ ที่ฟังให้รู้ได้ชื่อว่า บัญญัติ

เพราะทำให้รู้เนื้อความ คือ วัตถุสิ่งของเรื่องราวและสภาพปรมาัตถ์ได้

- **ปกฺาเรน ฌาปียตฺติ = ปญฺญตฺติ**

- **ปกฺาเรน ฌาเปตฺติ = ปญฺญตฺติ**

วัตถุสิ่งของเรื่องราว ชื่อว่า บัญญัติ เพราะฟังให้รู้ได้โดย

เสียงคือคำพูด ย่อมทำให้รู้เนื้อความ คือ วัตถุสิ่งของเรื่องราวและสภาพ

ประการต่างๆ ได้แก่ อรรถบัญญัติ

ปรมาัตถ์ได้ด้วยประการต่างๆ ฉะนั้น ชื่อว่า บัญญัติ ได้แก่ ศัพท์บัญญัติ

** ศัพท์บัญญัติ --> สื่อให้เข้าถึง "อรรถบัญญัติ" --> สื่อให้เข้าถึงปรมาัตถ์ที่ปรากฏโดยสภาวะเท่านั้น

เช่น

๑. โสมนสฺสทหตฺติ ทิกฺขุจฺจิตฺตสมฺปยุตฺตํ อสงฺขาริกํ

> สื่อให้รู้ว่าเป็น โลกมุลจิตดวงที่ ๑

> สภาวะแห่งจิต คือการรู้อารมณ์ เรียกว่า "จิตปรมาัตถ์"

๒. ฝัศส เวทนา สัญญา

> สื่อให้รู้ว่าเป็นเจตสิกที่ประกอบกับจิต

> สภาวะ "เจตสิกปรมาัตถ์" รู้ถึงธรรมชาติที่มีการกระทบอารมณ์ เสวยอารมณ์ จำอารมณ์

๓. ปรถวี อาโป เตโช วาโย

> สื่อให้รู้ว่าเป็น มหาภูตรูป ๔

> สภาวะ "รูปปรมาัตถ์" ความแข็งอ่อน หย่อนตึง เย็นร้อน

๔. นิพฺพาน

> สื่อให้รู้ว่าจะต้องเจริญวิปัสสนาให้เข้าถึง

> สภาวะสงบจาก รูปนาม + ชั้น ๕ + กิเลส

ชื่อต่างๆ ภาพต่างๆ คำพูดต่างๆ

วัตถุสิ่งของ เรื่องราวต่างๆ

เข้าถึงสภาวะลักษณะของชื่อที่เกี่ยวกับรูปนาม

เป็น ศัพท์บัญญัติ

เป็น อรรถบัญญัติ

และสภาวะลักษณะที่มีอยู่ในวัตถุสิ่งของ เป็นปรมาัตถ์

ยังไม่ปรากฏโดยสภาวะ (เป็นเงาของสภาวะ)

มีอาการเกิด ตั้ง ดับเป็นไตรลักษณ์ เป็นบัญญัติพิเศษ

แต่เป็นอารมณ์ของ จิตเจตสิกได้

ที่อาศัยสภาวะปรมาัตถ์

** เมื่อ บัญญัติปรากฏ ปรมาัตถ์หาย / ปรมาัตถ์ปรากฏ บัญญัติหาย

เช่น ถ้าพูดถึงเส้นผม ก็นึกถึงลักษณะรูปร่างของเส้นผม บัญญัติก็ปรากฏ ชาติ ๔ ในเส้นผม ซึ่งเป็นปรมาัตถ์ก็ถูกปกปิด

แต่ถ้าพูดถึงเส้นผม ก็ระลึกถึงชาติ ๔ ของเส้นผม ปรมาัตถ์ก็ปรากฏ บัญญัติก็หายไป

✓ บาลีที่ ๕-๘ สัททบัญญัติ หรือนามบัญญัติ ๖ ประเภท (น. ๒๐๐, ๒๑๑)

๑. วิชขมานบัญญัติ	วิช	- สัททบัญญัติที่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏอยู่ เช่นคำว่า รูป เวทนา สังขาร วิญญาณ นิพพาน ฯ (จิต เจ. รูป นิพ.)											
๒. อวิชขมานบัญญัติ	อวิช	- สัททบัญญัติที่ไม่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏอยู่ เช่นคำว่า แผ่นดิน ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ บ้าน ชาย หญิง ฯ											
๓. วิชขมานเนอวิชขมานบัญญัติ	วิช.อวิช ๑ + ๒	- สัททบัญญัติที่กล่าวถึงธรรมที่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏ กับธรรมที่ไม่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏรวมกันอยู่ เช่นคำว่า <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> วิช.อวิช </div> <div style="font-size: 3em; margin-right: 10px;">{</div> <table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">ฉฬภิญโญบุคคล</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">บุคคลที่ได้อภิญา</td> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; padding: 0 10px;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ อวิช.วิช (= ข้อ ๔)</td> </tr> <tr> <td style="padding: 0 10px;">โศดาบันบุคคล</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">บุคคลที่ได้โศดาบัน</td> </tr> <tr> <td style="padding: 0 10px;">ปฏิสัมภิทาญาณบุคคล</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">บุคคลที่ได้ปฏิสัมภิทาญาณ</td> </tr> </table> </div>	ฉฬภิญโญบุคคล	=	บุคคลที่ได้อภิญา	}	เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ อวิช.วิช (= ข้อ ๔)	โศดาบันบุคคล	=	บุคคลที่ได้โศดาบัน	ปฏิสัมภิทาญาณบุคคล	=	บุคคลที่ได้ปฏิสัมภิทาญาณ
ฉฬภิญโญบุคคล	=	บุคคลที่ได้อภิญา	}	เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ อวิช.วิช (= ข้อ ๔)									
โศดาบันบุคคล	=	บุคคลที่ได้โศดาบัน											
ปฏิสัมภิทาญาณบุคคล	=	บุคคลที่ได้ปฏิสัมภิทาญาณ											
๔. อวิชขมานเนวิชขมานบัญญัติ	อวิช.วิช ๒ + ๑	- สัททบัญญัติที่กล่าวถึงธรรมที่ไม่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏ กับธรรมที่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏรวมกันอยู่ เช่นคำว่า <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> อวิช.วิช </div> <div style="font-size: 3em; margin-right: 10px;">{</div> <table style="border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 0 10px;">อิตถีสทุโท</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">เสียงหญิง</td> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; padding: 0 10px;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ วิช.อวิช (= ข้อ ๓)</td> </tr> <tr> <td style="padding: 0 10px;">สุวรรณฉนวนโณ</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">สีทอง</td> </tr> <tr> <td style="padding: 0 10px;">ปุปผคณโร</td> <td style="padding: 0 10px;">=</td> <td style="padding: 0 10px;">กลิ่นดอกไม้</td> </tr> </table> </div>	อิตถีสทุโท	=	เสียงหญิง	}	เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ วิช.อวิช (= ข้อ ๓)	สุวรรณฉนวนโณ	=	สีทอง	ปุปผคณโร	=	กลิ่นดอกไม้
อิตถีสทุโท	=	เสียงหญิง	}	เมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะกลับเป็นตรงกันข้าม คือ วิช.อวิช (= ข้อ ๓)									
สุวรรณฉนวนโณ	=	สีทอง											
ปุปผคณโร	=	กลิ่นดอกไม้											
๕. วิชขมานเนวิชขมานบัญญัติ	วิช.วิช ๑ + ๑	- สัททบัญญัติที่กล่าวถึงธรรมที่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏ กับธรรมที่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏรวมกันอยู่ เช่นคำว่า <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> จักขุวิญญาณจิต โสมนสุสหคัม ทัฏฐจิตตสมปยุตฺถัม โสตสัมผัสส </div> <div style="margin-left: 10px;"> * อิตถีกาว = วิช. แต่ย้ายก อิตถี = อวิช. * นักศึกษาพระอภิธรรม = อวิช.วิช </div> </div>											
๖. อวิชขมานเนอวิชขมานบัญญัติ	อวิช.อวิช ๒ + ๒	- สัททบัญญัติที่กล่าวถึงธรรมที่ไม่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏ กับธรรมที่ไม่มีสภาวะปรมัตถ์ปรากฏรวมกันอยู่ เช่นคำว่า <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> ราชปุตุโต เสฏฐิกริยา ราชนัคคา </div> <div style="margin-left: 10px;"> = บุตรของพระราชา = ภรรยาเศรษฐี = หลาน </div> </div>											

